

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KELOĞLAN MASALLARI'NIN BİLİŞSEL GELİŞİM
AÇISINDAN İNCELENMESİ (6-12 YAŞ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Fatma Tuba TÜRKAN

Ankara
Mart , 2010

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KELOĞLAN MASALLARI'NIN BİLİŞSEL GELİŞİM
AÇISINDAN İNCELENMESİ (6-12 YAŞ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Fatma Tuba TÜRKAN

Danışman: Yard. Doç. Dr. Hamiye DURAN

Ankara
Mart , 2010

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....'ın
..... başlıklı
tezi tarihinde, jürimiz tarafından
..... Ana Bilim / Ana Sanat Dalında
Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı):	
Üye :	
Üye :	
Üye :	
Üye :	

ÖN SÖZ

Keloğlan Masalları, yüzyıllar önce Anadolu'nun bağrında yetişmiş edebî mahsullerdir. Bu masalların değeri sadece edebiyatımıza sağladığı katkılarla ölçülemez. Çocuklarımızın dimâğında bıraktığı o eşsiz lezzet onların ileriki yaşamlarını da aydınlatacaktır. Bu yüzden çocuk dünyasında bu masalların yeri büyüktür. Keloğlan, denilince aklımıza ilk önce onun zekâsı gelir. Türk çocuğunun ince zekâsı, çevresindeki insanları etkileme kabiliyeti Keloğlan'ın davranışlarıyla bütünleşir.

Bildiğimiz gibi dil ile zekâ arasında kuvvetli bir bağ vardır. Sözel düşünmenin en belirgin göstergesi dildir. Dilin özellikleri açısından; Keloğlan Masalları ile çocuk dilinin fonksiyonları benzerlik gösterir. Atalarımız yüzyıllar boyunca çocuklara kendi dillerinde onların gelişimine katkı sağlayacak masallar anlatıp durmuşlardır.

Diğer taraftan; Keloğlan Masalları'nın Türkçe'nin gücünü gösteren anonim eserler olduğu söylenebilir. Bunun için Türkçe'nin gücü ile gelecek nesillerin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunabiliriz.

Biz bu çalışmamızda, Keloğlan Masalları'nı bilişsel gelişim açısından değerlendirdik. Çalışmamızın bu alana katkı sağlamasını ummaktayız.

Çalışmamda bana emeği geçen, fedakârlığını benden esirgemeyen, bilgilerini benimle paylaşarak bana yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hediye DURAN'a, fikirleriyle bana destek olan Prof. Dr. Abdullah AYDINLI'ya , değerli ilim adamı Prof. Dr. Faruk FARSAKOĞLU'na, tezimi yazarken daima maddi mânevi desteklerini yanımda hissettiğim; anneme , babama, değerli eşime ve Ayşe Büşra TÜRKAN'a, teşekkür ederim.

Fatma Tuba TÜRKAN

ÖZET

KELOĞLAN MASALLARI’NIN BİLİŞSEL GELİŞİM AÇISINDAN İNCELENMESİ (6-12 YAŞ)

TÜRKAN, Fatma Tuba

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Hamiye DURAN

Mart-2010, 105 sayfa

Bu araştırmanın amacı, çocuk dilinin fonksiyonları ile Keloğlan Masalları’nda geçen kelimeler, kelime grupları ve cümleler arasındaki benzerliği ortaya koymaktır. Bu benzerliğin tespit edilmesinde J.Piaget’nin dil ve düşünme hakkındaki kuramsal görüşlerinden istifade edilmiştir.

Keloğlan Masalları’nın çocukların bilişsel gelişimi bakımından önemli olması araştırma konusunun seçilmesinde etkilidir. Çalışmanın kavramsal çerçevesinde masal bilgisi ve bilişsel gelişim ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Araştırma evrenini Tahir Alangu’nun kitabında yer alan 12 tane Keloğlan Masalı oluşturmaktadır. Bu masallar J.Piaget’nin çocuk dilinin fonksiyonlarını sınıflandırmasından istifade edilerek analiz edilmiştir. Masalda geçen kelime ve kelime grupları bu sınıflandırmanın uygunluğuna göre gruplandırılmıştır. İncelenen masallar nitel bir yöntemle değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmada betimsel bir model kullanılmıştır.

Yapılan analizlerde Keloğlan Masalları’nda çocukların bilişsel gelişimi ile paralel bir dil kullanıldığı belirlenmiştir. Masallarda geçen kelime ve kelime gruplarında egosantrik ve toplumsal dilin özellikleri açısından incelenmiştir. Egosantrik dile göre masallarda yer alan tekrarların çocukların dil gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Masallardaki monologlar türlerine ve içeriklerine göre sınıflandırılmıştır. Toplumsallaşmış dile göre uygun bilgi analiz edilmiştir. Masallardaki eleştiri , alay, emir ve tehditler ile ilgili cümleler çocuk dili ve eğitimi açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; Çocuk dilinin fonksiyonlarıyla benzerlik göstermesi nedeniyle Keloğlan Masalları’nın önemini vurgulayan sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Gelişim, Dil Gelişimi,Keloğlan Masalları, Egosantrik Dil, Toplumsallaşmış Dil, Uygun Bilgi, Tekrarlama, Monolog

ABSTRACT

ANALYZING KELOĞLAN TALES IN TERMS OF COGNITIVE DEVELOPMENT (6-12 YEARS)

TÜRKAN, Fatma Tuba

Master's Degree, Department of Turkish Language and Literature Education

Thesis Advisor: Assistant Professor Hamiye DURAN

March-2010, 105 page

The aim of this study is to present similarities between the function of child's language and nouns, phrases and sentences mentioned in Keloğlan (Boldboy) Tales. This study was based on J. Piaget's theory of linguistics and cognitive skills.

The remarkable significance of Keloğlan Tales in children's cognitive development was selected as the main reason in this research. In the conceptual framework of the study, the tale concept and the cognitive development have been analyzed. The survey which was carried out consists of twelve different units of Keloğlan Tales produced by Tahir Alangu. Those tales have been analyzed benefiting from J. Piaget's classification of functions of child language. The nouns and phrases expressed in these tales have been categorized in accordance with that classification. The examined tales have been assessed by a qualitative method. In addition to this, descriptive method is the other commonly used method in this study.

As a consequence of the analyses, it has been assessed that the language used in Keloğlan Tales has a parallel approach to children's cognitive development. It has been determined that repetitions used in the tales presenting egocentric and social language features contribute to children's language development. The monologues in the tales have been classified according to their categories and contents. Appropriate data for a socialized language has been analyzed. The sentences in the tales, with regard to criticism, irony, command and threat, have been evaluated in terms of child language and education. In conclusion, the results, revealing the importance of Keloğlan Tales, have been obtained owing to the fact that they have similarities with the functions of child language.

Key Words: Cognitive Development, Language Development, Keloğlan Tales, Egocentric Language, Socialized Language, Appropriate Data, Repetition, Monologue

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Alt Problemler	3
1.3 Araştırmanın Amacı	3
1.4 Araştırmanın Önemi	4
1.5 Varsayımlar	5
1.6 Kapsam ve Sınırlılıklar	5
1.7 Tanımlar ve Terimler	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1 Masal Bilgisi	7
2.1.1 Masalın Tanımı	7
2.1.2 Masal Çeşitleri	9
2.1.3 Masalların Genel Özellikleri	10
2.1.4 Masal Tipi Olarak “Keloğlan” ve Özellikleri	14
2.1.5 Doğrudan Masallarla İlgili Olan Çalışmalar	15
2.1.6 Keloğlan Masalları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	17
2.2 Bilişsel Gelişim Hakkında Bilgi	17
2.2.1 Bilişsel Gelişimin Tanımı	17
2.2.2 Bilişsel Psikolojinin Tarihçesi	18
2.2.3 J.Piaget ve Bilişsel Gelişim Kuramı	19

3. YÖNTEM	23
3.1 Araştırma Modeli	23
3.2 Evren ve Örneklem.....	23
3.3 Verilerin Toplanması.....	23
3.4 Verilerin Analizi.....	23
4. BULGULAR VE YORUM	24
4.1 Keloğlan Masalları’nın Bilişsel Gelişime Etkisi Konusunda Yapılmış Araştırma Örnekleri	24
4.1.1 Egosantrik Dile Göre İnceleme	24
4.1.1.1 Tekrarlamanın Dil Edinmedeki Faydası	25
4.1.1.2 Monologların Çocuk Eğitime Katkısı	29
4.1.1.3 Keloğlan Masallarında Yer Alan Karşılıklı Monologların Çocuk Eğitimi Açısından Önemi	33
4.1.2 Toplumsallaşmış Dile Göre İnceleme	34
4.1.2.1 Masallardaki Uygun Bilginin Toplumsallaşmış dile Etkisi	35
4.1.2.2 Eleştiri ve Alayın Çocuk Dilindeki Yeri	41
4.1.2.3 Keloğlan Masallarında Yer Alan Emir, Dilek ve Tehditlerin Çocuk Dili Açısından Önemi.....	47
4.1.3 Soru ve Cevapların Çocukların Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı	51
5. MASAL METİNLERİ	57
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	97
6.1 Sonuç	99
6.2 Öneriler	100
KAYNAKÇA	100

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu dili ; “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma”(Türk Dil Kurumu, 2004: 97). olarak adlandırmıştır.

Doğan Aksan dili , “ Düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1977 : 35). Şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımların ortak noktası, dilin düşüncelerimizi aktarmaya vasıta oluşudur.

Bilim adamları yüzyıllardır ‘dil ile düşünce’ arasındaki ilgiye anlam vermeye çalışmışlardır. Psikologlar, dilbilimciler, felsefeciler bu konuyla ilgili çeşitli görüşler öne sürmüşlerdir.

Platon, düşünme ve konuşma eylemlerinin aynı şey olduğunu, yalnız içinden konuşmanın ruhun kendi kendine konuşması sayılabileceğini belirtiyordu (Platon,2001: 45).

“Günümüze kadar dil-düşünce ilişkisi farklı düşünörlere göre değişik yorumlar kazanmıştır. Kimi bilginler Platon gibi, konuşma ve düşünmeyi birbirinden ayırmazlar. Örneğin; davranışçılık akımının görüşünü belirten Wygotski, bu konuda şu formölü getirir:DÜ-ŞÜNME=DİL-SES” (Aksan,1979:89).

Özellikle XIX. yüzyıl dilbilimcileri, dil ve düşünmenin iki ayrı işlev, nitelikleri ayrı iki ruhsal eylem olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin Langacker'a göre “Düşünceler bilinçli bir fikir uğraşı olarak incelendiğinde dilden bütün bütün ayrı olarak ortaya çıkmıştır.” (Aksan,1979:89).

Bir başka ünlü dilbilimci Vendryes ise “Dil, basit bir yardımcı değil, düşünmenin vazgeçilmez ortağıdır” (Vendryes,2001:50). Demıştır. Chomsky’ e göre ise “ Dil, homo- sapiense özgü bir kavramdır.”(Aksan,1979:89). İnsanın dışında bir varlık düşünemez bu yüzden de dili kullanamaz.

Dil ve düşünce ile ilgili birçok bilim adamının ortak olarak ileri sürdüğü üç görüş vardır:

- 1)Dil ve düşünme aynıdır.
- 2)Düşünme dile bağlıdır.

3)Dil, düşünmeye bağlıdır.

Tabii bunların dışında düşünme ve dilin birbirinden bağımsız olduğu görüşünü savunanlar da vardır. Bu araştırmada dil ve düşünme üzerine araştırmalar yapmış olan İsviçreli Psikolog J.Piaget'in görüşlerinden istifade edilmiştir. Piaget, “Düşünme ve dil önceleri birbirinden bağımsız gelişme göstermekte, zamanla eşdeğer olmaktadır” (Piaget, 2007:56). Demiştir.

Yetişkinlere göre çocukların düşünceleri farklıdır. Çocukların kendilerine özgü bir dil yapılarının karşımıza çıkması bu yüzdendir. Piaget, “Çocukta Dil ve Düşünme” (Piaget, 2007) adlı eserinde dil ve düşünmenin nasıl gerçekleştiği konusunda bilgi vermiştir.

Bizim geleneğimizde çocukların kendilerine özgü bir dili vardır. Buna lisân-ı sıbyan derler. Bu dilin kendine özgü kelimeleri vardır(Çelebioğlu, 1998 , 489).

Dil ve düşünme ilişkisini göstermesi açısından masallar önemlidir. Nitekim; Boratav masallar için “Çocuğa anadilinin bir işçi elindeki âlet gibi nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini konuşmayanlardan uzaklaştırıcı, onu konuşanlara yaklaştırıcı duyguyu, ninnilerin, tekerlemelerin, türkülerin yanı başında ama her halde onlardan daha geniş ölçüde ilk aşıl原因an masallardır” (Boratav ,1992: 14-15). Der.

Bu yüzden anadilin öğrenilmesi açısından masallar çok önemlidir. Bizim sözlü geleneğimizde masallar, çocuk düşüncesinin dil ile aktarıldığı eserlerdir. Masallar, çocuk eğitimi açısından çok önemlidir. Keloğlan Masalları'nda yer alan ‘Keloğlan’ tiplemesi, çocukların konuşmasıyla, davranışlarıyla, zekâsıyla rol model alabilecekleri bir masal kahramanıdır.

Keloğlan'ın dilinde çocuk dilinin pek çok özelliğini buluruz. Keloğlan da çocuklar gibi arada sırada kendi kendine yüksek sesle konuşur, arkadaşlarıyla şakalaşır, tekrar oyunları oynar, çocukça sorular sorar. Keloğlan'ın bu tarz konuşmaları onun düşünceleriyle bütünleşir ve çocuk dilinin özelliklerini yansıtır.

1.1 Problem Durumu

Piaget, çocuk dilinin konuşma fonksiyonlarını egosantrik ve toplumsallaşmış dil olmak üzere iki kategoride incelemiştir. Egosantrik dil, tekrarlama, monolog ve

karşılıklı monologdan oluşur. Toplumsallaşmış dil ise uygun bilgi, eleştiri, alay, emir, dilek, tehdit, soru ve cevaplardan oluşur.

Çocuk dilinin fonksiyonları açısından Keloğlan Masalları'nda geçen kelime ve kelime gruplarının sınıflandırılması önemlidir.

Bu yüzden; çocuk edebiyatımızda yer alan Keloğlan Masalları'nın çocukların bilişsel gelişimi açısından sınıflandırılan bu kavramların kazanılmasına katkı sağlayıp sağlamadığı problem durumunu oluşturmaktadır.

Problem Cümlesi:

“Keloğlan Masalları” çocukların (6-12 yaş) bilişsel gelişimine katkı sağlıyor mu?

1.2 Alt Problemler

1) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **tekrarların** önemi

2) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **monologların** önemi

3) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **karşılıklı monologların** önemi

4) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **uygun bilginin** önemi

5) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **eleştiri ve alayın** önemi

6) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **emirlerin** önemi

7) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **dileklerin ve tehditlerin** önemi

8) Keloğlan Masalları'nda çocukların(6-12 yaş) bilişsel gelişimi açısından **soru-cevapların** önemi

1.3 Araştırmanın Amacı

Piaget, tanınmış deneylerinin birinde, çocuklara ‘Rüzgâr nasıl oluşur?’ diye soruyor ve karşılıklı konuşma söyle sürüyordu:

“Piaget: Rüzgâr nasıl oluşur?

Julia: Ağaçlar.

Piaget: Nereden biliyorsun?

Julia: Onları kollarını sallarken gördüm,

Piaget: Bu nasıl rüzgâr oluşturuyor?

Julia: (Elini yüzünün önünde sallayarak) İşte böyle. Ama onların kolları daha uzun. Hem daha çok ağaç var.

Piaget: Okyanuslardaki rüzgâr nasıl oluşuyor?

Julia: Karadan oraya esiyor. Yok, yok. Dalgalardan...”(Piaget, 2007:67)

“Piaget, erişkin ölçütlerine aykırı olmakla birlikte, Julia'nın görüşlerinin yanlış da sayılamayacağını, bunların oldukça mantıklı ve çocuğun bilgi edinme sürecine uygun olduğunu söylemiştir” (Piaget, 2007:67). Piaget, çocuk düşüncesinin farklılığından dolayı bilişsel gelişim kuramını oluşturmuştur.

Bu araştırmanın asıl amacı; Piaget'nin sınıflandırdığı çocuk dilinin özelliklerini göz önüne alarak incelediğimiz Keloğlan Masalları'nın çocukların (6-12 yaş) bilişsel gelişimine ve dil edinimine katkı sağlayıp sağlamadığını masal metinlerini inceleyerek öğrenmektir.

1.4 Araştırmanın Önemi

“Psikologlar, eğitimbilimciler masalları incelerken özellikle eğitim işlevleri üzerinde durmaktadırlar. Bunun yanı sıra psikanalizin kurucusu Freud, masal çözümlemelerini, kişilerin veya toplulukların baskı altına alınmış isteklerinin açığa çıkarılması olarak görmüştür.”(Canan, 1987:252).

Üstün Dökmen'in halk anlatıları masallar ve efsaneler üzerine yaptığı çalışmalar yetişkin ve çocuklar üzerinde eğitici niteliklerini vurgulaması açısından önemlidir. Dökmen, “İletişim Çatışmaları ve Empati” (Dökmen,1997: 5) adlı kitabında masal ve efsanenin toplumsal iletişimdeki olumlu-olumsuz yönlerini ortaya koyarak, Türk insanının geleneksel iletişim biçimini de irdelemektedir.

İsviçreli ünlü psikolog Jean Piaget, ise (1896–1980) çocukta düşünce ve dil gelişiminin bir süreklilik içinde değil de, evrelerden geçerek oluştuğunu ve birey çevre ilişkilerinde etkin bir şekilde yapılandığını ortaya koymuştur.

Masallar yalnızca bilimsel olarak araştırmaya değecek malzemeler değildir. Masallar aynı zamanda çocuk ruhunu yansıtan eserlerdir.

Masal, insandaki çocukluğun sanatıdır. İnsanoğlunun çocuksuluğunu en güzel şekilde masallarda bulabiliriz. Masal çocuk ruhunu besleyen, süsleyen, donatan, zenginleştiren, geleceğe hazırlayan, gerçeği dolaylı olarak anlatan bir türdür. Hayal

dünyasının can alıcı renklerini, ilginç olaylarını, çocuksu bir anlatımla masallar gerçekleştirir. Masalları sembollerden, hayâl atmosferinde ayıkladığımızda hayatın kendisi ile karşılaşırız. Yaşayan gerçekliği bilmece gibi sunan masallar, her yaşta insanın hayata bakışını besleyen sanat kaynaklarıdır (M.Şirin, 1998:11).

Eflatun Cem Güney masalı şu şekilde değerlendirmektedir. “Masal dünyası, renkli, sihirli bir dünyadır, bir fındikkabuğuna sığar, yedi dünyaya sığmaz! Şu harita üzerinde bir yeri yok, yedi kat yerin dibinde mi desem, yedi kat göğün yüzünde mi? Yedi derya arasında mı desem, Kaf dağının arkasında mı? Bilmiyorum; halkın hayalhânesinde olsa gerek”(Eflâtun ,1971:138).

Bu araştırmanın önemi; çocuk eğitiminde anne ve babaların dikkatini, çocukların bilişsel gelişimini destekleyici masal metinlerinin bulunduğu çekmeye dayanır. Çünkü çocukların konuşma fonksiyonlarıyla masallar benzerlik gösterir. Neden masallar çocukların bilişsel gelişiminde önemlidir sorusunun cevabı bu çalışmada verilmeye çalışılmıştır.

1.5 Varsayımlar

Piaget’nin belirlediği konuşma fonksiyonlarına ait özelliklerin Keloğlan Masalları’nda geçen kelimelerle ve kelime gruplarıyla benzediği varsayılmıştır.

1.6 Kapsam ve Sınırlılıklar

Tezimiz Tahir Alangu’nun Keloğlan Masalları adlı kitabında yer alan 12 masalı ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar ve Terimler

Benlik Kavramı : Kişinin kendini değerlendirme biçimi (geçmiş, şimdi ve gelecek) “Ben kimim?” sorusuna verilen cevaptır (Öncül, 2000:175).

Biliş: a) Her türlü bilmeyi, bilgi edinmeyi kapsayan genel bir terimdir. Algılama, imgelem, usamlama ve yargılama bu kavram içinde yer alır. Kimi ruhbilimciler duyumları da bu yetilere eklerler. b)Biliş yetisinin ürünü olan bilgi (Öncül, 2000:175)

Bilişsel Amaç: Dışarıdan gözlemlenen davranışlar ve beceriler değil de kavrayış, açık düşünme, sorun çözme ya da değerlendirme vb. gibi öğrenme amaçları demektir (Öncül, 2000:177).

Bilişsel Gelişim : Bebeklikten yetişkinliğe kadar; bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının da kompleks ve etkili hâle gelmesi sürecidir (Budak, 2000: 17).

Bilişsel Giriş Davranışları : Bir davranışın öğrenilmesi için daha önceden öğrenilmiş olması gereken şeylerdir (Budak, 2000: 17) .

Egosantrizm: Beniçincilik (benmerkezcilik) her şeyi kendine dayandırmak, kendine bağlamak, kendine indirgemek, her şeyde kendi görüş açısından hükümde bulunmak, her şeyde kendini esas almak ve kendi fikrini, mantığını ve duygusunu hareket noktası, örnek, ölçü ve merkez almak eğilimi olarak tanımlanır(Budak, 2000:18)

Korunum : Herhangi bir nesne ya da nesne grubunun fiziksel biçimi ya da mekândaki konumu değiştiğinde; nesnenin miktar, sayı, alan, hacim vb. özelliklerinin değişmeyeceği ilkesidir(Budak, 2000:20).

Monolog: Kendi kendine yüksek sesle konuşmadır (Budak, 2000: 25) .

Karşılıklı Monolog(Mutuel Monolog): Bu kelimenin anlamı Türkçe sözcüklerde yer almamaktadır. Piaget'nin kendi ürettiği bir terimdir. Piaget'ye göre karşılıklı monolog çocuğun yalnız başkalarının karşısında fakat kendisi için söylediği monolog türüdür(Piaget, 2007:19).

Özümleme : Çocuğun karşılaştığı yeni bir olayı, fikri, objeyi kendisinde önceden var olan bilişsel yapılarla yorumlamasıdır (Budak, 2000: 33).

Somut İşlemler Dönemi : Çocuklarda, 6-12 yaş arasındaki bilişsel dönemdir(Budak, 2000:35).

Piaget Teorisi: Bilme, anlama, yorumlama ve öğrenme eylemlerini gerçekleştirmeyi sağlayan zihinsel etkinliklerin genel adıdır(Piaget,2007:33).

II.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Masal Bilgisi

2.1.1 Masalın Tanımı

Masalın tanımını yapmadan önce masalın tanımı ile ilgili görüşleri iki grupta toplayabiliriz. Birinci grupta masalın ansiklopedik tanımları, bilim adamlarının ve araştırmacıların tanımları yer almaktadır. İkinci grupta ise masalın eğitim açısından önemini belirten tanımlar vardır:

Masal sözcüğünün, Arapça bir sözcük olan ‘mesel’den türediği düşünülmektedir. Aslında ‘mesel’ sözcüğü de 19. yüzyılın başlarından itibaren görülür. Daha önceleri bu tür için ‘kıssâ dâstân, hikâye’ gibi sözcükler kullanılmaktaydı.

Değişik yörelerin yerel söyleyişlerinde de “hikâye, hekâye, hekiya, hekat, mesel, mesele, metel, matal, nağıl, oranlama, ozanlama”(Sakaoğlu, 2002: 6-7). Sözcükleri geçmektedir Bazı Türk boylarında da bu sözcük yerine “hallap, ertek, ertegi, çorçek, çocok” gibi ifadelerin kullanımı yaygındır (Elçin, 1981: 368).

Masal, sözlüklerde hemen hemen aynı ifadeyle tanımlanmaktadır. “Bütünüyle hayal ürünü olan, genellikle olağanüstü olaylara zaman zaman da olağanüstü varlıklara yer verilen, olayları çoklukla belirli olmayan bir yerde (masal ülkesinde), belirli olmayan bir zamanda (evvel zaman içinde) geçen bir anlatı türü” (B. Lauresse, c.13: 7811).Olarak tanımlanmaktadır.

Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, olağanüstü kişilerin başından geçen olağandışı olayları anlatan öykü türüdür (Resimli Türkçe Sözlük, 1977: 395).

“Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye” (Develioğlu, 1962: 747).

Genellikle halkın yarattığı, hayâle dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür(Türk Dil Kurumu, 2005: 55) .

İnsanoğlunun evren, dünya, yaşam, doğa, toplum ve kendisiyle ilgili tarihsel oluşum, düşün, istek ve izlenimlerinin az ya da çok değişikliğe uğrayarak ağızdan ağıza

geçme yoluyla çağımıza ulaşan geleneksel anlatı örneklerine masal denir (Halkbilim Terimleri Sözlüğü, 1978: 69).

“Masal , temsillerle, eşyayı canlılaştırma, hayvanları dile getirme gibi yollarla çekici bir şekil verilmiş kısa hikâyedir. ”(Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü,1948:89).

Masallarla ilgili araştırma yapmış bilim adamlarının ve araştırmacıların tanımları ise şöyledir:

Saim Sakaoğlu’na göre masal: “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayâl mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür (Sakaoğlu, 1999: 2).

P.N. Boratav masalı şöyle tanımlamıştır: “Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törenlerden bağımsız; tamamıyla hayâl ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır”(Boratav, 2001:2).

E.C. Güney: “Toplumun hayal gücüyle yaratılmış sözlü verimler”(Güney, 1971:87).

Masal: “Halkın ortak yaratısı olarak ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa aktarılan, cin, peri, dev gibi olağanüstü kişileri olan, olağanüstü olaylara yer veren, genellikle bir tekerleme ya da “Bir varmış, bir yokmuş...” gibi sözlerle başlayan bir tür...” olarak tanımlanır. (Püsküllüoğlu, 1994: 717)

M. Halit Bayrı masalı, “Halk bilgisi kadrosu içinde masal mefhumundan anlaşılan mânâ, bilinmeyen bir zamanda, bilinmeyen bir yerde bilinmeyen şahıslara ait faaliyetlerin hikâyesidir.” biçiminde tanımlar. (Sakaoğlu, 1999: 2).

Masalın eğitim ile ilgili ve diğer tanımları ise şöyledir:

Masal, “Daha çok çocuklara anlatılan, olağan veya olağanüstü, hemen hemen tamâmen hayâlî olaylara ve kahramanlara yer veren hikâyelerdir ” (MEB, 1996: 1908).

“Fevkalâde olay, macera ve kahramanlara yer verilen, hayâlî, sözle nakledilen ve daha çok çocuklara anlatılan hikâye” (Doğan, 2003: 882).

Birbirlerinden farklı biçimlerde ifâde edilseler de yukarıdaki tanımların hepsinde bulunan ortak nokta, masalların genel olarak çocuklara anlatılan faydalı bir edebî tür olduğudur.

Ş.Elçin de masal için şöyle demektedir: “...İşte öyle bir zaman içinde , köklü geleneğe bağlı, kollektif karakter taşıyan , ‘hayali-gerçek, mücerret-müşahhas’, maddi manevi bir takım konu, macera, vak’a, problem, motif ve unsurlar, nesir dili ile vakit geçirmek , insanları eğlendirirken terbiye etmek düşüncesinden hareketle, husûsi bir

üslûpla anlatılır veya yazılır”(Elçin, 1986 :369). Şükrü Elçin’in bu tanımında da ‘terbiye etmek’ hususu ön plana çıkmaktadır.

“Mesel, örnek, benzer. Kendisinden ziyâde altındaki manâ kastedilen manâlı, dokunaklı söz. Terbiye ve ahlâk için yararlı hikâye” (Özön, 1952: 411).

Kısaca masallar, “Çoğu geceler, ninemizin dizinde, tatlı uykumuzu bile feda ederek saatlerce dinlediğimiz masallar, halkın ortak şuurunda doğmuş ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, cereyan ettiği yer ve zaman bilinmeyen, normal ya da olağanüstü şahıs veya peri, cin, dev, ejderha gibi yaratıklara ait olağandışı ve tamamıyla hayal mahsulü birtakım hadiselerin hikâye edildiği sözlü halk edebiyatı ürünleridir” (Birinci, 1985: 283).

2.1.2 Masal Çeşitleri

Masallar üzerine derli toplu ilk çalışma, Antti Aarne’e aittir. “Aarne masalları, 1999 sayılık üç bölüme ayırmıştır “(Sakaoğlu, 2002: 51).

1. Hayvan Masalları (1-299)
2. Asıl Masalları (300-1199)
3. Fıkralar (1200-1999)

Stith Thompson, Aarne’nin sınıflandırmasına ilâveler yapmıştır. Thompson, Aarne’nin tasnifini geliştirmiş ve masalları beş başlıkta toplamıştır

- 1 .Hayvan Masalları (1-299)
- 2.Asıl Halk Masalları (300-1199)
- 3.Fıkralar (1200-1999)
- 4.Zincirlemeli Masallar (2000-2399)
- 5.Sınıflamaya Girmeyen Masallar (2400-2499).

“Warren S. Walker ve Ahmet Uysal masalları, yedi bölüme ayırmışlardır” (Günay, 1975: 21- 22).

1. Tabiatüstü Masallar
2. Şaşırtıcı ve Hünerli Neticelere Sahip Olan Masallar
3. Mizahi Masallar
4. Ahlaki Masallar
5. Köroğlu
6. Din Görevlilerinin Hatalarını Konu Olarak İşleyen Masallar
7. Fıkralar

“Yardımcı’ya göre ise masal türleri şöyle sınıflandırılmaktadır”(Yardımcı, 2004:241).

1.Halk Masalları

1.1. Hayvan Masalları

1.2. Asıl Masallar

1.2.1.Olağanüstü Masallar

1.2.2.Gerçekçi Masallar

1.3. Yalanlamalı Masallar

1.4. Zincirlemeli Masallar

2.Edebî Masallar

2.1. İşlenmiş Masallar

2.2. Yapma Masallar

Pertev Nâili Boratav da yabancı araştırmacıların tasnifine göre masalları sınıflandırmıştır:

Milletlerarası masal katalogunda (Antti Aarne ve Stith Thompsan, *the types of the folklare*, yeni basım: Helsinki 1964 = Aath) masallar şu çeşitlere ayrılmıştır: 1) Hayvan Masalları 2) Asıl Masallar: olağanüstü masallar, gerçekçi masallar; 3)güldürücü hikayeler, nükteli fıkralar, yalanlamalar; 4) Zincirlemeli masallar(Boratav,1969:84).

Keloğlan Masalları bu sınıflandırmaya göre gerçekçi masallar grubuna girer.

2.1.3 Masalların Genel Özellikleri

Masalların özelliklerini çeşitli bölümlerde incelememiz gerekir. Çünkü masallar, dil ve üslûp özellikleriyle, konusuyla, zaman ve mekân özellikleriyle, tekerlemeleriyle, eğitici olması yönüyle bir bütündür.

Masallar , genellikle mensürdür. Ama masalın çeşitli yerlerinde manzum parçalara da rastlanır. Keloğlan Masalları’nda ezgi ile söylenen manzum parçalar vardır.

Gülün ey insanlar siz gülün

Ne getireceği belli olmaz yarınki günün

Gülün ey insanlar siz gülün

İyi bir saz ustası olayım da görün.

Sabrın elinden ne kaçabilir!.(Alangu, 2005:78)

Masallarda genellikle –miş’li geçmiş zaman kullanılır. Masallarda sadece –miş’li kullanılır demek de yanlış olur. Yer yer –di’li geçmiş zaman, geniş, gelecek ve şimdiki zaman, dilek ve istek kipleri de kullanılır.

“-Hoş **geldiniz**, sefalarla **geldiniz**, Keloğlan size kurban **olsun**, tam akşam **olsun**. Sonra birlikte **ineriz** köye, ardında da yarın sabah pazara. Hah hah haaa!!!” (Alangu, 2005:56)

Masallarda deyim, atasözü, ikileme, pekiştirmelerden çokça yararlanır. Bu da masalların dil açısından ne kadar zengin olduğunu gösterir. Keloğlan Masalları’nın çeşitli yerlerinde atasözü, deyimlere rastlarız. “Altının değerini sarraf bilir.”(Alangu, 2005:70), “Kaçın kurası” (Alangu, 2005:70). “Her sakallıyı dede sanma”(Alangu, 2005:73). “Sırrını, söyleme dostuna, bela alırsın başına”(Alangu, 2005:73). Masalların bu özellikleri çocukların kelime hazinesi açısından yararlıdır.

Masal dilinin bir diğer özelliği, mizâhi karakter taşımasıdır. Masallar, hem eğlendirir, hem düşündürür. Keloğlan Masalları’nda gülmenin zevkine varırız.

“Ben bir garip Keloğlan’ım

Her gün konar kel kafama

Evsiz kalmış birkaç sinek”(Alangu, 2005:82).

Masalların kendine özgü formelleri vardır. Masallar, Sakaoğlu tarafından başlangıç (giriş) formelleri, bağlayış (geçiş) formelleri, benzer durumlarda kullanılan formeller, bitiş formelleri, çeşitli formel unsurlar şeklinde gruplandırılmıştır(Sakaoğlu, 2002:246-265). Bu formeller masala özgü kalıplaşmış ifadeler için kullanılır. Tekerlemeler de formeller içinde yer alabilir.

Keloğlan Masalları’nda giriş formelleri anlatıcı tarafından uzun tutulmaz. Genellikle masal şöyle bir tekerleme ile başlar.

“Bir varmış, bir yokmuş. Çok eskiden köyün birinde Keloğlan’la yaşlı anası yaşarmış”(Alangu, 2005:43).

“Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, köyün birinde Keloğlan ile küçük kız kardeşi yaşarmış”(Alangu, 2005:23).

Keloğlan Masalları’nda tekerleme ile başlamayan masallar da vardır. Burada masala hemen geçilir. Herhangi başka bir söz söylenmez.

“Keloğlan, ihtiyar anasıyla yaşıyormuş. Bir gün.....”(Alangu, 2005:7)

Masallarda bağlayış formelleri, masallardaki olayları, kahramanları, mekânları değiştirmek için kullanılırlar. Uzun zamanı kısaca ifade etmeyi sağlarlar. Okuyucunun dikkatini tekrar masala çekerler.

“Günler, aylar geçmiş, Keloğlan bir deri kemik kalmış”(Alangu, 2005:7).

“Aradan günler geçmiş. Ana oğlun geçinmeleri zorlaşmış. Keloğlan, düşünmüş taşınmış ve babasının yerine çobanlık yapmaya karar vermiş”(Alangu, 2005:15).

“Annesinin bu sözleri üzerine Keloğlan, torbasını sırtına vurup yola düşmüş”(Alangu,2005:27).

Benzer durumlarda kullanılan formeller, olayın aynı masalda veya farklı masallarda benzer şekilde ortaya çıktığında, birbirine benzer kelimelerle ifade edildiği formellerdir. Bu tip formellerde kalıp aynı olmasına rağmen anlatıcının farklı olmasından kaynaklanan ufak tefek farklılıklar olabilir.

Keloğlan Masalları’nda yer alan formellerde de kalıplaşmış ifadeler göze çarpar. Bazen nurlu bir nine ya da nurlu bir dede belirir bir ağacın arkasından konuşur: “Çok temiz bir kalbin var evladım, ananla ilgili olarak çok üzölmektesin. Dile benden ne dilerse”(Alangu, 2005:59). Bu tarz formeller genellikle bütün masallarda karşımıza çıkabilir. Bazı masallarda alışılmışın dışında kendine özgü söyleyişleri de bulmak mümkündür. “Saflık, temizlik, garibanlık ve gönöl zenginliğı tütermiş türköluri buram buram . Tıpkı Anadolu gibi” (Alangu, 2005:100).

Bitiş formellerinde masalda olayların anlatılıp masala nokta koyma zamanı geldiğı okuyucuya bildirilir. Masal uzun veya kısa bir formelle kapatılabilir.

“Dünya bu. Neyin ne olacağı belli mi olur?

Dönmüşler tekrar saraya...

Darısı, muratsızların başına...”(Alangu, 2005: 90)

“Keloğlan’la, padişahın kızı **muratlarına ermişler ve hayatlarının sonuna kadar mutlu yaşamışlar**”(Alangu,2005:49).

“Padişah, kızını Keloğlan’a vermiş. **Kırk gün kırk gece** düğün yapmışlar. Böylece Keloğlan **muradına ermiş**” (Alangu,2005: 9) .

Tekerleme, masalın asıl unsurlarındandır. Sözcük oyunlarından, birbiriyle ilgisiz sözlerin dinleyicinin ilgisini çekmek amacıyla bir araya getirilmesiyle oluşur. Birbiriyle ilgisiz gibi görünen bu sözler , ustalıkla bir araya getirilir. Çocuk, kulağı hoş gelen bu anlamsız sözcükleri dinlemekle kalmaz, kulak dolgunluğuyla anadilinin inceliğini ve kıvraklığını da görmüş olur. Tekerlemelerin içerisindeki tekrarlar, kolay ezberlemeyi sağladığı için okul öncesi çocuklarının dil gelişimine de katkı sağlamaktadır.

“Gökalp’e göre masal anlatımın üç temel kişisi vardır: **“Masal kahramanı, anlatıcı, dinleyici”** arasında sürekli ve kopmaz bir ilişki vardır. Hele masalın sözlü aktarım anı düşünüldüğünde, bu ilişkinin daha etkin ve hareketli olduğu, olacağı

gerçektir. Çünkü masalcının masala doğaçlama katkılarının, canlandırmaya yönelik jest ve mimiklerinin yanı sıra, dinleyicinin de anlatılma anında masala doğrudan katılmasının sağlayacağı dinamizm, masal anlatılarının temel belirleyicisidir” (Gökalp, 1997:125).

Masalların üslûp özellikleri anlatıcıdan anlatıcıya değişir. Yerel söyleyişi kullanan anlatıcılar vardır. Bu anlatıcılar kendine özgü ağızlarıyla masalı anlatırlar. Bu masalı anlatan kişilere “masal anası, masal ninesi” gibi adlar verilir. Masalların bir diğer üslup özelliği ise sembolik anlatımları, devrik cümle yapılarını, deyim ve atasözlerini okuyucuya aktarmasıdır.

Masallar anonimdirler. Kimin tarafından oluşturuldukları zamanla unutulmuştur. Masallarda olağanüstü özellikler vardır. Fakat Türk masallarında bu olağanüstü özellikler gerçekte sanıldığı gibi akıl dışı değildir(Boratav, 1969: 87). Masallarda tezatlıklar vardır.

Masallarda hayalî unsurlar ağır basmakla beraber masallar, gerçek hayatın izlerini de taşır. Bu yüzden yeri geldiğinde masalcılar “Masal deyip geçmeyin; kökleri vardır geçmişte, dayanır durur, dağ gibi... Dalları vardır üstümüzde, yeşerir gider, bağ gibi” derler (Güney, 1987: 165). Aslında masallardaki hayalî unsurlar ortadan kaldırıldığında hayatın kendisini açıkça görmek mümkündür.

Masallarda neden-sonuç ilişkisi aranmaz. Olayların neden böyle geliştiği hem belirtilmez hem de dinleyici böyle bir beklenti içine girmez. Bu saydığımız özelliklerin dışında masalların eğitici özellik, zaman ve mekânın belirsizliği, karakterlerinin özellikleri de masalların diğer özellikleri arasındadır.

Sakaoğlu masalların özelliklerini verirken masalların diğer neylerle ilgisini ve masalların çocuk eğitimi açısından önemini vurgulamıştır(Sakaoğlu, 2002, 19).

Masallar, zevk için okunurlar ama aynı zamanda eğitici dirler. Çocukların ilk terbiyesinde masalların önemli bir yeri vardır.“Keloğlan, köse, padişah, padişahın kızı, halk içinden kişiler” gibi masal kahramanları çocuklara örnek olurlar.

Masallarda zaman belirsizdir. Mekan ise masallarda çeşitlilik gösterir. Hem olağanüstü mekanlar “Kaf Dağı vb.” hem de yaşanabilir mekanlar masallarda yer alır. Keloğlan Masalları’nda yer alan mekanlar şunlardır: “Konak,saray, köy, şehir, dağ, değirmen, çiftlik, pazar, Anadolu” (Alangu, 2005).

Masalların konusu da çeşitlilik gösterir. Hem gerçek hem de gerçek ötesi konularda yazılmış masallar bulunabilir. Ümay Günay “Düş ile gerçeği birleştirirken kurmaca bir dünya yaratan, alıcısına (dinleyici) bu kurmacalığı özellikle duyuran,

eğitimi duyup hatırlamak, görüp taklit etmekten ibaret olan okur yazar olmayan halk için okur yazar halkın romanı ve hikyesi” (Günay, 1975:71). Demıştir. Keloğlan Masalları’nın konuları da çeşitlilik gösterir. Bazen masalın konusu Keloğlan’ın padişahın kızıyla evlenmek istemesi olurken bazen de kendisine kötülük yapanları cezalandırmak istemesidir (Alangu,2005).

Sonuç olarak diyebiliriz ki, masalların genel özellikleri çok çeşitlidir. Masallar ocukların zihninde daima yaşayacak köklü birer ağaç gibidir. Her bir dalında masalın çocukta yeşerttiği bilgi tomurcuğu vardır.

2.1.4 Masal Tipi Olarak “Keloğlan” ve zellikleri

TDK’nun Türkçe Sözlüğü’ne göre tip, “Aynı cinsten bütün varlıkların veya nesnelerin temel özelliklerini büyük ölçüde kendinde toplayan rnek: Tr, eşit; İlgi çekici, değişik (kimse); Hikâye, roman, tiyatro gibi uzun anlatıma dayalı edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan ve belli bir düşüncenin, topluluğun zihniyetini ve ideolojinin temsilciliğini yüklenen kişi; Kendine özgü kişiliği olmayan, genellikle bilinen kalıplardaki insanları gösteren oyun kişisi” (TDK, 1998:90). Gibi anlamlara gelir.

Keloğlan, bir masal tipi olarak pek çok değişik özelliğe sahiptir. Masallarda Keloğlan’ın hayatı hakkında pek fazla bilgi verilmez. Genellikle masalın girişinde Keloğlan’ın anası ile bareber köyde yaşadığı söylenir. Masallarda Keloğlan’ın babası ile ilgili çok az bilgi verilir Keloğlan küçükken babası ölmüştür.. Babası hayattayken çobanlık yaparak geçimini sağlarmış. Birgün eşkiyalar tarafından öldürülmüş. Masalda sürekli olarak fakirliğin onların yazgıları olduğu vurgulanır. Ne yaparlarsa yapsınlar fakir olmaktan kurtulamazlar. (Alangu, 2005:). Keloğlan’ın işi gücü yoktur. Hergün birkaç hayvanını otlatmaya meralara götürür. Bazı masallarda Keloğlan’ın çobanlık yaptığından da bahsedilir. Keloğlan’ın tek mal varlığı ise eşeğidir.

Keloğlan’ın kaç yaşında olduğu ise merak konusudur. Masalların bazı yerlerinde Keloğlan, yeni yetme bir delikanlıdır. Arkadaşlarının hepsi evlenmiştir (Alangu, 2005: 7). Ama bazı masallarda da Keloğlan, oyun ve okul çağında bir çocuktur. evresindeki insanlar onun okula gitmesi gerektiğini söylerler (Alangu, 2005: 15). Keloğlan, anası babası öldükten sonra kızkardeşiyle beraber yaşamaya başlamıştır. Komşuları ksz diye bu çocuklara yemek verirler (Alangu, 2005: 23). Masalda Keloğlan’ın küçük bir ocuk olduğu söylenir.

Keloğlan'ın kişilik özellikleri ise çeşitlidir. Öncelikle Keloğlan'ın kişiliği hakkında “Kararlı, ne istediğini bilen, amaçlarına ulaşmak için değişik yollar kullanan, kötülük edenlere benzer karşılıklar veren biridir.” denilmiştir(Günay, 1992:327). Keloğlan zeki, kurnaz , akıllı bir çocuktur. Bazı masallarda ise Keloğlan saf bir çocuktur. Ama genelde pratik zekasıyla, hazır cevaplılığı ile padişahı bile dize getirir. Tüm zor soruları cevaplandırır. Keloğlan zıt özellikleri bir arada bulundurur. Çok zeki olmasına rağmen uyuşuk ve tembeldir aslında. Masallarda yer alan zıtlıklar Keloğlan'ın kişiliğine de yansımıştır. Tüm bu saydığımız özellikler Keloğlan'ın Türk masal kahramanları arasında özel bir yere koyar. Çünkü Keloğlan, çocukların zihninde oluşturdukları dünyayı kendi diliyle okuyucuya aktarır.

2.1.5 Doğrudan Masallarla İlgili Olan Çalışmalar

Masallar, dilbilimi, psikoloji, sosyoloji, antropoloji , eğitimbilimi, halkbilimi gibi pek çok farklı bilim dalları için araştırma konusu olmuştur. Avrupalı ve Türk bilim adamları masalları incelemişlerdir.

Türk Masalları ile ilgili ilk derleme çalışmalarını Avrupalı bilim adamları yapmıştır. Macar asıllı araştırmacı Ignos Kunos Türk Masalları ile ilgili ilk derleme çalışmalarını yapmıştır. 1887 yılında derlediği masalları 2 cilt halinde yayınlamıştır. 1905 ve 1907 yıllarında da diğer topladığı masalları yayınlamıştır.

Masallar hakkında araştırma yapan ikinci Avrupalı bilim adamı ise A.Decourdemonche'dir. 1888 yılında “Fables Turques” adlı kitabında Türk fıkralarını Fransızcaya çevirmiştir (Boratav, 1969:426). R.N.Bain 1896 yılında Kunos'un kitabından seçtiği masalları yayınlamıştır.

Türk araştırmacılarından Ziya Gökalp'ın önemi büyüktür. İlk defa masalların önemini vurgulamıştır. Derlediği masalları Altın Işık(1923) ve Kızıl Elma(1914) adlı masal kitaplarında toplamıştır (Gökalp, 2005). 1934 yılında Yusuf Ziya Demircioğlu Yörüklerin masallarını derlemiş ve bunları kitap olarak bastırmıştır. Naki Tezel 1936 yılında derlediği Keloğlan Masalları'nı yayınlamıştır.1939 yılında 72 tane masalı İstanbul Masalları adlı kitabında toplamıştır. Eflatun Cem Güney de masallar ilgili çeşitli derleme çalışmalarında bulunmuştur. Derlediği masalları şu kitaplarda toplamıştır: En Güzel Türk Masalları(1948), Bir Varmış Bir Yokmuş(1956), Evvel Zaman İçinde(1957), Gökten Üç Elma Düştü(1960), Az Gittim Uz Gittim(1961).

Masallar denince akla Pertev Naili Boratav da gelir. P.N.Boratav, sözlü kaynaklardan Türk masalları ve halk edebiyatıyla ilgili derlemeler yapmıştır. Bu

ürünlerin ortaya çıkış koşullarını, bu koşulların ürünlere yansiyış biçimlerini incelemiştir. Öykü ve masalların zamanla uğradıkları değişimlerde, toplumdaki değişimlerin etkisine dikkat çekmiştir. Boratav derlemelerini ve çıkardığı sonuçları başka ulusların benzer edebiyat ürünleriyle de karşılaştırarak halk edebiyatının evrensel özelliklerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır (Boratav,1969).

Boratav'ın W. Eberhard ile birlikte yazdığı 'Türk Halk Masallarında Tipler' adlı çalışması Türk masallarıyla ilgili araştırmalarda yeni bir çığır açmıştır.

Boratav'ın masallarla ilgili eserleri şunlardır: Zaman Zaman İçinde (1958), 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı (1969, 1982), Az Gittik Uz Gittik (1969)

Bilge Seyidoğlu.(Seyidoğlu, 1999), Erzurum'daki halk masallarını belirleyerek bilimsel açıdan incelemiştir. İncelediği 60 masalı kendisi, 12 masalı da başkaları derlemiştir.Saim Sakaoğlu da Gümüşhane'den derlediği 70 masal üzerine araştırmalar yaparak bunları yayınlamıştır. Saim Sakaoğlu, bu kitapta masallarla ilgili ayrıntılı bilgilere de yer vermiştir (Sakaoğlu, 2002). Edebiyatımız için çok önemli bir eserdir . Sakaoğlu, 64 tane asıl halk masalı, 3 tane hayvan masalı, 2 tane fıkra, 1 tane de zincirlemeli masal belirlemiştir.

Umay Günay'a (Günay, 1975) ait olan "Elazığ Masalları" ve Ali Berat Alptekin'in(Alptekin, 1982) "Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması" isimli basılmamış doktora tezinde masallarla ilgili yapılan çalışmalardandır. Esma Şimşek(Şimşek, 2001), de "Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması" yapmıştır. Ceyhan, Kadirli, Kozan ve Osmaniye'nin bağlı bulunduğu Yukarıçukurova bölgesinden 70 masal derlemiştir.

Belli bir yörenin masallarını derleyen ve bu masalları çeşitli açılardan inceleyen araştırmalar da mevcuttur. Alper Köse'nin (Köse, 2004) "Muş İli Malazgirt İlçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimine Katkısı" adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezinde masalların çocuk eğitime olan katkısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Mehmet Özçelik'in(Özçelik, 1993) "Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma" adlı doktora tezi , Behiye Köksel'in(Köksel, 1995) , "Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme" Yılmaz Önay'ın(Önay, 1995) Van Masalları Üzerine Bir Araştırma", Seyit Emiroğlu'nun(Emiroğlu, 1996) "Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerinde Bir İnceleme", Ruhi Kara'nın(Kara, 1996) "Erzincan Masalları" isimli masal araştırmaları da vardır.

Bu saydığımız çalışmaların dışında da masallarla ilgili yapılmış çalışmalar bulunmaktadır.

2.1.6 Keloğlan Masalları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Keloğlan Masalları üzerine yapılmış dört bilimsel tez çalışması vardır. Bunlardan ilki Akgül Özcan'ın(Özcan, 1991) Almanca yazdığı “Eine Vergleichende studie der ausgewaehlten original türkischen ‘Keloğlan Masalları’ von T. Alangu mit den neuen deutschen Versionen ‘Keloğlan in der Bundesrepublik’ und ‘Keloğlan ile Silvia’ von Y. Feyzioğlu” adlı tezidir. Tezde T.Alangu'nun Keloğlan Masalları ile Y. Feyzioğlu tarafından yazılan Keloğlan Almanya'da ve Keloğlan ve Silvia adlı masallarının karşılaştırılmasıdır.

İkinci olarak Keloğlan hakkında yapılan bir diğer tez Lazzat Ourakova'nın (Ourakova, 2001) Anadolu'daki Keloğlan Masalları ile Kazakistan'daki Tazşa Bala Masallarının mukayesesi adlı yüksek lisans tezidir. bu tezde on tane Keloğlan masalı on tane Tazşa Bala masalı ile karşılaştırılmıştır.

Üçüncü olarak Keloğlan masalları ile ilgili yapılan çalışma ise Aysun Dursun'un(Dursun, 2008) Keloğlan masallarının tespiti ve tasnifi [The identification and classification of Keloğlan folk tales] adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezidir. Bu tezde önce çeşitli kitaplarda bulunan Keloğlan Masalları incelenmiş daha sonra eş metin olan masallar tasnif edilmiştir. Girişte masallarla ilgili geniş bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde The types of the Folktale adlı katalogdaki tip numaralarından hareketle masallar tasnif edilmiştir. İkinci bölümde eş metni olmayan masallara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmalardan hareketle Keloğlan tipi ortaya konmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde masallardan asıl metin olarak seçilenler biraraya getirilmiştir.

Keloğlan'ın bir masal tipi olarak çizgi film kahramanına dönüştüren çizgi filmleri inceleyen bir bilimsel çalışma daha vardır. Muzaffer Kılıç'ın(Kılıç, 1998) Keloğlan (Çizgi film yapım teknikleri) (2 cilt) [Film (VHS video kaset)]adlı sanatta yeterlik çalışması buna örnektir.

2.2 Bilişsel Gelişim Hakkında Bilgi

2.2.1 Bilişsel Gelişimin Tanımı

Türkçe bir sözcük olan “biliş” sözcüğü üç farklı anlama gelmektedir. Biliş, canlının , bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi demektir. Bildik, tanıdık, dost bilişin ikinci anlamıdır (Türkçe Sözlük, 1998:55).

Psikolojiye göre biliş; bilgiyi işleme, uygulama, anlama, çıkarım yapabilme, karar alabilme, öğrenme yetisidir. Bilişsel sözcüğü, akıl , bilgi bellek, akıl yürütme,

anımsama, unutma, sorun çözme gibi kavramları karşılar(Küçükkaragöz, 2004:74-80).

Bilişsel gelişim;"Bebeklikten yetişkinliğe kadar bireyin çevreyi, dünyayı anlama, düşünme yollarının daha kompleks ve etkili hale gelme sürecidir (Sönmez, 2000: 90) Bilişsel gelişime zihinsel gelişim adı da verilmektedir.

2.2.2 Bilişsel Psikolojinin Tarihçesi

Bilişsel psikolojinin tarihinden söz etmeden önce Psikoloji bilim dalının geçmişinden kısaca söz etmekte fayda var. "Psikoloji, günümüzde var olan tüm bilimsel disiplinlerin en eskilerinden biridir. Konuya olan ilgi, zihinsel sorgulamaların en erken dönemlerine dek uzanabilir. Bizler eskiden beri kendi davranışlarımızdan ve insan doğasına ait kurgulardan etkilenmiş, bunlarla ilgili pek çok felsefi ve teolojik görüşler ortaya koymuşuzdur"(Schultz, 2001).

Yukarıda da belirtildiği gibi psikoloji, uzun bir geçmişe; fakat kısa bir tarihe sahiptir. Çünkü psikolojinin bir bilim olarak algılanmasının bir asırlık bir geçmişi vardır. 1908 yılında **William McDougall** isimli İngiliz bir psikolog, psikolojiyi ilk kez "davranış bilimi" olarak tanımlamıştır. Watson 1913 yılında bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiride "Psikoloji, bilinçle ilgili her şeyi başından atmalıdır." demiştir.(Schultz, 2001) Bu bildiriden sonra psikoloji bilincini, zihnini kaybetmiştir.

Bilişsel psikoloji [zihnin tekrar önem kazandığı bir dönemde ortaya çıkmıştır.](#) Algı, öğrenme, bellek (hafıza), dikkat gibi işlevlerimiz sayesinde bilgilerimizi nasıl elde ettiğimiz ve bu bilgileri nasıl kullandığımız, nasıl düşündüğümüz, kısacası nasıl 'bildiğimiz' sorusunu araştıran psikolojinin en büyük alanıdır. Bilişsel gelişim de bilişsel psikolojinin bir parçasıdır. Psikolojideki diğer devrimsel hareketlerde olduğu gibi bilişsel psikoloji de hemen bilim dalı olmamıştır.Daha önceki dönemlerde Yunan filozofları Platon ve Aristo, İngiliz empiristler ve çağrışımclar bilişsel süreçlerle uğraşmışlardır.

Wilhelm Wundt, zihinsel faaliyetlerin davranışlarla ilgisini araştırmış bir bilim adamıdır. Aynı zamanda da bilişsel psikolojinin de öncüleri arasındadır.

Davranışçılarının etkileri 1950'lerde azalmaya başladığında bilişsel psikoloji resmi olarak faaliyetlerine başlamıştır. Davranışçı E. R. Guthrie, E. C. Tolman gibi bilim adamları bilişsel psikoloji açısından önemli sayılabilecek araştırmalar yapmışlardır.

Bilişsel psikolojinin önemli isimlerinden birisi de İsviçreli psikolog Jean Piaget'dir. Piaget çocuk gelişimi üzerine önemli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar

çocuk gelişimini Freud veya Erikson gibi psikoseksüel veya psikososyal açıdan değişimini bilişsel aşamalar açısından ele almıştır.

“Piaget’in bu alandaki ilk eserleri 1920’lerde ve 1930’larda yayımlandı ve Avrupa’da çok etkili oldu. Davranışçı düşünceyle uyuşmadığı için ABD’de bu kadar geniş kitlelerce kabul görmedi. Bununla birlikte Piaget’in bilişsel faktörler üzerine yaptığı vurgu bilişsel hareketin ilk yandaşları tarafından içtenlikle kabul gördü.

Bilişsel psikoloji düşüncelerinin Amerikan psikolojisi içerisinde tutunmaya başlamasıyla Piaget’in düşüncelerinin konuyla uygunluğu çok net bir hale geldi. Piaget 1969 yılında APA’dan Seçkin Bilimsel Katkı Ödülünü alan ilk Avrupalı psikolog oldu. Çalışmaları çocuk gelişimi üzerinde yoğunlaştığından, bilişsel psikolojinin uygulanabileceği davranış alanını genişletmiş oldu.”(Schultz, 2001)

2.2.3 J.Piaget ve Bilişsel Gelişim Kuramı

“Jean Piaget, 9 Ağustos 1896’da İsviçre’nin Neuchâtel şehrinde doğmuştur. Babası bir tarihçidir. Annesi zeki bir kadındır. Piaget’nin küçük yaşta tabiatla ilgilendiği bilinmektedir. Hayvanları gözlemlemekten büyük zevk almıştır.”(Günçe, 1971:50)

Tabiat tarihi dergisinde çeşitli makaleleri yayınladıktan sonra Neuchâtel Tabiat Tarihi Müzesine müdür yardımcısı olarak atanmıştır. Buradaki çalışmalarına 18 yaşına kadar devam etmiştir. Ünlü İsviçreli Bilgin olan dedesinin yanında kaldığı sıralarda felsefe ve mantık okumaya başlamıştır. Bilgi nedir? Nasıl kazanılır? Gibi sorulara cevap aramaya çalışmıştır. 1916 yılında Neuchâtel Üniversitesinden Tabiat Bilimleri Lisansını almıştır. Daha sonra da felsefede doktora yapmıştır.

Piaget, psikolojiye yakından ilgi duymaya başlamış ve Bleuer’in Psikiyatri Kliniğindeki psikoloji laboratuvarında çalışmalar yapmıştır. Freud, Jung ve diğer psikanalistleri okumuştur. Paris’te Sorbonne Üniversitesi’nde patolojik psikoloji, mantık, epistemoloji okumuştur.

Piaget, Paris’teyken Binet Laboratuvarında çocukların zekası üzerine pek çok araştırma yapmıştır. Çocuk düşüncesinin oluşumu ile yakından ilgilenmiştir. 1923 ile 1930 yılları arasında yapmış olduğu araştırmalarını beş kitapta toplamıştır. “Çocukta Dil ve Düşünce, Çocukta Yargı ve Usavurma, Çocuğun Dünya Kavramı, Çocuğun Fizik Nedensellik Kavramı, Çocuğun Ahlak Kavramı.”(Günçe, 1971:51)

Piaget, yazmış olduğu kitaplarla büyük bir ün kazanmıştır. Delikanlılık çalışmaları sayesinde psikolojide önemli bir isim haline gelmiştir. 1950’li yıllarda kitapları İngilizceye çevrilince tekrar ün sahibi olmuştur.

Piaget, eski bir öğrencisi olan karısı ile birlikte çocuk psikolojisi üzerine çalışmalarını devam ettirmiştir. 1925, 1927 ve 1931 yılları arasında üç kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Çocuklarının davranışlarını gözlemledikten sonra bunları iki kitapta toplamıştır. Çocukta Zekânın Kökenleri ve Çocukta Gerçek Fikrinin Kuruluşu.

1929-1939 yılları arasında çok önemli görevler almıştır. Cenevre Üniversitesinde Bilim Tarihi hocası olmuştur. 1943 yılından başlayıp 1961 yılına kadar olan çalışmalarının sonucunu Algı Mekanizmaları adlı kitapta toplamıştır. 1948 yılında Çocuğun Uzay Kavramı hakkında bir kitap yazmıştır. Piaget bu saydığımız kitapların dışında da Mantık işlemlerinin Doğuşu, Bellek ve Zeka konulu kitaplar da yazmıştır.

30 yıllık psikoloji çalışmalarının sonucunda 1980 yılında ölmüştür.

Piaget, bilişsel gelişim açısından bütün dünyada rağbet gören bir kuram oluşturmıştır. Piaget’ye göre gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşiminin bir sonucudur. Bilişsel gelişimi etkileyen bazı kavramlar vardır. Bu kavramlardan söz etmeden önce Bilişsel gelişimin temelini oluşturan birkaç kavramdan söz etmekte fayda var.

Zekâ: “Piaget’e göre zekâ, çevreye uyum yapabilme yeteneğidir. Zekânın tanımında geçen uyum yapabilme yeteneği aynı zamanda başa çıkabilme yeteneği olarak da adlandırılabilir. Çünkü, birey çevreye uyum sağlarken aynı zamanda onunla başa çıkmaktadır.” (Bacanlı, 2000:60) Piaget’e göre organizmanın yaşamı için en uygun koşulları sağlamak zekanın bir gereğidir.

Şema: Bireyin etrafında algıladığı bir obje, durum veya problemi temsil eden zihinsel yapı ve düşünme örüntüsüdür ve bilişsel bir süreçtir. Yeni gelen bilginin yerleştirileceği bir çerçevedir. Şemaya örnek olarak şunu verebiliriz: bir çocuk, ilk defa bir inek gördüğünde “Aa köpek” diyecektir. Çünkü inek dört ayaklı ve ıslak burunludur ve çocuğun kafasındaki “Köpek Şeması”na uymaktadır. Daha sonra yaşantılarla Köpek ile İnek’i ayırt edebilir, “İnek Şeması”nı edinebilir. Şema, bireyin çevresindeki dünyayı anlamak için geliştirdiği bir bilgisayar programı gibidir.(Piaget, 1999: 53)

Uyum:Piaget'ye göre uyumun iki yönü vardır. Bunlar, özümleme (assimilation) ve düzenlemedir.

1)Özümleme: Bireyin, yeni bir bilgiyi varolan şemalarını kullanarak algılaması demektir.

Örnek: çocuk oyuncağını eline alırken yakalama şemasını kullanması durumu özümlediğini göstermektedir. .(Piaget, 1999: 55)

2)Uyum Sağlama: Bireyin yeni bir bilgiyi var olan şemaları ile açıklayamadığı durumlarda yeni bilgilere dayanarak yeni bir şema oluşturmastır.

3)Dengeleme: Piaget'ye göre, bilişsel gelişimin temelindeki itici güç, dengeleme kavramında yatmaktadır. Ona göre, tüm organizmalar, doğuştan, kendileri ve başkalarıyla uyumlu ilişkiler kurmalarını sağlayacak özelliklere sahiptirler. Yani organizmanın tüm donanımı, en yüksek uyumunu sağlamaya yöneliktir.(Piaget, 1999: 55)

Piaget'e göre bilişsel gelişim, birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Bu dönemler, “Duyusal-motor, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemidir.”(Piaget, 1999: 60)

Dönemler ilerledikçe, çocukların kavrama ve problem çözme yeteneklerinde niteliksel gelişmeler gözlenmektedir. (Erden, 2005)

Duyusal Motor (0 - 2) Duyular yolu ile dış dünyanın algılandığı, nesnelerin görünmediği zamanlarda da var olduğunun farkına varılmaya başlandığı dönemdir. Bu dönemdeki bebek, refleks halindeki hareketlerden, amacı olan hareketlere geçmeye başlar.

İşlem Öncesi Dönem(2 - 6) Dilin kullanımının ve sembollerin geliştirildiği dönemdir. Çocuklar, mantıksal olarak sadece tek yönlü olarak düşünürler. Diğer insanların bakış açılarını algılamada zayıftırlar.

Somut İşlemler (6 - 12) Problemlere mantıklı çözümlerin getirildiği dönemdir. Çocuklar, kuralları anlayabilirler. Fakat çoğunlukla somut nesneler üzerinde düşünürler.

Soyut İşlemler (11 - 18) Karmaşık problemlere mantıklı çözümlerin getirildiği dönemdir. Daha soyut düşünme ve sosyal konularda fikirlerin geliştirildiği dönemdir.

Piaget'nin yukarıda saydığımız dönemler içinde somut işlemler döneminin dil gelişimi açısından önemi vardır. Piaget, çocuk dilinin sınıflandırılmasını yaparken bu dönemdeki çocukların dil özelliklerini kullanmıştır. Bu yüzden bu dönem hakkında biraz daha bilgi vermekte fayda var:

“6-12 yaş arası çocuklar , bilişsel yeterlilik bakımından çok hızlı değişme gösterirler. Korunumu kazanmışlardır. Tersine çevirebilme kavramı kazanmışlardır. Bu dönemde en st düzeyde grupta yapabilirler. Bir grup bir nesnenin bir başka grubun alt sınıfı olabileceğini anlarlar.

Çocuklar, bu dönemde nesnelerin belli özelliklerine göre sınıflayabilirler. Çocuklar bu dönemde dili etkili olarak kullanmakla birlikte vatan, millet, ülke vb. soyut kavramları anlayamazlar. Soyut kavram ve deneyimlerin somut yollarla açıklanmaları gerekir.”

Bilişsel gelişim ile dil gelişimi arasında kuvvetli bir bağ vardır. Bilişsel gelişim kuramına göre; dil, çocuğun çevresindeki nesneler ve etkinliklerden oluşan bir uyarıcıdır. ocuk önce bu uyarıcıdaki değişmezleri algılar (Bu değişmezler nesne ve etkinliklere verilen adlardır). ocuk, zamanla bilişsel açıdan gelişip çevresindeki ayrıntıları algılamaya başladığında dildeki ayrıntıları da algılar. ocuk önceleri hl eklerini kullanamazken sonraları bu hl eklerinin ayırt ediciliğini anlar ve bilişsel bir şekilde kullanır. Örneğin nceleri “Top ver” derken sonraları “Topu ver”i kullanır (Lecompte, 1980:155)

III.BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Yöntemi:

Araştırmada nitel bir yöntem kullanılmıştır. Kaynak taraması ve doküman incelemesi yapılmıştır. Keloğlan Masalları incelenmiştir. Araştırmanın birinci aşamasında ilgili literatür taranarak ilgili kaynaklara ulaşılmıştır. Masallar ve bilişsel gelişim ile ilgili kaynaklardan istifade edilmiştir.yapılan analizlercümle ve kelime grubu olarak incelendi. Araştırmanın asıl bölümünde Tahir Alangu'nun kitabındaki 12 Keloğlan Masalı çocuk dilinin fonksiyonlarına göre analiz edildikten sonra değerlendirilmiştir.

3.2 Evren ve Örneklem

Evren, Keloğlan Masallarıdır. Örneklem, Tahir Alangu'nun kitabında yer alan Keloğlan Masalıdır.

3.3Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında ilgili literatür taranmış ve bunlar konu ile ilgisine göre konu başlıklarında değerlendirilmiştir.

3.4 Verilerin Analizi

Keloğlan Masalları'nda yer alan sözcükler, sözcük grupları ve cümleler egosantrik ve toplumsallaşmış dile göre analiz edilmiş ve dil tasnifine göre değerlendirilmiştir. Kategoriler egosantrik ve toplumsallaşmış dile göre belirlenmiştir. Birinci kategoride egosantrik dil incelenmiş ikinci kategoride toplumsallaşmış dil incelenmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1 Keloğlan Masalları'nın Bilişsel Gelişime Etkisi Konusunda Yapılmış Araştırma Örnekleri

Keloğlan Masalları'nda yer alan araştırma örneklerini incelemekten önce Piaget'nin çocuk dilini nasıl kategorilere ayırdığından kısaca bahsetmekte fayda var. Piaget, bir grup çocuğun bilişsel gelişimini ve dil gelişimini izlemek için bir okul kurmuştur. Piaget, okul ortamında bu çocukların dil özelliklerini çeşitli açılardan gözlemlemiştir. Çocukların konuşmalarını kayda almıştır. Bunun sonucunda , çocuk dilinin fonksiyonlarını sınıflandırmıştır. Çocukların bütün sözlerini, “egosantrik (kendini merkeze alan) ve toplumsallaşmış dil” (Piaget, 2007: 9). Olarak ikiye ayırmıştır. Araştırma örneklerinde Piaget'nin bu dilin fonksiyonlarını nasıl sınıflandırıdığı hakkında ön bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Keloğlan Masalları'nda yer alan sözlerin çocuk dilinin fonksiyonlarına göre sınıflandırılıp değerlendirilmesi de araştırma örneklerinde yer almaktadır.

4.1.1 Egosantrik Dile Göre İnceleme

Piaget egosantrik dilin özelliklerini şöyle belirtir:

“Egosantrik dil , çocuğun yalnızca kendisini düşünerek konuştuğu dildir. Çocuk egosantrik dili kullanırken cümleleri söylerken ne kime söylediğini, ne de kimin tarafından dinlendiğini umursar. Ya kendisi için söylenir, ya da herhangi birini o andaki işine katma zevki için konuşur. Çünkü bu dil, egosantriktir. Çocuk ancak kendisinden söz eder; işi aynı zamanda karşısındakinin bakış açısından da değerlendirmeye aldırış etmez.”(Piaget, 2007, 9)

Egosantrik dilde çocuğun karşısındaki kişi rastgele seçilmiştir. Çocuk her ne kadar işitilmiş ve anlaşılmış olmak kuruntusuyla hareket ederse de birarada olduğu kişiden ancak görünüşte bir ilgi ister. Karşısındakine etki etmek, ona gerçekten bir şeyler öğretmek ihtiyacını duymaz. Bu sanki herkesin kendi kendisinden söz ettiği ve hiç kimsenin dinleyicilik yapmadığı bazı salon konuşmalarını andırır.

Egosantrik dilin yalnızca çocuklara özgü bir dil olduğunu düşünmek yanlıştır. Yetişkinler de egosantrik dili kullanabilirler. Ama çocuklarda bu dilin özellikleri yetişkinlerden daha çok görülür. Piaget'nin egosantrik dili oluşturmada bilişsel süreçlerin de etkisi vardır. Çocuklar daha egosantrik düşünürler. Benmerkezcidirler. Bu yüzden de dilleri düşünme biçimlerine göre şekillenir.

Tespit ettiğimiz dil özelliklerine göre, Keloğlan da egosantrik dili kullanmaktadır. Çocukların diliyle paralel olan konuşma özellikleri vardır.

Piaget, egosantrik dili üç kategoriye ayırır. Tekrarlama, monolog, karşılıklı monolog.

İncelediğimiz masallarda yer tekrarlar, monolog ve karşılıklı monologlar egosantrik özellikler taşımaktadır.

4.1.1.1 Tekrarlamanın Dil Edinmedeki Faydası

Piaget tekrarlama için “Çocuğun ilk yıllarda işittiği sözcükleri tekrarlamayı, hece ve sesleri kendisi için hiçbir anlam içermeseler de taklit etmeyi sevdiği bilinir. Bu taklidin fonksiyonu bir tek formülle tanımlanamayacak kadar karmaşıktır”(Piaget, 2007,:9) Demektedir.

Taklidin fonksiyonu onun anadili öğrenmesiyle yakından ilgilidir. Çocuklar taklit ettikleri sözcükleri bellekte daha iyi tutarlar. Zamanla dil hazineleri genişler. Tekrarlamaya gerek duymadan sözcükleri öğrenmeye başlarlar. Çocuklar, doğru telaffuz edene kadar karşısındakinin konuşmasını taklit eder ve tekrarlamasını sürdürür. Çocuğun yaşı büyüdükçe tekrarlaması da azalır. Yetişkin dilinde çocukların tekrarlarına benzer tekrarlar yoktur. Çünkü onlar dili öğrenmişlerdir.

“Tekrarlama kategorisine ancak hece veya sözcüklerin tekrarlanması girer. Çocuk bunları, ne kimseye seslenmek, ne de anlamlı sözcükler konuşmak kaygısı olmaksızın, sırf konuşma zevki için tekrarlar. Bu, bebeklerde görülen "cıvıldaama"nın bir kalıntısıdır ve kuşkusuz toplumsallaşmış bir yanı yoktur.” (Piaget, 2007: 9)

Taklide en çok eğilimli olduğu dönemde çocuk, kendini taklit ettiği nesne ile özdeşleştirerek bütün varlığıyla taklidi bir oyun durumuna getirir. Taklit edilen jest ve durumlar çocuğu jest ve durum olmak bakımından ilgilendirmezler. Mesela, çocuklar oyun oynarken oyunun gereği yaptıkları hareketleri oyun bittikten sonra yapmazlar.

Piaget incelediği çocukların konuşmalarında sözcüklerin ve cümlelerin zevk için tekrarlandığını görmüştür.

“Öğretmeni tarafından kendisine sellüloit sözcüğü öğretilen bir küçük, resim yapmakla uğraştığı halde dukmaksızın tekrarlar: Leleloid, Luloid vb.”(Piaget, 2007:12)

“Bir akvaryumun önündeler. Pie, grubun dışındadır ve hiçbir harekette bulunmaz. "Triton" sözcüğü geçer. Pie: ‘triton...triton.’” (Piaget, 2007:12)

“Jac(Ez'e): ‘Bak Ez, donun çıkıyor.’ Odanın başka bir tarafında bulunan Pie, hemen tekrarlıyor: ‘bak donum, sonra da gömleğim çıkıyor.’”

“Bu sözde gerçeğe uygun bir tek sözcük bile yoktur. Pie'ye bunu söyleten, sırf

tekrarlama zevki, yani karşılıklı konuşmaya uyum amacıyla değil sadece oynamak amacıyla, işitmiş olduğu sözcükleri kullanma doyumudur.” (Piaget, 2007:13)

Keloğlan Masalları’nda bulunan tekrarları egosantrik özelliklerine göre inceledik. Bu tekrarlamalar, bazen öğrenmek amacıyla bazen oyuna eşik etmek üzere bazen de dalga geçmek için masallarda yer almaktadır. Araştırmada masallarda yer alan tekrarlamanın dil öğrenmeye faydası verilmeye çalışılmıştır.

Masallarda Keloğlan oyuna eşlik etmek amacıyla tekrarlama yapmayı sevmektedir . Oyunların hem beden gelişimi hem de dil gelişimi açısından faydası bilinmektedir.

Araştıma örneğinde Keloğlan, tekrarlama yaparken bedensel olarak da hareket etmektedir.

“Evinden çıkıp ellerin çırpı çırpı, bacakları bir o yana bir bu yana, zik zaklar çize çize uzaklaşıp gitmiş. Hem yürür, hem de unutmamak için “hiç, hiç” der dururmuş. Epey bir vakit gelmiş, bir göl kenarına inmiş.” (Alangu, 2005: 48)

Keloğlan’ın yeni öğrendiği kelimeyi unutmamak için tekrarlaması o kelimeyi öğrenmesini kolaylaştırır. Ayrıca masalı dinleyen çocuklar da “hiç” kelimesini bilmiyorlarsa öğrenirler. Masalı dinleyen çocuklardan ellerini çırparak hareket etmesi istenebilir. Bunun sonucunda çocuklar zevkle yeni kelimeler öğrenirler.

Masallarda tekrarlamanın yeni öğrenilen kelimelerin unutulmaması için yapıldığına dikkat çekilmektedir.

“Keloğlan. Hoplaya zıplaya yoluna devam etmiş. Tabi, yeni öğrendiğini ha bire söylemiş” (Alangu, 2005: 48). Tekrarlama,yalnızca yeni öğrenilen kelimelerin tekrarlanmasından ibaret değildir. Tekerlemeler ve tekrar oyunları da masalların bir parçasıdır.

Araştırma örneğindeki diyaloglar çocukların çok sık kullandıkları tekerlemelere benzemektedir.

Dev anası Keloğlan’ın uyuyup uyumadığını kontrol etmek için soru sormaktadır.

“Bir süre sonra dev anası:

-Kim uyur, kim uyumaz? Diye sormuş.

Keloğlan cevap vermiş:

-Kız kardeş uyur, Keloğlan uyumaz.

Masalda Keloğlan aynı soruya tekrar aynı cevabı vermektedir.

Dev anası yine sormuş:

-Kim uyur, kim uyumaz?

Keloğlan:

-Kız kardeş uyur, Keloğlan uyumaz, diye cevap vermiş”(Alangu, 2005).

Bu tekrarlar Keloğlan dev anasını kandırana kadar devam eder. Bu tekerleme çocukların dil gelişimine katkıda bulunur.

Masallardaki tekrarlamaların bir diğer özelliği ise tekrarlanan kelimelerin yanlış öğrenilmesi , nerede, nasıl kullanılacağını bilinmemesidir. Çünkü çocuklar yeni öğrendikleri sözcükleri tekrar ederek doğru telaffuz etmeyi, daha sonra da bazen çevrenin uyarısıyla bazen de kendi sezisiyle doğru yerde kullanmayı öğrenirler. Bu da çocukların dil gelişimi açısından önemlidir.

Çocuklar, öğrendikleri kelimeleri uygun olmayan ortamlarda kullanırlar. Bunlar bazen yasaklı kelimeler bile olabilir.

Araştırma örneğinde; Keloğlan yeni öğrendiği kelimelerin nerede nasıl kullanılacağını kestiremez. Bu yüzden de çevresi tarafından eleştirilir, ceza verilir hatta dövülür.

Keloğlan’ın masal içinde tekrarladığı ama yanlış yerlerde kullandığı bazı sözlere örnekler şu şekildedir.

“Allah sayısını çoğaltsın, Allah sayısını çoğaltsın!” (Alangu, 2005: 48)

Yukarıdaki cümleyi bir şeyin çoğaltılmasını istediğimiz zaman söyleriz . Fakat Masalda Keloğlan, bu sözün anlamını bilmemektedir. Bir evin önünden geçerken gördüğü cenazeye bakarak bu sözü söylemiştir. Çevresindeki insanlar da onu dövmüşlerdir. Masalı dinleyen çocuk bu sözün anlamını masalın tamamını okuyunca anlar. Böylelikle, Keloğlan’ın tekrarladığı kelimeyi öğrenmiş olur.

Masalda geçen “Allah rahmet etsin, geride kalanların başı sağ olsun!” (Alangu, 2005: 48) cümlesi de yine uygun olmayan bir yerde kullanılır.

Bu söz ölünün arkasından söylenen geride kalanları teselli etmek için kullanılan bir sözdür. Keloğlan ise köpek leşini gördüğünde bu cümleyi söylemiştir. Bu yüzden de azar işitmiştir.

Masala göre; Keloğlan’ın bu sözü söylemesinin nedeni daha önce gördüğü insan cenazesi için aynı sözün söylenmiş olmasıdır.(Alangu, 2005:48) Çocuklara göre hayvanların ve cansız varlıkların insanlardan hiçbir farkı yoktur. Çocuklar, hayvanlara da şuûrlu varlıklar gözüyle bakar. Çocuk , köpek öldüğünde niye böyle bir sözün söylenmemesi gerektiğini anlayacak olgunlukta değildir. Hatta ölüm düşüncesini bile tam olarak somut işlemler dönemindeki bir çocuk kavrayamaz. Bu örnekte Keloğlan’ın bilişsel gelişim açısından bir çocuğun animizm düşüncesini yansıttığı görülmüştür.

Masalda geçen “Amma pis, amma da kötü kokuyor!...” (Alangu, 2005: 48) cümlesi bir şeyin kötü koktuğunu belirtmek için kullanılan bir sözdür. Keloğlan çamaşır yıkayan kadınların yanından geçerken bu sözü söylemiştir. Kadınlar temiz çamaşırlarına böyle bir

sözün söylenmesine rahatsız olmuşlardır. Burada Keloğlan'ın yine tekrarladığı cümlelerin anlamını bilmediği görülmektedir. Ayrıca masalda hangi durumlarda bu sözün öğretileceği de belirtilmiştir. Bu da dil gelişimi açısından önemlidir.

Masalda geçen “-Ne kadar harika, ne kadar hoş, dermiş. Ne kadar temiz.” (Alangu, 2005: 48) cümlesi memnun olunan durumlar için söylenir. Keloğlan, kavga edenleri görünce hep bu sözü tekrarlamış .Bu yüzden de dayak yemiştir. Masalda tekrarlanan cümleye uygun durumlar verilerek öğrenemenin kalıcılığı sağlanmaktadır.

Keloğlan'ın anlam bakımından yanlış öğrendiği tekrarlamaları ile ilgili örnekleri çoğaltmak mümkündür.

“-Vah yazık, çok yazık!...” (Alangu, 2005: 48) cümlesi üzüntülü bir durumla karşılaşınca söylenecek bir sözdür. Keloğlan kendi aralarında şakalaşan iki gence bu sözü söyleyince onları kızdırmıştır.

“-Bravo size, aferin, bayıldım!..” (Alangu, 2005: 48) Bu söz hoş giden durumlarda söylenir. Fakat Keloğlan, karısı ile kavga eden bir adamın yanından geçerken bu sözü söylemiştir.

Keloğlan'ın yeni öğrendiği sözcükleri nerede, ne zaman kullanacağını bilmemesinin nedenleri şunlar olabilir: Yeni öğrendiği sözcüklerin somut ya da soyut oluşu, kelimenin kolay ya da karmaşık oluşu, çocuğun sözcüklerin anlamını hemen öğrenememesi, sözcükleri hangi ortamlarda kullanacağını bilememesi, terim,deyim anlamı oluşları vb.

Keloğlan bu sözcükleri tekrarlayarak sözcükleri yanlış yerde kullanmaktan vazgeçecektir. Sonuç olarak diyebiliriz ki ; tekrarlamak dil öğrenmeyi kolaylaştırır. Unutkanlığı azaltır , kelimelerin ve cümlelerin anlamını öğrenmemize yardımcı olur.

Tespit ettiğimiz; tekrarların egosantrik dil açısından bir özelliği de Keloğlan'ın tekrarlama yaparken çevre ile ilgilenmemesidir. Bu Piaget'nin de tekrarlamanın özellikleri arasında söylediği bir özelliktir.(Piaget, 2007:8)

Keloğlan tekrarlarırken çevresindekilerin sözlerini hiç dikkate almazmış.

“Lakin, bizimkisi safmış ya, sanki bu laflar kendisine söylenmiyormuşçasına, ha bire tekrarlamış, aynı kelimeleri.” (Alangu, 2005: 48)

Yukarıdaki örnekte karşısındakileri umursamama vardır. Keloğlan Masalları'nda yanlış telaffuz edilen sözcükler vardır. Çocukların kelimeleri yanlış telaffuz etmeleri de “tekrarlamanın” bir özelliğidir.

“-Ay benim Keloğlan'ım, hem de akıllı yavan oğlanım, şu akçeyi al, pazara git ve kurtardığı kadar “pirinç” al gel demiştir. Fakat, Keloğlan, bu kelimeyi anında unutmuş ve “hiç” olarak bellemiştir.” (Alangu, 2005: 48). Burada yanlış telaffuz edilen sözcük, “hiç” sözcüğüdür.

Çocuklarda özellikle ilköğretimde lakap takma , alay etme oldukça yaygındır. Çocuklar alay etmek istedikleri vakit sözcükleri tekrarlar.

Keloğlan'ın Sazı Masalı'nda Keloğlan'ın arkadaşları dalga geçmek amacıyla Keloğlan'ı her gördüklerinde şu sözü tekrar ederlermiş: “Yaşlı kadının Keloğlan'ı, eşeğinin bile yoktur palanı, diyerek dalga geçerler, bir de kahkahalarla kendilerinden geçerlermiş.”(Alangu, 2005:67)

Sonuç olarak diyebiliriz ki; çocukların egosantrik dilinde tekrarların önemli bir yeri vardır. Tekrarlar somut işlemler döneminde olan bir çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında, yeni kelimeler öğrenmesinde, sosyalleşmesi açısından önemlidir. Masalı dinleyen çocuklar masalda tekrar edilen sözlerin anlamını da öğreneceklerdir. Masal onların dil gelişimine katkıda bulunur.

4.1.1.2 Monologların Çocuk Eğitimine Katkısı

Piaget, “Çocukların tıpkı yüksek sesle düşünüyormuş gibi yine kendisi için konuştuğu , hiç kimseye yönelik konuşmadığı konuşmalara “monolog” adını vermektedir”. (Piaget, 2007:14) Monologlar egosantrik dilin bir parçasıdır.

Piaget'e göre “çocuk dilinde monoloğun önemli bir yeri vardır. Çocuk, tek başına olsa bile, eylem halinde konuşmak ve hareketlerine haykırışlar ve sözcükler eklemek zorundadır. Söylenmeler de monoloğun bir parçasıdır. Piaget'e göre “fabulation” (uyduruculuk) da monoloğun bir parçasıdır. Yanındakini dikkate almaksızın, sırf kendisi için konuşan çocuklar hayal güçlerini de kullanarak yeni sözcükler uydururlar. Monoloğun karşılıklı monologdan farkı çocuğun yalnız kaldığında monolog yapmasıdır.”(Piaget, 2007:14)

Özetle monoloğun özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- 1) Hiç kimseyi muhatap almaz.
- 2) Konuşurken hayal dünyasını kullanarak yeni kelimeler uydurabilir.
- 3) Sesli olarak düşünmez.

Piaget'nin incelediği monologlarda şu özellikler dikkat çekicidir:

Lev'in monologları: Lev, altı yaşında bir çocuktur. Resim yapmayı çok sevmektedir. Resim yaparken bir yandan da kendi kendine söylenir.

"Ben bu resmi yapmak istiyorum. Bunu yapmak için büyük bir kağıt gerek. (Piaget, 2007:15)

Lev oyun oynarken bir oyuncağı devirmesi üzerine de kendi kendine konuşur:

“ Lev bir oyuncağı devirir: A, hepsi yıkılıyor!” (Piaget, 2007:15)

Lev'in konuşmalarında ortak olan şey, yanında hiç kimse olmadığı halde söylenmesidir. Söylenmelerini yalnız kendisi için yapmaktadır.

Pie'nin monologları: Pie de Lev ile arkadaşdır. O da 6 yaşındadır. Rakam defterini okurken kendi kendine konuşmaktadır.

“Pie, rakam defterini alıyor ve sayfaları çeviriyor: 1, 2...3, 4, 5, 6,7... 8...8, 8, 8, 8 ve 9... 9. Dokuz numara, dokuz numara, dokuz numara (Şarkı söyleyerek), ben numarayı istiyorum. (Bu sayıyı bir resimle göstermek ister.) ” (Piaget, 2007: 15)

Pie sayıları sayarken yüksek sesle düşünmektedir. Dikkat edilirse Pie hem yükek sesle düşünüp hem de tekrarlama yapmaktadır. Bu da onun sayıları daha hızlı öğrenmesine yardımcı olur.

Lev'in örneğinden farklı olarak Pie burada söylenmelerini şarkı ile dile getirir. Yine yanında kimse yoktur. Yalnızca kendisi için konuşur.

Piaget konuşmalarını gözlemlediği çocukların konuşmalarına bakarak içsel monoloğun çocuk gelişiminde önemli bir yeri olduğunu görmüştür. Keloğlan Masalları'nı dinleyen çocuklar da okudukları masaldaki kahramanın da kendileri gibi monolog yaptıklarını görürler. Bu monologların bazen eğlendirici bazen de öğretici tarafları vardır.

Çünkü çocuklar monolog yaparak yetişkinlerin konuşmasına geçerler. Masallarda yer alan monologlar ve bunların çocuk gelişimine katkısı şunlardır: Keloğlan Masalları'nda yer alan monologlar manzum ve ezgi şeklinde söylenmektedir. Keloğlan'ın monoloğu türkü biçimindedir.

“Ben bir garip Keloğlanım
Eşeğimin yok palanı
Varım yoğum doğruluktur
Hiç de sevmem ben yalanı.”(Alangu, 2005:40)

Keloğlan bu türküde kendisini ifade etmektedir. Keloğlan kendi kişilik özelliklerini monoloğuna yansıtmıştır. Bu da çocukların kendilerini ifade etmesine örnek olabilir. Masalı dinleyen çocuklara şarkı söyleyerek nasıl kendimizi ifade edebiliriz diye sorabiliriz. Bu onların özgüvenini ve benlik gelişimini olumlu etkiler.

“Kocakarı bir anam var,
Birkaç tavuk bir de inek,
Her gün konar kel kafama,
Evsiz kalmış birkaç sinek.
Keloğlanım budur özüm,
Haram malda yoktur gözüm,

Garip hakkı yiyenlere,

Elbet vardır birkaç sözüm.” (Alangu, 2005:40)

Yukarıdaki türküde de Keloğlan kendini tanıtmıştır.(Alangu, 2005:40) Burada Keloğlan’ın hem fiziksel özellikleri hem de kişilik özellikleri belirtilmektedir.

Monologların masal içinde belirtilen işlevleri de vardır. Bunlardan biri monoloğun önceden tasarlanan dilek ve işler için kullanılmasıdır.

“Keloğlan, ihtiyar anasıyla yaşıyormuş. Bir gün:

-Artık evlenme çağıma geldi. Anama da bir yardımcı gerek. Paşa kızı mı alsam, yoksa Bey kızı mı? En iyisi paşanın kızıyla evleneyim, demiş” (Alangu, 2005:7).

Bu monologda Keloğlan, tek başına yüksek sesle evlenmek istediğini söylemektedir. Kendisi için konuşması egosantrik dili kullandığını göstermektedir.

Keloğlan ve Alicengiz Masalı’nda Keloğlan evlenme düşüncesini yüksek sesle dile getirmektedir. Keloğlan diğer masallarda da evlenme düşüncesini sesli dile getirir.

Padişahın Kızı Masalı’nda padişahın kızıyla evlenmek isteyen Keloğlan; “Benim başım kel, padişah bana kızını vermez ama, aklıma diyecek yok!” diye düşünüp sarayın yolunu tutmuş (Alangu, 2005:43).

Yukarıdaki iki örnekte de Keloğlan yanında kimse olmaksızın, yalnızca kendisi için konuşmaktadır. Burada Keloğlan’ın düşünmeyi seven akıllı bir çocuk olduğunu görürüz. Bir işi yapmadan önce zihninde tasarlamaktadır. Bu da çocukların düşünme yapılarının nasıl olduğunu bize gösterir. Çocuklar önce düşüncelerini sesli olarak tasarlar. Yetişkinler ise bunu yapmazlar.

Masalda Keloğlan’ın anasının söylenmeleri de monoloğa örnektir.

“Keloğlan’ı uyandırırım da, gitsin bize yiyecek bir şeyler bulsun” demiş. (Alangu, 2005:35)

Keloğlan da önceden yapacağı işleri tasarlamakta ve bunları sesli olarak dile getirmektedir.

“Bacaya saklanmaya karar vermiş.

-Eğer kurt arkamdan gelirse, ben ona yapacağımı bilirim, demiş kendi kendine.” (Alangu, 2005:35)

Keloğlan’ın dışında padişah da kendi kendine sesli düşünmektedir. Bu da monoloğa örnektir.

Padişah , kendi kendine, “Nasıl olsa üçüncü soruya cevap bulamaz, böylece kızımı bir kele vermekten kurtulurum.”(Alangu, 2005:47) Demiş.

Yukarıdaki örneklerde monoloğun çocuk düşüncesinin ifade edilmesinde ne kadar önemli olduğunu görürüz.

Ayrıca monologların kızgınlık anında ve intikam almak için söylendiğini de görürüz. Bu duyuşsal gelişim açısından önemlidir.

Araştırma örneğinde, dev anası kızgınlıkla duvara astığının Keloğlan olduğunu sanarak şöyle demiştir:

“-Seni yalancı Keloğlan! Kendini acındırmak için buzağı sesi çıkarıyorsun, değil mi? Diye söylenmiş dev anası.”(Alangu, 2005:78).

Bu monologda , dev anası kendi kendine söylenmektedir. Ayrıca Keloğlan’ı görmediği halde konuşmasına devam etmektedir. Bu monologda duyuşsal özellikler göze çarpmaktadır. Dev anasının kızması buna örnektir. Öğretmenler, çocuklara monolog yaptırarak çocukların duygularını yansıtmalarına yardımcı olabilirler.

Keloğlan ve Komşuları Masalı’nda Keloğlan komşularına kendisini yemeğe çağırmadıkları için çok kızmış ve kendine kendine söylenmektedir:

“Keloğlan buna çok öfkelenmiş:

-“Elbet bir gün sizden bunun acısını çıkarırım, diye söylenmiş” (Alangu, 2005:31).

İnsanlar, çok kızdıkları vakit yüksek sesle konuşurlar. Bunu yetişkinler bile yapar. Keloğlan da intikam alma düşüncesini böyle dile getirmiştir.

Araştırma örneklerinde verdiğimiz monologların ortak özelliklerini 3 maddede toplayabiliriz.

1) Monologlar müzik eşliğinde ve nazımla söylenirler. Keloğlan Masalları’nda yer alan monologlar, yüksek sesle söylenmelere benzer.

2) Monologlarda tasarlama, niyet anlamı vardır.

3) Monologlar kızgınlık, sevinç gibi duyguların belli edilmesinde kullanılırlar.

Monologlar çocuk eğitiminde kullanılabilirler. Özellikler yaratıcı drama dersinde monologtan yararlanılabilir. Drama; bir düşünceyi beden diliyle, hareket ederek, devinimle anlatımdır. İçsel bir durumun, bir tasarımın, bir düşüncenin eyleme dönüşmesidir. Dramayla birey düşünür, plan yapar, organize eder ve düşüncesini eyleme dönüştürerek uygular. Çocuğun zihninde var olan yaratıcı bir düşüncesi bu sayede ortaya çıkar.

Psikodrama da drama türleri içinde monoloğa yer verir. Çünkü çocuğun psikolojik durumunu ancak onu konuşturarak anlayabiliriz.

Masallar drama eğitiminde kullanılabilir. Masalı anlatan kişi çocuğa kendisini Keloğlan’ın yerine koymasını ve aynı durumda nasıl davranması gerektiğini monolog yaptırarak öğretebilir.

Sonuç olarak; masal uygulamalarında çocukların rol model alabilecekleri bir kahraman olan Keloğlan'ın monologlarına yer verilip çocukların dil gelişimine katkıda bulunabiliriz.

4.1.1.3 Keloğlan Masallarında Yer Alan Karşılıklı Monologların Çocuk

Eğitimi Açısından Önemi

Piaget'e göre "Bu biçim, çocuk dilinin egosantrik (kendini merkeze alan) çeşitleri arasında en çok toplumsal olanıdır. Çünkü karşılıklı monologda konuşma zevkinin dışında başkaları önünde söz söylemek ve onların ilgisini kendi davranışı ve düşüncesi üzerinde toplama veya topladığını sanma hazzı da bulunur."(Piaget, 2007:19)

Fakat yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu biçimde konuşan çocuk, gerçekte hiç kimseye seslenmediğinden kendisini muhataplarına dinletmeyi başaramaz. Yalnız başkalarının karşısında fakat kendisi için söyler.

Karşılıklı monoloğa çocuk kalmış bazı yetişkinlerde de rastlamak mümkündür. Bunlar, sözlerinin dinlendiğini sanarak kendi kendilerine söylenir gibi yüksek sesle düşünmeyi alışkanlığa dönüştürmüşlerdir. Yetişkinlerde görülen o sınırlı yapmacıklık da kaldırılacak olursa ortada kalan şey, normal çocuklardaki karşılıklı monologa denk düşer. (Piaget, 2007:19)

"Piaget'in süjelerinden Lev'in karşılıklı monologlarında şu göze çarpmaktadır:

Öğretmen çocuklara baykuşların gündüzün çevreyi görmediklerini söylemesi üzerine: Lev: Görmediklerini ben de biliyorum.

Lev, öğretmenine kendisini dinletmeyi başaramadığı halde onunla konuşuyormuş gibi yapmıştır. Bu da karşılıklı monoloğun bir özelliğidir.

Lev (grup halinde çalışılan bir masadadır): "Ben daha önce ayı yapmıştım, şimdi onu değiştirmeli."(Piaget,2007:19)

Bu örnekte de Lev, gruptaki diğer arkadaşlarına hitaben ama onların duymayacakları bir sesle konuşmuştur. Bu da karşılıklı monoloğa örnektir.

Keloğlan Masallarında da karşılıklı monoloğa pek fazla yer verilmediğini tespit ettik. Keloğlan'ın hayvanlarla konuşması, onların kendisini dinlediğini sanmasını karşılıklı monolog kategorisine yerleştirdik.

Araştırma örneğinde Keloğlan kurt ile konuşmaktadır.

"Keloğlan korkudan kaçamamış. Kurtla bakışmaya başlamışlar. Keloğlan, kaçmazsa kurda yem olacağını anlamış.

-Gel, seninle biraz dolaşalım, diyerek koşmaya başlamış." (Alangu, 2005:36)

Piaget'nin sjelerinden biri de Keloğlan'ın konuşmasına benzer bir şekilde kertenkele ile konuşmuştur.

“-Ye bakalım şu balıkları.” (Piaget, 2002:17) şeklinde karşılıklı monolog yapmaktadır.

İki örnekten de hayvanları muhatap alıp konuşma vardır. Çocukların animizmde hayvanlarla konuşulabilir. Çünkü hayvanlar da insanlar gibidir. ocuk hayvanların insanlardan farkını anlayamaz. Masalı dinleyen ocuk Keloğlan'ın kurtla konuşmasını normal karşılar. Kendi dilinin özelliklerini onda görür.

Keloğlan ile Marifetli Tavşan Masalı'nda Keloğlan tavşanla konuşmaktadır.

“Cambaz bu teklifi kabul etmiş. Keloğlan, yanındaki tavşanı karşısına almış:

-Benim akıllı, marifetli tavşanı. şimdi doğru eve git, anneme misafirimiz olduğunu söyle. Tavukla pilav yapsın bize.”(Alangu, 2005:40) demiş.

Keloğlan Masalları'ndaki karşılıklı monologlar çocukların toplumsallaşmış dili öğrenmeleri açısından önemlidir. ocuk benmerkezli düşünmeden uzaklaşıp çevresindeki canlıların farkına varır. Hayvanları sever, onlarla konuşur. Yetişkinlerin de kendilerini dinleyebileceklerini zamanla öğrenir.

4.1.2 Toplumsallaşmış Dile Göre İnceleme

Piaget'nin toplumsallaşmış dil tanımlamasına göre bu dili konuşan çocuklar, bilişsel gelişim açısından gelişmiş ve olgunlaşmıştır. Fakat bu onların yine de ocuk olduğu gerçeğini önlemez. Her ocuğun dil özellikleri farklıdır. Kimi ocuklar erken dönemlerde toplumsallaşmış dili kullanırlar. Kimi ocuklarda ise egosantrik dil hakimdir. Toplumsallaşmış dilde ocuk artık tek başına konuşmayı bırakır. evresindekileri dinlemeye başlar. Onlara bir şeyler öğretme ihtiyaı bile duyar.

Piaget, toplumsallaşmış dili şu kategorilere ayırır: Uygun bilgi, eleştiri ,alay, emirler, dilekler, tehditler, soru ve cevaplar(Piaget, 2007:10).

4.1.2.1 Masallardaki Uygun Bilginin Toplumsallaşmış Dile Etkisi

Piaget'e göre “Uygun bilgide , “İki kişilik monologtan farklı olarak; çocuğun karşısındakine bir şeyler öğretme niyeti vardır. ocuk toplumsallaşmaya başlamıştır. Bunun içindir ki, ocuk kendi bakımından değil karşısındakinin bakış açısına göre konuşmaya dikkat eder ve yine bir nedenle karşısındaki tarafından anlaşılmış olmak ister ve bu amaca erişemediği zaman ise isteminde ısrar eder.

Oysa karşılıklı monologda söylediği sözün nereye gideceği önemli değildir.” (Piaget, 2007: 10) Piaget, bunların değerlendirilmesi çok güç olan ölçütler olduğunu da kabul

etmiştir.

Kısaca Piaget , “Yaptığı deneylerde sadece uygun bilgiyi (bir diyalogda geçsin veya geçmesin) incelediği süjelerin ağızından çıkan cümlelerin genel görünümüne bakarak karakterize eder ve egosantrik biçimlerle açıklamaya dayalı (constatif) nitelikte olmayan (emir, tehdit, eleştiri vb.) toplumsalla mı  bi imdekilere oranla bu konuşma şeklinin oynadığı rolü belirtir.”(Piaget, 2007: 21)

Piaget’in süjelerinin “uygun bilgi” olabilecek konuşmalarına örneklerde  u özellikler yer alamaktadır.

“Lev; Geo'ya bir loto oyununda yardım eder: "Bana kalırsa burası." Geo, bir e i daha bulunan bir kartonu gösterir. Lev: "Biri kaybolursa ötekisi kalır." Sonra: "Sende aynısından üç tane var." veya "Nasıl yapılacağını görüyor musun?" .(Piaget, 2007: 21)

Lev ile Pie’nin arasında geçen diyalogda Lev Pie gök gürültüsü hakkında birlikte yorum yapıyorlar. Birbirleriyle bilgilerini payla ıyorlar.

“Lev:Gök gürültüsü yuvarlanıyor.

Pie:Hayır yuvarlandığı yok.

Lev:O halde su yuvarlanıyor.

Pie:Hayır canım yuvarlanmaz.

Lev:Gök gürültüsü nedir ki?

Pie:Gök gürültüsü....” (Piaget:2007:23)

Çocukların başkalarıyla bildiklerini paylaşmak istemelerinden uygun bilgi do mu tur. Yine Piaget’nin gözlemlediği bir  ocuk arkadaşlarına güneşin ne olduğunu   retmektedir:

“Güneşin ağzı yoktur. Gökyüzünde güneş yuvarlak olur.” (Piaget, 2007:26)

Piaget’nin süjelerinin konuşmaları ile Keloğlan Masalları’ndaki diyaloglar benzerlik göstermektedir. Bildiğimiz gibi Keloğlan , zekasıyla her zaman ön plana çıkar. Keloğlan’ın konuşmaları  ocuk diline model olabilecek niteliktedir.

Keloğlan Masalları’nda da “Ders verme, kar ısındakine bir şeyler öğretme, inandırma ” arzusu vardır.

Keloğlan Masalları’nda “uygun bilgi”    şekilde karşımıza çıkar. Keloğlan kurnazlığı sayesinde çevresindekileri söylediklerine inandırır. Keloğlan’ın kurnazca söylenmiş sözleri “uygun bilgidir.” İkinci olarak Keloğlan çevresindekilerin nasihatlarını dinler bu nasihatlar da “uygun bilgi” kategorisine girer.

Çünkü nasihatı dinleyen çocuk karşısından bir şeyler öğrenir. Üçüncü olarak Keloğlan, çevresindekilere bilgi vermek amacıyla konuşur. Keloğlan'ın bu sözleri de uygun bilgidir. Burada da bir şeyler öğretme söz konusudur.

1.Keloğlan'ın Kurnazlığı: Kurnaz sözcüğü Türkçe sözlüğe göre , “Kolay kanmayan, başkalarını kandırmasını ve ufak tefek oyunlarla amacına erişmesini beceren, açığöz, hin.” (Türk Dil Kurumu, 1998:90) Kurnaz insan, akıllı insandır. Kişinin bilişsel yeteneğini kullanarak karşısındakileri kendi düşüncelerini inandırması ondaki zekanın ürünüdür.

Kurnazlık üzerine pek çok bilim adamı görüş öne sürmüştür. Francis Bacon, “Kurnazlık, aşağılık ya da çarpık türden bir bilgeliktir.” Demiştir.(Francis Bacon,2010:56) Bu tanımda kurnazlık her ne kadar bilgelik kadar üstün olmasa da zekanın bir göstergesidir.

Keloğlan, zeki bir çocuk mudur? Ya da Keloğlan kurnaz bir çocuk mudur sorusunun cevabı onun bilişsel gelişim açısından hangi noktada olduğunu da bize gösterir. Çünkü; Keloğlan hem zeki hem de kurnaz bir çocuktur. Keloğlan'ın kurnaz olduğunu bize masallar söyler.

Keloğlan ve Marifetli Tavşan Masalı'nda Keloğlan, pazarda sattığı kazın gümüş lira çıkarttığına cambazı inandırmıştır.

“Keloğlan bir gün, pazara bir kaz götürmüş ve:

-Kaz satarım! Darı yer, gümüş lira çıkarır, kaz satarım! Diye bağırmaya başlamış.” (Alangu, 2005:39)

Aynı masalda Keloğlan cambazı tavşanının marifetli olduğuna da inandırmıştır. Cambaz bu tavşanı satın almak için Keloğlan'a yalvarmıştır.

“Keloğlan'ın iki tane tavşanı olduğunu bilmeyen cambaz:

-Aman Keloğlan, bu nasıl iş! Ben kazdan da paradan da vazgeçtim. Sen bana bu marifetli tavşanı sat, demiş.” (Alangu, 2005:40)

Keloğlan'ın kurnazlığı onun ne kadar inandırıcı olduğunu da gösterir.

Kendisini kurtla baş başa bırakıp kaçan köylülere kurdu nasıl yakaladığını anlatmış. Köylüler de Keloğlan'ın anlattıklarına inanmışlar.

“Keloğlan gururla:

-Kurda, gel seni gezdireyim, dedim. Sonra da kulağından tutup bağladım, demiş.

Köylüler iyice şaşırılmışlar ve Keloğlan'ı köye davet etmişler.” (Alangu, 2005:36)

Keloğlan kurnaz bir çocuktur. Ama kurnazlığını yalnızca kendisine kötülük yapanlar için kullanır. Kendisine iyilik yapmayan komşularını kart öküzün derisinin para ettiğine inandırmıştır.

“Keloğlan, evine dönüp komşularına:

-Hiç sormayın, kart öküzün derisi bir para etti, bir para etti ki, deyip gülmüş.

Keloğlan’ı duyan komşular, hemen öküzlerini kesmişler, derisini yüzmüşler ve pazarın yolunu tutmuşlar.” (Alangu, 2005,32)

Yine aynı masalda saf çoban da Keloğlan’ın sözlerine inanmıştır. Burada içerisinde bulunduğu durumdan kurtulmak için Keloğlan böyle davranmaktadır.

“Keloğlan:

-Komşum beni zorla kızıyla evlendirmek istiyor. Kabul etmiyorum diye namazdan sonra beni dereye atacaklar. Eğer benim yerime girersen, güzel bir kızla evlenebilirsin, demiş.” (Alangu, 2005,33)

Keloğlan intikam almak için komşularını da sözlerine inandırmıştır.

“-Derenin içinde bir koyun var, bir koyun var sormayın. Ne iyi ettiniz beni dereye atmakla, demiş ve gülmüş.

Bunu duyan komşular koşmuşlar, dereye atlamışlar. Derinin derinliğinde tek tek boğulmuşlar.” (Alangu, 2005:33)

Keloğlan ve Devler Masalı’nda Keloğlan keskin ve pratik zekasıyla devleri kendi düşüncelerine inandırmaktadır.

“Devlerden biri:

-Ben taşı bir sıksam, üç damla su çıkarırım! Demiş.

Keloğlan, bir kurnazlık düşünmüş ve annesinin torbasına koyduğu yumurtayı çıkarmış:

-Ben taşı sıkarsam, seninkinden daha fazla su çıkarırım! Demiş.” (Alangu, 2005,28)

Yukarıdaki örnekte Keloğlan’ın içerisinde bulunduğu durumdan kurtulmak için pratik bir çözüm ürettiğini görmekteyiz. Çocuklar da okulda, evde ya da arkadaşlarıyla beraberken karşılaştıkları durumdan pratik zekaları sayesinde kurtulabilirler. Bu onların problem çözme becerilerini geliştirir.

Keloğlan Masalları’nı okuyan bir çocuğun hiçbir sorunun çözümsüz kalmayacağını öğrenmesi gerekir. Çünkü Keloğlan en olmayacak sorunu bile aklıyla halleder. Keloğlan fiziksel olarak zayıf ve çelimsizdir. Devler ne kadar güçlü görünseler de onun aklıyla boy ölçüşemezler. Keloğlan aklıyla herkesi yener.

Yine aynı masalda Keloğlan tahmin gücü sayesinde de devlerden sopa yemekten kurtulmuş ve devleri kandırmıştır.

“Uyudum ama, pireler beni ısırıp rahatsız ettiler, demiş Keloğlan.” (Alangu, 2005:29)

Keloğlan ve Dev Anası Masalı'nda Keloğlan, dev anasını her sözüne inandırmaktadır. Keloğlan'ın sözleri çok akıllıca ve kurnazcadır.

Keloğlan, bu masalda dev anasını elekle su getirileceğine inandırmış.

“Keloğlan:

-Uyumadan önce anam bana, elekle dereeden su getirirdi, demiş.

Dev anası eleği kaptığı gibi dereye koşmuş. Hiç elekte su durur mu?” (Alangu, 2005:24)

İkinci örnekte Keloğlan, dev anasının boğulmasına neden olmuştur.

“Keloğlan dev anasına:

-Bak orada kırık bir araba var. Tekerini karnına bağla ve yürüyerek geç, demiş: Devanası Keloğlan'a inanmış. Arabanın tekerini karnına bağlayıp ırmağa girmiş.” (Alangu, 2005:25)

Keloğlan'ın incelediğimiz konuşmalarında toplumsallaşmış dili iyi bir şekilde kullandığı görülmektedir. Keloğlan , sözüne inanılan, karşısındakine yeni bir şeyler öğreten bir çocuktur. Bu, çocuklara kişilerarası iletişim açısından örnek olabilir. Çocukların daha çok sosyalleşmesine yardımcı olur.

Keloğlan ve Eşkiyalar Masalı'nda Keloğlan eşkiyalardan kurtulmak için bir kurnazlık düşünmüştür.

“ Keloğlan:

-Ne haddime! Yeter ki canıma kıymayın! Hatta biraz beklerseniz, size bir sürü daha getiririm, demiş.

-Canından olmak istemiyorsan, çabuk getir! Diye bağırmışlar eşkiyalar.” (Alangu, 2005:17)

Keloğlan bu örnekte de uygun bilgiyi kullanarak eşkiyaları kendisine inandırmıştır.

Masallarda yer alan uygun bilginin faydası çocukları yeni bir şeyler öğrenmeye ve öğrendiklerini de başkalarıyla paylaşmaya teşvik etmesidir. Çünkü uygun bilgi toplumsallaşmış dili olumlu etkiler. Çocukları sosyalleştirir. Yetişkinler karşısında söz söylemek için cesaretlendirir. Keloğlan'ın söylediği sözlerle yetişkinleri bile kendine inandırması buna örnektir.

2. Keloğlan Masallarında Yer Alan Nasihatlar: Keloğlan Masalları'nda yer alan öğütler ve nasihatlar da “uygun bilgi”dir. Çünkü nasihatlar da karşısındakine bir şeyler öğretme amacı vardır. Araştırma örneklerinde geçen atasözleri ve deyimler de nasihatlar örnektir. Nasihatları genellikle yetişkinler kullanırlar ama çocukların ileriki yaşantılarında

kullanacakları dilin özelliklerini göstermesi açısından nasihatlar önemlidir. Ayrıca masalı okuyan çocuğa bilgi vermesi açısından da nasihatlar öğreticidir.

Keloğlan ve Nurlu Nine Masalı'nda Keloğlan nurlu nineden üç şey öğrenmiştir. Nurlu Ninenin sözleri uygun bilgidir.

“-Sırrını sakın söyleme dostuna, bela alırsın başına...

İkincisi, büyük sözü dinle.

Üçüncüsü ise, her sakallıyı dede sanma.”(Alangu, 2005:73)

Nurlu Nine'nin sözleri masalı dinleyen çocuklar için öğüt, nasihat niteliğindedir. Masalı başından sonuna kadar dinleyen çocuk için sonuç olarak böyle bir sözün söylenmesi ana fikri öğrenmesine yardımcı olur.

Sırlarımızı başkalarıyla paylaşmamalıyız. Çünkü insanlar bu sırları açığa vurabilirler. İkinci nasihatta büyük sözü dinlemekten bahsediliyor. Eğer Keloğlan, annesinin ve nurlu ninenin sözlerini dinleseydi başına belalar gelmeyecekti. Keloğlan her gördüğü insanın sözüne kandığı için de nurlu nine ona her sakallıyı dede sanma demektedir.

Bilişsel gelişim açısından çocuğa yanlış şeylerin öğretilmemesi gerekir. Ayrıca uygun bilgi dil gelişimine de katkıda bulunur. Çocuğun toplumsallaşmış dili öğrenmesini kolaylaştırır. Kelime hazinesini de geliştirir.

Keloğlan ve Alicengiz Masalı'nda Keloğlan, Alicengiz'in kızından ve karısından Alicengiz'in kötü niyetini öğrenmiştir.

“Bir gün Ali Cengiz'in karısı ve kızı Keloğlan'ın yanına gelmişler ve:

-Bak Keloğlan, sen iyi ve dürüst birisin. Seni sevdik. Kırk gün sonra Ali Cengiz sana oyunları öğrenip öğrenmediğini sorarsa öğrenmedim de yoksa ölürsün, demişler.” (Alangu, 2005:8)

Keloğlan ve Değirmenci Masalı'nda bir atasözü ile mesaj verilmeye çalışılmıştır.

“Değirmenci:

-Aylardır farkındayım. Ama ne yapalım, eden bulur demiş.” (Alangu, 2005:20)

3.Keloğlan Masallarında Bilgi Verme: Keloğlan Masalları'nda karşısındakine bilgi verme niyeti de vardır. Bilgi vermede “uygun bilgi”içerisinde değerlendirilir. Burada sorulara verilen cevaplar uygun bilgiyi oluşturmaktadır.

Keloğlan ve Padişah'ın Kızı Masalı'nda Keloğlan, padişahın sorduğu sorulara inandırıcı cevaplar vermiştir. Keloğlan'ın cevapları uygun bilgidir.

Padişahın gökteki yıldızların kaç tane olduğunu sorması üzerine Keloğlan:

“-Gökteki yıldız, başınızdaki saç kadardır. Varın siz sayın! Demiş.” ”(Alangu, 2005:44)

Keloğlan'ın verdiği cevap mantıklıdır. Keloğlan burada akıl yürütmede tüme varım yöntemini kullanarak cevabı bulmuştur. Önce kendisini gözlemlemiştir. Başındaki saçların çokluğundan dolayı sayılamayacağını bu yüzden de yıldızların da sayılamayacağını söylemiştir.Çocuklara tümevarım tümdengelim gibi düşünme yollarını öğretmesi bakımından Keloğlan'ın sözleri önemlidir.

Padişah diğer bir soruda dünyanın merkezini sormuştur. Keloğlan da :

“-Padişahım, dünyanın merkezi ayaklarımın altıdır! İnanmazsanız siz ölçün! Demiş.”
(Alangu, 2005:44)

Keloğlan burada da dünyanın merkezi sorusuna yine kendi açısından ama mantıklı bir cevap vermiştir. Keloğlan, çocuklara ezberlemeden aklını kullanarak da cevap verileceğine örnektir. Okullarda öğrenciler her sorunun cevabını kitaplarda aramaktadırlar. Yapılandırmacı eğitimde çocukların düşüncelerine, yaratıcı fikirlerine önem verilir. Bu masallar yapılandırmacı eğitimde kullanılabilir.

Keloğlan'ın sözleri yapılandırılmış düşünceye örnektir. Çocuk önce yeni karşılaştığı bilgiyi yeniden kendisine göre oluşturur ve yorumlar. Yapılandırmacı eğitimde öğrenen pasif değildir. Kendi görüşlerini sunma imkanı vardır.

Keloğlan'a padişah tahtanın kalın yer neresi diye sorulduğunda Keloğlan tahtayı suya batırarak:

“-Tahtanın kalın yeri, suya batan yanıdır padişahım, demiş ve işaretlediği yeri göstermiş.” (Alangu, 2005:44)

Keloğlan'ın burada yaptığı şey bir deneydir aslında. Çocuklar da önce düşünürler sonra düşündükleri şeyi eyleme geçirmek isterler. İspatlamanın en kolay yolu deney yoluyla ispatlamaktır. Keloğlan bilimsel bir yolla gerçeğe ulaşmıştır.

Keloğlan yalnızca sorulan sorulara cevap olarak uygun bilgi vermektedir. Keloğlan başka durumlarda da bilgisini başkalarıyla paylaşır.

Keloğlan ve Nurlu Nine Masalı'nda Keloğlan, adama kavalın sırrını öğretmiştir. Bu da Keloğlan'ın çevresindekilerle bildiklerini paylaştığını gösterir.

“Bu kavalı, ayda bir kere üfleyeceksin. O da sadece güneş batarken. Yanına birkaç koyun gelir. Gerisini sana bırakıyorum”(Alangu, 2005:60)

Kısaca uygun bilgi , çocuğun karşısındaki insanlara kendi düşüncelerini dinletme başarısıdır. Çocuk sadece dinletmekle kalmaz karşısındakileri bilgilendirir. Piaget, uygun bilgi'nin çocuk mantığının gizemlerinin çözümünde araştırılmaya değer bir konu olduğunu söylemiştir (Piaget,2007:21) .

4.1.2.2 Eleştiri ve Alayın Çocuk Dilindeki Yeri

Piaget , eleştiri tanımlarken şöyle der: “Eleştiri, başkalarının işine veya davranışına ilişkin yapılan ve ‘uygun bilgi’ nin özellikleriyle birbirine uyan karşısındaki kişiye ayrılmış değerlendirmeleri içerir. Fakat bu değerlendirmeler, düşünceye dayanmaktan çok duyguya dayanır; yani benliğin üstünlüğünü doğrulayacak ve diğerlerini küçük düşürecek bir niteliktedir” (Piaget, 2007: 29) .

“Buna bakarak bu gruba giren konuşmaları egosantrik (kendini merkeze alan) kategorilere sokmak akla gelebilirse de ‘egosantrik’ sözcüğüne ahlaklı olmaktan çok kavrayışa ilişkin bir anlam verdiğimiz için böyle bir değişime yer yoktur. Çünkü bu grupta, eleştiri grubunda bir çocuğun, diğeri üzerindeki etkisi tartışmalara, karşılıklı uğraşmalara, hatta rekabetlere de yol açan etkisi söz konusudur.”(Piaget, 2007: 30)

Oysa karşılıklı monologa giren sözler, karşısındakinin üzerinde hiçbir etki bırakmaz. Diğer yönden eleştiriyle uygun bilgi arasındaki fark, çoğunlukla kavranılamayacak kadar küçüktür. Bu fark, ancak sözün gelişinden anlaşılabilir.” (Piaget, 2007, 10)

Keloğlan Masalları’nda yer alan eleştirileri şu şekilde tasnif ettik:

1.Keloğlan’ın Anası Tarafından Eleştirilmesi: Anası Keloğlan’ı masalın pek çok yerinde eleştirmektedir. Anası genellikle Keloğlan’ı tembel olduğu için, sırlarını başkalarına verdiği için, saf olduğu için, boş hayaller kurduğu için eleştirmektedir.

Keloğlan ve Kurt Masalında anası Keloğlan’ı tembel tembel yattığı için eleştirmektedir.

“-A oğlum, biz açlıktan öleceğiz burada, sen rüyalarla yaşıyorsun” (Alangu, 2005:35).

Masalı dinleyen çocuklar için Keloğlan’ın anasının eleştirisi mesaj niteliindedir. Tembel tembel oturmamalıyız. Çalışmalıyız.

Keloğlan ve Değirmenci Masalı’nda anası Keloğlan’ı hala evlenip çoluk çocuğa karışmadığı için eleştirmektedir(Alangu, 2005:19) .

Keloğlan ve Alicengiz Masalı’nda ise anası Keloğlan’ı padişahın kızını almak istediği için eleştirmektedir.

“Anası:

-A deli oğlum! Padişah sana kızını verir mi? Demiş” (Alangu, 2005:7)

Anası Keloğlan’ın kendine denk olmayan biriyle evlenmek istemesini delilik olarak görmektedir. Ama masalın sonunda zayıf gibi görünen güçlü çıkar ve Keloğlan padişahın kızıyla evlenir.

Anası Keloğlan'ı boş hayalları yüzünden eleştirmektedir. Keloğlan'ın anasına zengin olmak çok uzak görünmektedir. Fakat Keloğlan günün birinde zengin olacaklarını düşünmektedir.

“Ah saf oğlanım, vah Keloğlanım! Zengin kapısı bize açılmaz. Bırak bu ham hayali, görüyorsun işte bu halimi.”(Alangu, 2005:66)

Keloğlan ve Nurlu Nine Masalı'nda Keloğlan'ı anası eve geç geldiği için eleştirmektedir.

“-Nerede kaldın ey oğlum, kafası dazlak oğlum, hiç bu kadar geç kalınır mı? Demiş.” (Alangu, 2005:62)

Bu araştırma örneğinde eve geç gelmenin kötü birşey olduğu vurgulanmaktadır. Bunun söylenmesi çocuklar için faydalıdır.

Keloğlan'a anası saflığından dolayı

“-Aklı yavan oğlanım!” demektedir. ”(Alangu, 2005:47) Burada saflık eleştirilecek bir şeydir. Çünkü Keloğlan çok saftır ve hiçbir şeyi hafızasında tutamaz unuttur. Ama temiz ve iyi niyetlidir.

2.Keloğlan'ın Masal Kahramanları Tarafından Eleştirilmesi: Keloğlan ve Nurlu Nine Masalı'nda Sefer Dayı, Keloğlan'ı kendisini kandırdığı için eleştirmektedir.

“-Hadi oradan demiş Keloğlan'a, hadi bakayım. Alemi kandırabilirsin ama, beni hiçbir zaman. İçi delik bir odunu, kime yutturmaya kalkışacaksın ki. Sır mır, bunlar hikaye oğluk, hikaye.” ”(Alangu, 2005:71)

Yukarıdaki örnekte eleştirinin nedeni Keloğlan'a duyulan kızgınlıktır. Sefer Dayı Keloğlan'ın sözlerine güvenmemektedir.

Diğer bir araştırma örneğinde, Keloğlan, sürekli tekrarlamalarından dolayı çevresindeki insanlar tarafından eleştirilmektedir.

“-Ulan süt çocuğu, bize garazın ne? Akılsız herif, öyle “hiç, hiç,” denir mi?” (Alangu, 2005:47)

Araştırma örneğinde, insanlar Keloğlan'ı kendi kendine konuştuğu için deli zannetmişler ve bu yüzden eleştirmişlerdir. Halbuki Keloğlan egosantrik olarak konuşmaktadır fakat çevresindeki insanlar onu anlamamaktadır.

“Hiç böyle bir garipliğe tanık olmayan bu insanlar, şaşırılmışlar, “Bu çocuk deli mi ne?” (Alangu, 2005:47)

Başka bir örnekte de yine çevresindekiler Keloğlan'ı uygun olmayan sözler söylediği için eleştirmişlerdir. Burada da egosantrik dilin yetişkinler tarafından anlaşılmadığını görürüz.

İnsanlar Keloğlan'ı eleştirip:

“Ulan görgüsüz, kaba saba oğlan!.. diyerek üstüne varmışlar. ”(Alangu, 2005:47)

Keloğlan'ın egosantrik tekrarlarına karşı yapılan diğer eleştiriler şunlardır:

İnsanlar Keloğlan'ı köpek leşine Allah rahmet etsin dediği için eleştirmişlerdir.

“Birisi, ulan demiş, ne aptal çocuğun sen, hiçbir köpek leşine Allah rahmet etsin Denir mi?” (Alangu, 2005:47)

Çamaşır yıkayan kadınlar Keloğlan'ı çamaşırlarına pis kokuyor dediği için eleştirmişlerdir.

“-Ananın çamaşırlarıdır lan pis pis kötü kötü kokan. Gidinin doğurduğu...”(Alangu, 2005:47)

“-Şabalak oğlan, sen galiba ne dediğini bilmiyorsun” (Alangu, 2005:47)

Yukarıdaki eleştirilerin ortak noktası Keloğlan'ın çevresi tarafından yanlış anlaşılmasıdır. Bu da egosantrik dilin yetişkinler tarafından pek anlaşılmadığını gösterir. Bu masalı dinleyen yetişkinler için de bu güzel bir örnek olabilir. Çünkü bilişsel seviyesine göre konuşan bir çocuğu niye böyle konuştun diye azarlamamalıyız. Çünkü o tekrarlamaktan zevk almaktadır. Çocuğun böyle konuşmasının tek nedeni egosantrik düşünmesidir. Çünkü aynı yaşta diğer çocuklar da böyle düşünür böyle konuşurlar.

Araştırma örneğinde Keloğlan'ın kurnazlığı da eleştirilmektedir. Cambaz Keloğlan'ı kazın darı çıkardığına inandırdığı için eleştirmektedir.

“Cambaz tarlaya koşup Keloğlan'ı bulmuş:

-Beni kandıran Keloğlan! Bana sattığın kaz, çatlayıp öldü. Gümüş lira da çıkarmadı. Paramı geri ver! Diye bağırılmış.” (Alangu, 2005:40)

Keloğlan ve Dev Anası Masalı'nda Keloğlan, oyunları yüzünden dev anası tarafından eleştirilmektedir. Burada da kurnazlık eleştirilmektedir.

“Dev anası Keloğlan'a “oyunları yaman oğlan” ve “yalancı Keloğlan” demektedir.” (Alangu, 2005:25)

Masalı dinleyen çocuklar başkalarını kandırdıkları zaman eleştirileceklerini düşünürler ve bundan kaçınmayı öğrenirler. Masalın olumsuzlukları çocuklara doğruyu buldurur.

Başka bir örnekte Keloğlan'ın abartılı konuşması çevresindekiler tarafından eleştirilmiştir. Keloğlan'ın kurdu yakalamanın kolay olduğunu söylemesi üzerine köylüler bu işin zor olduğunu söyleyip Keloğlan'ı eleştirmişlerdir.

“Köylüler:

-Az kalsın bizi parçalayacaktı! Neresi kolay bu kurdu yakalamanın? Demişler.”(Alangu, 2005:37)

Bir çocuk olarak Keloğlan görev ve sorumluluklarını yerine getirmediği zaman eleştirilmiştir.

Araştırma örneğinde köylüler Keloğlan’ı okula gitmediği için eleştirmektedir.

“Köylüler Keloğlan’a:

-Sen yapamazsın! Senin okula gitmen gerek, demişler.” (Alangu, 2005:15)

Bu eleştiri yerinde bir eleştiridir.Çünkü bütün çocuklar okula gitmelidir. Bunun masalda vurgulanması masalın olumlu bir özelliğidir.

Ayrıca araştırma örneğinde köylüler Keloğlan’ı çoban yaptıktan sonra da kendi kendilerini küçük bir çocuğa nasıl koca bir sürüyü teslim ettik diye eleştirmişlerdir.

“-Biz nasıl küçük bir çocuğa bu kadar koyunu teslim ettik? Ya başına bir şey gelmişse! Diye söylenmeye başlamışlar.” (Alangu, 2005:16)

Özetle diyebiliriz ki masaldaki eleştirileri dinleyen çocuklar öncelikle kendi dillerindeki eleştirilerle masaldaki eleştirileri benzer yönden karşılaştırma imkanı bulurlar. Keloğlan’ın anasının eleştirilerini kendilerinde tatbik edebilirler:tembel olmama, eve geçe gelmeme vs. Çünkü incelediğimiz masalarda genellikle kötü özellikler eleştirilmektedir.Çocuklar için bunlar kaçınılması gereken özelliklerdir. Masalı anlatan kişinin bunu vurgulaması gerekir.

Keloğlan Masalları’nda toplumsallaşmış dilin özelliği olan alaylar da yer almaktadır. Masalarda geçen alayların kendine has bazı özellikleri vardır. Bu özellikleri iki grupta toplayabiliriz. Keloğlan’ın başkalarıyla alay etmesi , diğer masal kahramanlarının Keloğlan’ın davranışlarını alay zannetmesi.

3. Keloğlan’ın Başkalarıyla Alay Etmesi: Keloğlan , masalların çeşitli yerlerinde karşısındakilerle alay etmektedir. Aşağıdaki araştırma örneğinde Keloğlan kendisi ile alay ettiğini zannedenlere, onlarla alay ederek cevap vermektedir.

“Keloğlan, evine dönüp komşularına:

-Hiç sormayın, kart öküzün derisi bir para etti, bir para etti ki, deyip gülmüş.”(Alangu, 2005:32)

Burada Keloğlan, gerçekten kart öküzün derisinin para etmediğini bildiği halde komşularıyla alay etmektedir.

Aynı masalda Keloğlan, “-Derenin içinde bir koyun var, bir koyun var sormayın. Ne iyi ettiniz beni dereye atmakla, demiş ve gülmüş. .”(Alangu, 2005:32)

Yeri gelmişken Keloğlan'ın kendine has bir gülüşü olduğunu söylemeliyiz. Mesala masalda Keloğlan'ın komşularıyla alay ettikten sonra güldüğünden söz edilmektedir.

Keloğlan ve Devler Masalı'nda Keloğlan, devlerin saflığından ve aptallığından dolayı onlarla alay etmektedir.

“Keloğlan:

Aptallar! Yatakta dövdüğünüz ve kaynar su döktüğünüz sadece yastıktı! Diye bağırmış” (Alangu, 2005:29)

Keloğlan'ın devlerle alay etmesinin asıl nedeni; onların aklını kullanmamalarından dolayı düşükleri gülünç durumudur.

Keloğlan yalnızca kendisine kötülüğü dokunan insanlarla alay eder. Ayrıca kendisiyle masalın çeşitli yerlerinde dalga geçenlere öncelikle sabırla herşeyin olabileceğini vurgulayarak cevap verir ve başkalarının kendisiyle alay ettiğini farkettiğini de söyler.

“Gülün ey insanlar siz gülün

Ne getireceği belli olmaz yarınki günün

Gülün ey insanlar siz gülün

İyi bir saz ustası olayım da görün.

Sabrın elinden ne kaçabilir!.

Alay etmeyin öyle benimle

İşim olmaz artık sizinle

Sazımı alacağım bakın elime

Paraları atacaksınız cebime.”(Alangu,2005:78)

Yine kakhahalar, köyün semalarında dalgalanmış. Keloğlan'la alay etmekte direnen insanlara kızan Keloğlan, almış sazı eline, vurmuş yanık teline.

“Ben bir garip Keloğlanım

Eşeğimin yok palanı

Varım yoğun doğruluktur

Hiç de sevmem ben yalanı.”(Alangu, 2005:78)

Araştırma örneğinde Keloğlan, kendisine kötülük yapmak isteyen Sefer Dayı ile de alay etmektedir.

“-Eğer nurlu ninem ve anam tembih etmeseydiler de göreydin sen bu kavalın sırrı neymiş. Hah hah haaa!”(Alangu, 2005:59)

Yine aynı masalda yer alan başka bir alayda da Keloğlan,

“-Altının değerini sarraf bilir, demiş, senin gibi kalın kafalılar, benim ince kavalımın hünerlerini nereden bilecek?””(Alangu, 2005:59)

Tespit ettiğimiz bu alayların ortak noktası, Keloğlan'ın yalnızca kendine kötülük yapanlarla alay etmiş olmasıdır.

4.Diğer Masal Kahramanlarının Keloğlan'ın Sözlerini Alay Zannetmesi:

Masalda Keloğlan'ın alay etmek gibi bir niyeti olmadığı halde onun tekrarlarını insanlar alay olarak anlamaktadırlar. Aslında Keloğlan kendi eğlendiği için kelimeleri tekrarlamaktadır. Onun art niyeti yoktur. Keloğlan'ın egosantrik dili alay zannedilmiştir.

“-Sen bizimle alay mı ediyorsun, süt çocuğu? Şimdi gösterelim sana dünyanın kaç bucak olduğunu... diyen kavgacılar, sille tokat girmişler, avanak çocuğa. Eşek sudan gelinceye kadar bir güzel dövmüşler.” ”(Alangu, 2005:53)

“-Besbelli aklınca, eğleniyor, diye düşünmüşler. Ama bir yandan da, bu saf oğlanı izlemeye devam ederlermiş” ”(Alangu, 2005:53)

“Hiç öyle dalga geçer gibi konuşulur mu?” diyerek, çobanlar ellerindeki değneklerle iyi benzetmişler zavallı oğlanı.” ”(Alangu, 2005:52)

Somut işlemler döneminde alay etmek ve eleştirmek kişilik özellikleri arasında yer alır. Çocuklar kendi kusurunu kapatmak ve eğlenmek için alay ederler. Karşılıklı konuşma ve kendisiyle alay edildiğinde düştüğü durum anlatılarak açıklama yoluyla giderici çalışmalar yapmak gerekir.

Özetle, masalı dinleyen çocuklara alay etmenin kötü bir şey olduğu söylenebilir. Çünkü alay eden kimse karşısındakilerin düşüncesini hafife alır. Alay etmeden de karşımızdakine düşüncemizi iletebiliriz. Çocuklara alay ettiği çocuğun yerine kendini koymasını söyleyerek alay etmenin kötü bir şey olduğu vurgulanabilir.

4.1.2.3 Keloğlan Masallarında Yer Alan Emir, Dilek ve Tehditlerin Çocuk Dili Açısından Önemi

Piaget, çocukların diğer arkadaşlarla konuşmasının nedeninin ne ortak olarak düşünmek ne de bilgi alışverişinde bulunmak olduğunu söyler. Bu yüzden çocuklar konuşmalarında emir kipini çok sık kullanırlar(Piaget, 2007:29)

Piaget, soru uyandırmayacak biçimde bütün istekleri de dilekler kategorisine sokmuştur. Ayrıca Piaget'e göre çocuklar bazen ikili konuşmalarında birbirlerini tehdit etmektedirler.(Piaget, 2007:29)

Keloğlan masallarında yer alan emir, dilek ve tehditleri ayrı ayrı gruplandırdık.

1. Emirler : Emir cümleleri , çocukların birbirleriyle iletişim içerisinde oluğunu ve kendi aralarında konuştuklarını gösterir. Piaget, çocukların birbirlerine emir vermesini toplumsallaşma açısından ele alır.(Piaget, 2007)

Keloğlan Masalları'nda emir cümleleri genellikle Keloğlan'ın anasını emir vermesi, Keloğlan'ın anasına ve başkalarına emir vermesi ve cambazın tavşana emir vermesi şeklindedir.

Buna göre incelediğimiz masallarda geçen emir cümleleri şunlardır:

Anasının Keloğlan' a Emir Vermesi: Araştırma örneğinde anası Keloğlan'a ,

“-Ay benim Keloğlan'ım, hem de akıllı yavan oğlanım, şu akçeyi **al**, pazara **git** ve kurtardığı kadar “pirinç” **al gel** demiş.” (Alangu,2005:47)

Başka bir örnekte, anası Keloğlan'a yiyecek bulup getirmesi için emir verir.

“Keloğlan'ı dürtüp:

-Hadi oğlum **kalk**. Köye gidip bize yiyecek bir şeyler **al**, demiş.”(Alangu,2005:35)

Anası Keloğlan'a iş bulması için de emir vermektedir:

“Keloğlan'ın tembelliğinden bıkan annesi bir gün

-Hadi oğlum, **al** eline torbanı ve gidip kendine bir iş **bul**. Para kazan! Demiş.”(Alangu, 2005:27)

Örneklerden de anlaşılacağı gibi anasının Keloğlan'a verdiği emirler genellikle iyi bir iş bulması, çalışması eve yiyecek bir şeyler getirmesi yönündedir.

Keloğlan'ın anasına emir vermesi: Masallarda Keloğlan'ın anasına emir verdiği nadir görülür. Bunlar emirden ziyade istek gibi görünmektedir. Keloğlan anasını evden çıkmadan önce tembihlemektedir.

“-Bugün evi **düzelt**, bir tavuk kesip **pişir**. Yanına da bir güzel pilav **yap**. Ben tarlaya gidiyorum. Cambaz gelip beni sorarsa, onu sakın içeri **alma**. Yanıma, tarlaya **gelsin**. Şu tavşana da iyi **bak**, **sakın kaçmasın**, demiş.” (Alangu, 2005:41) örneğinde Keloğlan'ın marifetli tavşana emir vermesi Keloğlan'ın egosantrik düşündüğünü de gösterir.

“-Benim akıllı, marifetli tavşanım. Şimdi doğru eve git, anneme misafirimiz olduğunu söyle. Tavukla pilav yapsın bize, demiş.” (Alangu, 2005: 40)

Diğer bir örnekte de cambaz tavşana emir vermektedir. “-Benim hanıma söyle, akşama tavuk, pilav ve cacık yapsın, demiş ve tavşanı salmış.” (Alangu, 2005: 41)

2.Dilekler: Araştırma örneklerinde yer alan dilek cümlelerinin konuları birbirinden farklıdır.

Keloğlan'ın Evlenme Dileği: Keloğlan'ın en büyük dileği evlenmektir. Keloğlan hem kendisi fakir olduğu hem de farklı sosyal bir çevreden geldiği halde padişahın kızıyla evlenmek istemektedir.

“Keloğlan, ihtiyar anasıyla yaşıyormuş. Bir gün:

-Artık evlenme çağım geldi. Anama da bir yardımcı gerek. Paşa kızı mı alsam, yoksa Bey kızı mı? En iyisi paşanın kızıyla evleneyim, diye düşünmüş.”(Alangu, 2005:7)

“Keloğlan'ın anası Keloğlan'ı evlendirme niyetiyle padişahın huzuruna çıkmıştır.

Anası bakmış, olacak gibi değil, sarayın yolunu tutmuş. Büyük uğraştan sonra padişahın huzuruna çıkmış.” (Alangu, 2005:7)

Keloğlan ile Alicengiz Masalı'nda Keloğlan, oyunları öğrendiğini ispat ettikten sonra da evlenme niyetini padişaha açmıştır.

“-Bakın padişahım, yediğim tavuk Ali Cengiz'di. Onun bütün oyunlarını öğrendim ve onu yendim. Şimdi Allah'ın emriyle kızınızla evlenmek istiyorum, demiş.” (Alangu, 2005:8)

Keloğlan ve Komşuları Masalı'nda torbadaki çoban kızla evlenmek istiyormuş.

“ Bu sırada komşular gelip torbayı almış. Torbadaki çoban:

-Beni dereye atmayın, kızınızla evleneceğim, demiş.”(Alangu, 2005:33)

Değirmenci masalında ise Keloğlan'ın dileği gezip dolaşıp kendi istediği bir kızla evlenmektir.

“Ana, ben öyle herhangi bir kızla evlenmem. Bohçamı hazırla, gezip evleneceğim kızı kendim bulacağım, demiş.” (Alangu, 2005:19)

Değirmenci'nin isteği de Keloğlan'ı kızıyla evlendirip değirmene ortak yapmakmış.

“-Ben kızımın yalnız yaşayan bir insanım ve artık iyice yaşlandım. Seni kızımınla evlendirip değirmene ortak yapmak istiyorum, demiş.” (Alangu, 2005:20)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi incelediğimiz masalarda evlenme dileğinden söz edilmektedir. Masalarda evlenme dileğinin dışında da dileklere yer verilmektedir:

Keloğlan'ın maddi zorluklardan kurtulma dileği: Keloğlan'ın niyeti evdeki öküzü kesip komşularına yedirdikten sonra güzelce geçinmekmiş.

“Ana, gel şu öküzü keselim ve bütün komşuları davet edelim. Güzelce yiyip eğlenelim. Sonra sırayla onlar bizi davet ederler, böylece geçinip gideriz, demiş.” (Alangu, 2005:35)

Dev Anasının Keloğlan'ı Yeme Dileği: Dev anası Keloğlan'ı yemek istemektedir. Ama bu isteğine ulaşamadığı için ,

“Dev anası kızgınlıktan saçını başını yolup ağlamaya başlamış.

Sopasını eline alıp Keloğlan'ın peşine düşmüş.” (Alangu, 2005:25)

Kısaca diyebiliriz ki; masallarda geçen dilekler elde edilmesi imkansız dilekler değildir. Evlenme dileği, maddi sıkıntılardan kurtulma, bir iş bulma dileği tüm insanların ortak dileğidir.

Keloğlan Masalları'nda yer alan tehditleri özellikleri bakımından iki gruba ayırabiliriz. Keloğlan'ın tehditleri ve masaldaki diğer kahramanların tehditleri.

3.Keloğlan'ın Tehditleri: Keloğlan Masalları'nda Keloğlan, kendisine kötülük yapanları tehdit eder hatta onları döver, cezalandırır. Keloğlan kendisini kandırmak isteyenlere de hiç fırsat vermez. Bu tür durumlarda Keloğlan, akıllı, zeki ve kurnazdır.

Araştırma örneğinde, Keloğlan, kendisine kötülük yapan insanları tehdit etmektedir. Keloğlan gerçekten iyi insanları tehdit etmez. Keloğlan kavalını almak isteyen adamı tehdit etmektedir:

“Hiç boşuna uğraşma Sefer dayı, kafamın tasını attırma, elime taşı aldırma. Yıkıl git yanımdan...”(Alangu,2005:70)

Keloğlan ve Komşuları Masalı'nda Keloğlan, kendisini yemek yemeğe davet etmeyen köylüleri içinden tehdit etmektedir:

“Elbet bir gün sizden bunun acısını çıkarırım, diye söylenmiş”(Alangu, 2005:31).

Keloğlan ve Devler Masalı'nda Keloğlan yaratılışça saf, anlayışı kıt olan devleri de güçlü olduğuna inandırmak ve onları korkutmak amacıyla tehdit etmektedir.

“Bana bir torba altın verirsiniz giderim. Yoksa kalıp başınıza bela olurum, demiş”(Alangu, 2005:29).

Özetle Keloğlan, kendisine kötülük yapanları, kendisini kandıranları ve kendisinden güçlü olanları korkutmak amacıyla tehdit etmektedir.

Diğer Masal Kahramanlarının Keloğlan'ı Tehdit Etmesi: Keloğlan'ın anası Keloğlan'ın yaptığı yanlışlardan dolayı onu tehdit eder. Anasının korkusu Keloğlan'ın tekrar kandırılmasıdır.

“-Ay oğlanım, kafası dazlak, akıllı da yavan oğlanım. Yeni birilerinin seni kandırmasından korkarım, bir daha böyle bir hata yaparsan, seni dövmek için sırtına tahta sararım.”(Alangu, 2005:67)

Keloğlan ve Nurlu Nine Masalı'nda Hasan Emmi Keloğlan'ı dövmekle tehdit etmektedir:

“-Ulan, şimdi şaplaklarım bak seni.” (Alangu, 2005:64)

Keloğlan'ın Saflığı Masalı'nda Keloğlan'ı söylenen lafları ters ya da yanlış söylediği için tehdit ederler. Keloğlan'a o kadar kızarlar ki onu döverler.

Balıkçı, Keloğlan'ı tehdit etmiş ve dövmüş :

“Ulan demiş bize inat mı yapıyorsun? Şansızlığımız zaten yetti hepimize. Anlaşıldı, senin kel kafanı kırayım gör! Diye konuşan balıkçı, pata küte yıkmış Keloğlan'ı yere”(Alangu, 2005:56).

Aynı masalda yine Keloğlan kelimeleri yanlış söylemesinden dolayı tehdit edilmektedir.

“Adam Keloğlan'ı tehdit ederek:

-Be münasebetsiz çocuk, zaten tepem atık. Gebertirim seni, sonra boylarsın cehennemi. Ne demek öyle “bravo size, aferin, bayıldım.” Ha, ne demek be aptal kuzu?” demiş. (Alangu,2005:55)

Keloğlan cesaretli ve kötülerle çekişmekten hiç çekinmeyen biri olduğu için de eşkiyalar tarafından tehdit edilmektedir. Eşkiyaların Keloğlan'ı tehdit etmesi kötü bir davranıştır. Masalın içinde çocuklara bu vurgulanabilir. Yani biz de arkadaşlarımızı tehdit edersek yanlış davranmış oluruz. Herkes bizi kötü biri sanar.

“ -Geçen yılda biri senin gibi dedi ve canından oldu, demiş”(Alangu, 2005:16).

Özetle diyebiliriz ki; çocuk dilinde yer alan emir, dilek ve tehditler Keloğlan Masalları'nda da bulunmaktadır. Tehdit etme çocuk davranışı için iyi bir örnek sayılmaz. Masalı dinleyen çocuklara tehdit edenlerin başına neler geldiği anlatılarak tehdit etmenin kötülüğü vurgulanmaktadır.

Keloğlan'ın tehditlerinin kendisine kötülük yapanlara karşı yaptığı anlatılabilir. Hiçbir zaman kötülük yapmak cezasız kalmaz. Doğru sözlü olmak gerekir.

4.1.3 Soru ve Cevapların Çocukların Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı

Piaget, çocukların soru ve cevaplarının yetişkinlerinkinden farklı olduğunu görmüştür. Sorular gerçekten toplumsallaşmış dil kategorisine girer mi bu tartışmalı bir konudur. Çünkü çocuklar soru sorarken cevap beklemezler. Ya da ilgileri çabuk dağıldığından cevabı dinlemezler. Soruyu yalnız kendileri için sorarlar. Eğer çocuk gerçekten cevap bekliyor ve karşısındakinin görüşüne değer veriyorsa bu gerçek sorudur. (Piaget, 2007:31)

Çocukların sorulan sorulara verdikleri cevaplar ise sorulan sorunun niteliğine göre değer kazanır. Eğer sorunun cevabında bir açıklama bekleniyorsa çocuk ona göre cevap verir. Emir ve isteklere cevap olarak verilen ret ya da kabuller de yine çocuk cevabı sayılabilir. .(Piaget, 2007:31) Cevaplar toplumsallaşmış dilin de bir göstergesidirler.

Keloğlan Masalları'nda yer alan sorular çeşit çeşittir. Bu soruları tek kategoride toplamamız mümkün değildir. Masaldaki soruları cevabı beklenen sorular ve cevabı beklenmeyen sorular olarak ikiye ayırabiliriz.

Cevabı Beklenmeyen Sorular: İncelediğimiz Keloğlan Masalları'nda karşımıza çıkan iki tür soru vardır. Bu soru biçimlerinden ilki, yetişkinlerin kendi aralarında sordukları sorulara benzemektedir. Karşısındakinden herhangi bir cevap beklentisi yoktur. Bu tür sorular da düşünceyi onaylama anlamı da vardır. Masallarda karşımıza çıkan cevabı beklenmeyen sorularda şu gözümüze çarpmaktadır:

Keloğlan'ın Saflığı Masalı'nda Keloğlan anasının laflarını yanlış anlamıştır. Anasının sorduğu soruya da bir anlam veremez. yetişkinler bu tür bir soruyu çocuklara sorabilirler.

“- Keloğlan'ım, keleşoğlanım, hani haftalık erzakım?

-Bulamadım, ana, demiş Keloğlan, aramdık sormadık yer bırakmadım, inan.

Şaşırmış kadın:

-Oğlum, neyi bulamadın? Pirinç her yerde bulunur.

-Tüh be demiş, tüh! Gördün mü sen ana. Ben “hiç” sormuştum.”(Alangu, 2005:57)

Aynı masalın çeşili yerlerinde Keloğlan kendisini anlamayan insanlara neden böyle davrandıklarını sormaktadır.

“-Kocaman delikanlılarsınız, benim gibi bir garibe niye dayak atarsınız?”(Alangu, 2005:55)

-Ablalar ne günahım var benim, ne yaptım ben size?(Alangu, 2005:51)

Keloğlan ne söylemesi gerektiğini öğrenmek için soru sormaktadır:

“-Ya ne söyleyeyim? Etmeyin, çoban kardeşler, bir de siz vurmayın! Dermiş”(Alangu,2005:54)

“-Söyleyin ağalar, söyleyin, ne diyeyim ya? Demiş.”(Alangu, 2005: 53)

“-Peki be ağalar, ne diyeyim ya? Bana onu söylesenize...”(Alangu, 2005: 48)

Keloğlan ve Marifetli Tavşan Masalı'nda Keloğlan tavşanı satması için ısrar eden cambaza:

“Keloğlan önce nazlanmış:

Olmaz, bu tavşan benim en büyük yardımcım. Ben onsuz ne yaparım? Demiş”(Alangu, 2005:41).

Aynı masalda cambazın karısının tavşandan ve yemekten haberi olmadığı için şaşkınlıkla:

“-Ne tavşanı? Ne yemeği? Demiş”(Alangu,2005:41).

Bu soruda sorgulama yani neden yemekten ve tavşandan söz edildiğini anlama isteği vardır.

Keloğlan ve Devler Masalı’nda geçen sorulardan biri Keloğlan’ın devleri korkutmak amacıyla sorduğu sorudur.

“-Bu ne gürültü? Ne oluyor burada? Diyerek devleri korkutmaya çalışmış”(Alangu,2005:28)

Keloğlan’ın anası padişaha soru sorarken aslında söylemek istediği şeyin olmamasından korkarak:

“-Buyur, ne derdin var, söyle bakalım! Demiş.

Keloğlan’ın anası utana sıkına:

-Nasıl desem bilmem ki? Demiş.

-Korkmadan konuşun! Demiş padişah.”(Alangu,2005:7)

Değirmenci, Keloğlan’ın işi becereceğinden emin olamadığı için:

“Aslında senin gibi birine ihtiyacım var ama, bilmem becerebilir misin? Demiş.”(Alangu,2005:20)

Değirmenci bu soruyu aslında kendisi için sormaktadır. Sorunun cevabı yine içindedir.

Keloğlan’ın anasının sorduğu bir soruda da yine cevabı bildiği sezinlenmektedir.

“Bir gün anası Keloğlan’a:

-Oğlum, tüm yaşlıların evlendi. Sana da güzel bir gelin bulsak diyorum ama, bizde düğün yapacak para nerde?” Demiş.(Alangu,2005:11)

Keloğlan’ın anası düğün yapacak paraları olmadığını bilmektedir. Ama Keloğlan’ın bu konudaki tepkisini ölçmek için böyle konuşmaktadır. Keloğlan’ın anasının sorusu yetişkinlerin sorabilecekleri bir sorudur. Soruda bir olumsuzlama söz konusudur.

Diğer bir masalda Keloğlan eşkiyaları uyarmak için soru sormaktadır. Keloğlan’ın sorusunda korkutma duygusu hakimdir. Sorunun belirgin bir cevabı yoktur.

“Keloğlan:

-Ne yapıyorsunuz? O koyunlar bana emanet! Diye bağırılmış” (Alangu, 2005:16).

Bir yetişkin olan Hasan Emmi Keloğlan’a inanmadığını belli etmek için soru sormaktadır. Keloğlan’ın daha önce kendisiyle alay ettiğini düşünmektedir.

“Adam, Keloğlan’a bozuk çalmış:

Delirdin mi be Keloğlan? Ne ışığından bahsediyon sen?

Ellerini oğuşturup saf saf gülmüş bizimkisi:

-Sen bilirsin emmi, öyleyse çek git!

-Ulan, şimdi şaplaklarım bak seni, demiş Hasan.

Benimle alay mı etmektesin?”(Alangu,2005:69)

Yukarıdaki örnekteki soru eleştirel bir sorudur. Sorunun içinde inanmama, karşısındakinin kendisiyle alay ettiğini düşünme vardır. Bu tür sorular kişinin duygularını yansıttığı için duyusaldır.

Bu tür soruların çocuk dilinin gelişimine faydası, çocuğun karşısındakilere duygu ve düşüncelerini soru yoluyla iletmesidir. Çocuk soru sorarken bir açıklama beklemeyiz. Sorduğu soru ile kendi görüşlerini pekiştirir. Yukarıdaki soruların ortak özelliği cevabı beklenmeyen sorular olmasıdır.

Açıklayıcı Sorular: Açıklayıcı sorular herhangi bir sebepten dolayı sorulurlar. Bu sorular da karşı taraftan bir cevap beklenir.

Değirmenci Keloğlan’a ne istediğini öğrenmek için soru sormaktadır. Değirmenci Keloğlan’dan bir cevap beklemektedir.

“Değirmenci:

-Buyur evlat, ne istedin? Diye sormuş.

Keloğlan:

-Çalışmak için iş arıyorum! Demiş” (Alangu,2005:20).

Keloğlan ve Dev Anası Masalı’nda en çok tekrarlanan soru ” -Kim uyur, kim uyumaz?” (Alangu, 2005:24) Sorusudur. Dev anası bu soruyu defalarca tekrarlar. Keloğlan da hep aynı cevabı verir. “-Kız kardeş uyur, Keloğlan uyumaz.”(Alangu, 2005:24)

Bu soru daha çok tekerlemeye ya da bilmeceye benzemektedir.. Masal boyunca aynı soru defalarca tekrarlanır. Bu da çocuğa zevk verir.

Keloğlan ve Dev anası Masalı’nda dev anası Keloğlan’a açıklama bekleyen bir soru sorar:

“-Keloğlan! Oyunları yaman oğlan! Sen bu ırmağı nasıl aştın?.

Keloğlan:

-Bak orada kırık bir araba var. Tekerini karnına bağla ve yürüyerek geç, demiş”(Alangu, 2005:25).

Keloğlan, verdiği cevapla dev anasını kandırmaktadır.

Keloğlan ve Devler Masalı'nda Keloğlan sorduğu soruya cevap beklemektedir.

“Sabahleyin Keloğlan odasından çıkıp:

-Kahvaltı hazır mı? Diye sormuş.

Keloğlan'ı ayakta gören devler, çok şaşırmışlar. Keloğlan'a çekinerek rahat uyuyup uyumadığını sormuşlar”(Alangu, 2005:28).

Keloğlan ve Komşuları Masalı'nda tüccar, eşeğin neden bağırıldığını öğrenmek için Keloğlan'a soru sormaktadır. Keloğlan'ın burada verdiği cevabın gerçekte hiç alakası yoktur.

“-Eşeğin niye bağırıyor? Diye sormuş.

-Dolapta mis gibi kızarmış tavuk dururken, sana bu çorbayı veriyorlar diyor, demiş Keloğlan”(Alangu, 2005:32).

Aynı masalda çoban Keloğlan'a torbanın içinde ne işi olduğunu sormuştur.

“Çoban torbayı açınca Keloğlan'ı görmüş ve çok şaşırmış:

-Ne işin var torbanın içinde? Diye sormuş.

Keloğlan:

-Komşum beni zorla kızıyla evlendirmek istiyor. Kabul etmiyorum diye namazdan sonra beni dereye atacaklar. Eğer benim yerime girersen, güzel bir kızla evlenebilirsin, demiş”(Alangu,2005:33).

Keloğlan ve Padişah'ın Kızı Masalı'nda sorulan sorular cevap beklenen sorulardır. Padişah sorduğu sorularla karşısındakilerin aklını ölçmektedir.

“-Söyleyin bakalım bana, gökte kaç yıldız var?(Alangu, 2005:44)

-Söyle bakalım tüysüz, dünyanın merkezi neresidir?(Alangu,2005:44)

-Şimdi söyle bakalım, bu tahtanın hangi tarafı daha kalın? Diye sormuş”(Alangu, 2005:44).

Padişahın tüm sorularına da Keloğlan mantıklı birer cevap vermiştir. Bu sorular karşısındakini düşündürmeye yarayan açıklayıcı sorulardır. Keloğlan'ın verdiği cevapları dinleyen çocuklar da muhakeme gücü gelişecektir.

Keloğlan'ın Sazı masalında Keloğlan sazıcıya soru sorarak istediği şeyi yaptırmak istemektedir.

“Lakin, kafayı bir kere takmış ya Keloğlan, üstelemiş.

- Bir sazlık dal getireyim sana, olur mu?

Hah demiş, keline şimdi çalıştırdın, beni de razı ettin. Sazını üç gün sonra gel ol. Ama gelirken de bir sazlık dut dalı getirmeyi unutma, yoksa avucunu yalarsın”(Alangu, 2005:77).

Aynı masalda Keloğlan kız istemeye giden anasına merakla soru sorar:

“- Ana ne bu halin, vermedi mi yoksa kızını Küpçü Ali?

Ağlamış ihtiyar kadın:

-Kovdu beni, sen önce yemeye ekmek bul, dedi.”(Alangu, 2005:81)

Masalın başka bir yerinde hancı Keloğlan’a halini sorar:

Masalda vezir Keloğlan’a ne işten anladığını sormuştur. Vezir Keloğlan’dan sorusuna cevap vermesini beklemektedir.

“Vezir:

- Sen hangi işten anlarsın be çocuk?

Keloğlan:

Çok güzel saz çalarım, çok güzel de türkü söylerim” (Alangu,2005:88).

Özetle, masallarda geçen soru-cevapları dinleyen çocukların kelime hazinesi genişler. Farklı durumlarda sorulabilecek soru tiplerini öğrenirler. Ayrıca soru sormanın çocuk gelişimine faydaları vardır. Eğitimde kullanılan soru- cevap yöntemi bunlardan biridir. Çocuklara sorulan sorular, dilbilgisi kurallarına uygun olarak sorulmalıdır. "Evet-hayır" sorularından kaçınmalıdır. Masalı anlatan kişiler masalda sorulan soruları çocuklara sorabilirler. Çocuklar aynı tipte bir soru ile karşılaşınca ne cevap verdikleri önemlidir. Sorulan sorular ; kısa, açık, anlam bakımından doğru ve uyarıcı olmalıdır.

Soru sormak çocuğun merakını kamçılar. Onu araştırmaya iter. Soru sormanın bir diğer faydası da akla, mantığa ve bilimsel esaslara uygun olmasıdır. Sorularda emir ve telkin olmamalıdır. Kısaca soru; sorunun içeriği, kolaylığı ve zorluğu bakımından, öğrencilerin zihinsel ve ruhsal gelişim seviyelerine uygun olmalıdır. Çocukların seviyesinin altında veya üstünde sorular sormamaya özen göstermelidir.

V.BÖLÜM

MASAL METİNLERİ

Keloğlan ve Ali Cengiz

Keloğlan, ihtiyar anasıyla yaşıyormuş. Bir gün:

-Artık evlenme çağım geldi. Anama da bir yardımcı gerek. Paşa kızı mı alsam, yoksa Bey kızı mı? En iyisi paşanın kızıyla evleneyim, diye düşünmüş.

Bu düşüncesini anasına anlatmış.

Anası:

-A deli oğlum! Padişah sana kızını verir mi? Demiş.

Ama Keloğlan, padişahın hiç görmediği kızına kara sevdaya tutulmuş. Günler, aylar geçmiş, Keloğlan bir deri kemik kalmış.

Anası bakmış, olacak gibi değil, sarayın yolunu tutmuş. Büyük uğraştan sonra padişahın huzuruna çıkmış.

Padişah:

-Buyur, ne derdin var, söyle bakalım! Demiş.

Keloğlan'ın anası utana sıkına:

-Nasıl desem bilmem ki? Demiş.

-Korkmadan konuşun! Demiş padişah.

Keloğlan'ın anası derin bir nefes aldıktan sonra konuşmaya başlamış:

Benim bir kel oğlum var. Haddini bilmeden, sultan kızınızla evlenmek istiyor.

Padişah gülümseyerek:

-Korktuğun bu mu? Bütün delikanlıların gönlü sultanda! Herkes ister, ama bir kişi alır. Söyle oğluna Ali Cengiz oyunlarını öğrenirse kızımı ona veririm, demiş. Keloğlan'ın anası, sevinçle saraydan çıkmış ve Ali Cengiz'i aramaya başlamış. Sora sora Ali Cengiz'in konağını bulmuş.

Ali Cengiz, Keloğlan'ı kırk gün çalıştıracağına söz vermiş. Ama Ali Cengiz, oyunlarını öğreneni öldürürmüş.

Keloğlan heyecanla derslere başlamış. Bir gün Ali Cengiz'in karısı ve kızı keloğlan'ın yanına gelmişler ve:

-Bak keloğlan, sen iyi ve dürüst birisin. Seni sevdik. Kırk gün sonra Ali Cengiz sana oyunları öğrenip öğrenmediğini sorarsa öğrenmedim de yoksa ölürsün, demişler.

Gel zaman git zaman kırk gün geçmiş. Keloğlan bütün oyunları öğrenmiş, ama ölmekten korktuğu için Ali Cengiz’e:

-Ustam, kafam başka yerlerde olduğu için bir türlü öğrenemedim, demiş.

Bunun üzerine Ali Cengiz, Keloğlan’ı bırakmış.

Keloğlan, parasız kaldıkları için koç kılığına girmiş. Anası da onu başkalarına satıp para kazanmak istemiş.

Bunu gören Ali Cengiz, hemen atılmış:

-Bu koçu ben alıyorum! demiş.

Keloğlan, Ali Cengiz’i tanımış ve bir serçe olup uçmuş. Ali Cengiz’de bir kartal olup peşine düşmüş.

Keloğlan, saraya uçmuş ve sultanın odasının penceresine konmuş.

Sonra bir demet gül olup sultanın kucağına düşmüş.

Çok şaşırان sultan, babasına haber vermiş. Bu sırada Ali Cengiz, dilenci kılığında içeri girmiş ve “Güller benim,” demiş.

Bu sırada güller darı olup yere serilmiş. Ali Cengiz de tavuk olup darıları yemeye başlamış. Darılar hemen toparlanıp bir tilki olmuş ve tavuğu yemiş.

Padişahla kızı bütün olanları şaşkınlıkla izlerken, tilki Keloğlan oluvermiş.

-Bakın padişahım, yediğim tavuk Ali Cengiz’di. Onun bütün oyunlarını öğrendim ve onu yendim. Şimdi Allah’ın emriyle kızınızla evlenmek istiyorum, demiş.

Padişah, kızını Keloğlan’a vermiş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Böylece keloğlan muradına ermiş.

Keloğlan ve Cüceler

Bir varmış, bir yokmuş. Köyün birinde çobanlık yapan Keloğlan’la anası yaşıyormuş.

Bir gün anası Keloğlan’a:

-Oğlum, tüm yaşlıların evlendi. Sana da güzel bir gelin bulsak diyorum ama, bizde düğün yapacak para nerde? Demiş.

Keloğlan kelini kaşımış ve:

-Sen üzülme anacığım. Ben yarından tezi yok, şehre gider çalışmaya başlarım. Düğün parasını toplarım, demiş.

Keloğlan’ın anası, buna çok sevinmiş. Hemen oğluna yolluk hazırlamaya başlamış.

Keloğlan, ertesi sabah yolluğunu alıp yola çıkmış. Yolda aynı köyden, “Kötü Hasan” diye çağrılan bir oğlanla karşılaşmış. O da şehre çalışmaya gidiyormuş. Birlikte yürümeye başlamışlar.

Öğlen olunca acıkmışlar. Kötü Hasan Keloğlan'a:

-Gel, önce senin yolluğunu yiyelim. Seninki bitince, benimkini açarız, demiş.

Keloğlan bunu kabul etmiş. Beraber oturup Keloğlan'ın yolluğunu yemişler. Ondan sonra her acıktıklarında, Keloğlan'ın yolluğunu yemişler. Sonunda bitirmişler.

Keloğlan, Kötü Hasan'a:

-Hadi bakalım, sıra senin yolluğuna geldi, demiş.

Kötü Hasan:

-Yolluğumu seninle paylaşırsam, sonra ben aç kalırım. Daha çok yolum var, demiş.

Keloğlan'ın sözlerine aldırmayan Kötü Hasan, onu orada bırakıp yoluna devam etmiş.

Zavallı Keloğlan aç karnına akşama kadar yürümüş. Yıkık bir değirmene rastlamış ve içeri girmiş. Yorgunluktan hemen uyumuş. Keloğlan, gecenin bir vakti gürültüye uyanmış. Bir bakmış, ateşin üzerinde bir kazan, etrafında bir sürü cüce!

Keloğlan, gizlice onları izlemiş. Cüceler yiyip içip gülüp eğlenmişler. Biri:

-Arkadaşlar, bugün bir define buldum. Karşıdaki dağın üstünde bir ulu çınar var ya?

Demiş.

Diğer cüceler:

-Eee?.. diye merakla sormuşlar.

-O çınarın altında dört köşeli bir taş var. Altında da bir küp altın gömülü.

Cüceler daha sonra oturdukları yerde kıvrılıp uyumuşlar.

Keloğlan, gün doğarken değirmenden çıkıp dağın yolunu tutmuş. Ulu çınarı ve altındaki taşı bulmuş. Taşı kaldırıncı küpü görmüş. Gerçekten de cücenin dediği gibi küpün içi altın doluymuş.

Keloğlan hemen altınları ceplerine doldurmuş. Boş küpü yerine yerleştirmiş, üstünü de taşla kapatmış. Sonra doğru köyünün yolunu tutmuş. Köyün en güzel kızıyla evlenmiş. Kırk gün, kırk gece düğün yapmışlar.

Kötü Hasan o günlerde köye dönmüş. Bu arada şehirde çalışmış, ama kazandığı paraların hepsini kumarda kaybetmiş. Keloğlan'ın zengin olduğunu duyunca, onun yanına gidip af dilemiş ve nasıl zengin olduğunu sormuş.

Keloğlan, değirmeni ve cüceleri anlatmış. Bir tek definenin yerini söylememiş.

Kötü Hasan hemen değirmene gitmiş. Gizlice cüceleri izlemeye başlamış. Cüceler, ateşin başında gülüp eğleniyorlarmış. Fakat definenin açıldığını öğrendikten sonra her gece değirmeni arayıp kendilerini kimin dinlediğini araştırıyorlarmış.

Yemekleri bitince, değirmeni dolaşmaya başlamışlar. Kötü Hasan'ı bulunca:

-İşte, definemizi çalan adam! Diye bağırılmışlar. Kötü Hasan'ı döve döve öldürmüşler.

Böylece Kötü Hasan, Keloğlan’a yaptığı kötülüğün cezasını bulmuş.

Keloğlan ve Eşkiyalar

Evel zaman içinde, küçük bir köyde yaşayan bir Keloğlan varmış. Keloğlan’ın babası çobanlık yaparmış.

Bir gün babası, dağda koyunları otlatırken eşkiyalar yolunu kesmiş. Koyunları vermemekte direnen çobanı öldürmüşler.

Böylece Keloğlan’la anası tek başlarına kalmışlar.

Aradan günler geçmiş. Ana oğlun geçinmeleri zorlaşmış. Keloğlan, düşünmüş taşınmış ve babasının yerine çobanlık yapmaya karar vermiş.

Köylüler Keloğlan’a:

-Sen yapamazsın! Senin okula gitmen gerek, demişler.

Ama Keloğlan’ı ikna edememişler. Keloğlan, anasının da rızasını alarak çobanlığa başlamış.

Keloğlan’ın asıl amacı, babasını öldüren eşkiyaları yakalamakmış.

Keloğlan, sabahleyin erkenden köyün koyunlarını alıp dağın eteklerine çıkmış. Bir derenin kenarında koyunları otlatmaya bırakmış.

Koyunlar dereden su içip otlarken, Keloğlan da bir ağacın gölgesinde yorgunluktan uyuyakalmış.

Aradan epey vakit geçmiş ve hava kararmaya başlamış. Koyunlarının gelmediğini gören köylüler telaşlanmışlar. Keloğlan’ı çok merak etmişler.

-Biz nasıl küçük bir çocuğa bu kadar koyunu teslim ettik? Ya başına bir şey gelmişse! Diye söylenmeye başlamışlar.

Köylülerden biri:

-Keloğlan akıllıdır, başına kolay kolay bir şey gelmez, demiş.

Ama içleri rahat etmediği için, keloğlan ve koyunları aramaya çıkmışlar.

Bu sırada Keloğlan, büyük bir gürültüye uyanmış. Bir de bakmış, eşkiyalar etrafta otlayan koyunları topluyorlarmış.

Keloğlan:

-Ne yapıyorsunuz? O koyunlar bana emanet! Diye bağırmış.

Eşkiyalardan biri:

-Geçen yılda biri senin gibi dedi ve canından oldu, demiş.

Keloğlan, bu eşkiyaların babasının katilleri olduğunu anlamış. Hemen bir plan kurmaya başlamış.

Eşkiyalar, Keloğlan'ın üzerine yürüyüp:

-Sen şimdi bu koyunları bize vermiyor musun? Diye sormuşlar.

Keloğlan:

-Ne haddime! Yeter ki canıma kıymayın! Hatta biraz beklerseniz, size bir sürü daha getiririm, demiş.

-Canından olmak istemiyorsan, çabuk getir! Diye bağırmışlar eşkiyalar.

Keloğlan köye doğru koşmaya başlamış. Amacı, köylüleri getirip eşkiyaları yakalatmakmış.

Yolda, kendisini aramaya çıkmış olan köylülerle sürünün yanına gitmişler.

Köylüler, gizlice eşkiyaların yanına yaklaşp onları kısıkvrak yakalamışlar.

Keloğlan, babasının katillerini yakalatmanın sevinciyle köylülere:

-Babamın katilleri yakalandığına göre ben de artık çobanlık yapmayacağım. Okuluma devam edeceğim, demiş.

Sevinçle evinin yolunu tutmuş.

Keloğlan ve Değirmenci

Bir gün Keloğlan evinde miskin miskin otururken, anası:

-A be oğlum, yaşın geldi geçiyor, artık evlen. Senin yaşıtların evlendi, çoluk çocuğa karıştı, demiş.

Her gün aynı sözleri duymaktan sıkılmış olan Keloğlan:

-Ana, ben öyle herhangi bir kızla evlenmem. Bohçamı hazırla, gezip evleneceğim kızı kendim bulacağım, demiş.

Anası Keloğlan'ın geleneklere göre evlenmek istememesine üzölmüş. Ama yine de oğluna bohçasını hazırlamış.

Keloğlan, bohçasını alıp düşmüş yola. Gece gündüz demeden evleneceğı kızı aramaya başlamış.

Bir gün derenin kenarında çamaşır yıkayan çok güzel bir kız görmüş. Keloğlan'ın, kızın güzelliğinden dili tutulmuş.

Gizlice kızı izleyip bir değirmenin yanındaki eve girdiğini görmüş.

Keloğlan, değirmencinin yanına yaklaşp:

-Rasgele değirmenci amca! Demiş.

Değirmenci:

-Buyur evlat, ne istedin? Diye sormuş.

Keloğlan:

-Çalışmak için iş arıyorum! Demiş.

Değirmenci, Keloğlan'ı iyice süzdükten sonra:

-Aslında senin gibi birine ihtiyacım var ama, bilmem becerebilir misin? Demiş.

Keloğlan hiç tereddüt etmeden, işi kabul etmiş ve çalışmaya başlamış. Derenin kenarında gördüğü kızın, değirmencinin kızı olduğunu anlayınca, daha çok çalışıp değirmencinin gözüne girmeye çalışmış.

Keloğlan, birkaç gün çalıştıktan sonra, her gün değirmenden bir iki çuval unun kaybolduğunu fark etmiş.

Durumu değirmenciye anlatmış.

Değirmenci:

-Aylardır farkındayım. Ama ne yapalım, eden bulur demiş.

Keloğlan, bu durumu içine sindirememiş. Gece, unların arasına saklanmış. Hırsız geç vakit gelince, Keloğlan onu yaka paça yakalamış. Elini ayağını bağlayıp değirmenciye çağırmış. Birlikte hırsızı ceza evine yollamışlar.

O günden sonra değirmencinin işleri düzelmeye başlamış. Kısa zaman içinde zengin biri olmuş. Bu durumdan çok hoşnut olan değirmenci Keloğlan'ı ödüllendirmek istemiş.

Değirmenci, Keloğlan'ı karşısına alıp:

-Bak Keloğlan, senin sayende zengin oldum. Artık seni ödüllendirme zamanı geldi...

Keloğlan, merakla değirmenciye dinliyormuş.

Değirmenci konuşmasına devam etmiş:

-Ben kızımın yalnız yaşayan bir insanım ve artık iyice yaşlandım. Seni kızımın evlendirip değirmene ortak yapmak istiyorum, demiş.

Keloğlan büyük bir sevinçle teklifi kabul etmiş. Değirmencinin ay yüzlü kızıyla kırk gün kırk gece düğün yapmışlar.

Keloğlan, değirmenin başına geçip anasını da yanına almış ve hayatlarının sonuna kadar mutlu yaşamışlar.

Keloğlan ve Dev Anası

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, köyün birinde Keloğlan ile küçük kız kardeşi yaşarmış. Bu iki kardeşin anaları ve babaları yokmuş. Köylüler bu iki öksüz çocuğa acır, arada sırada yemek verirlermiş.

Bu köyde yaşayan bir de dev anası varmış. Bu dev anası bir gün, Keloğlan'la kız kardeşini evine yemeğe çağırmış. Amacı onları yemekmiş.

Önce çocukların bir güzel karınlarını doyurmuş. Daha sonra da onları yatırmış.

Bir süre sonra dev anası:

-Kim uyur, kim uyumaz? Diye sormuş.

Keloğlan cevap vermiş:

-Kız kardeş uyur, Keloğlan uyumaz.

Dev anası onun neden uyumadığını sorunca Keloğlan:

-Uyumadan önce anam bana, yağda yumurta pişirip getirirdi, demiş.

Dev anası kümeden yumurta alıp Keloğlan'a pişirmiş ve yedirmiş.

Bir süre sonra yine Sormuş:

-Kim uyur, kim uyumaz?

-Kız kardeş uyur, Keloğlan uyumaz, diye cevap almış.

Dev anası Keloğlan'a niye uyumadığını sormuş. Keloğlan:

-Uyumadan önce anam bana, ayran yapardı, demiş.

Dev anası koşup Keloğlan'a ayran yapmış. Keloğlan ayranı içmiş, ama yine uyumamış.

Dev anası yine sormuş:

-Kim uyur, kim uyumaz?

Keloğlan:

-Kız kardeş uyur, Keloğlan uyumaz, diye cevap vermiş.

Dev anası ona niye uyumadığını sormuş.

Keloğlan:

-Uyumadan önce anam bana, elekde dereden su getirirdi, demiş.

Dev anası eleği kaptığı gibi dereye koşmuş. Hiç elekde su durur mu?

Dev anası uğraşırken, Keloğlan kız kardeşini uyandırmış ve evden kaçmışlar.

Yolda Keloğlan, çakısını dev anasının evinde unuttuğunu fark etmiş. Kız kardeşini orada bırakıp dev anasının evine geri dönmüş ve çakısını bulmuş.

Bu sırada dev anası eve dönmüş ve Keloğlan'ı yakalayıp bir çuvala koymuş. Çuvalı da tavandaki çengele asmış.

Dev anası kalınca bir sopa bulmak için dışarı çıkınca, Keloğlan çakısıyla çuvalı kesmiş ve kurtulmuş. Ahırdan dev anasının bir buzağını alıp çuvala koymuş. Dev anası gelmeden önce de evden kaçmış.

Dev anası kocaman bir sopayla eve dönmüş. Tavanda asılı duran çuvala vurmaya başlamış. O vurdukça çuvaldan (bee bee) diye sesler geliyormuş.

-Seni yalancı Keloğlan! Kendini acındırmak için buzağı sesi çıkarıyorsun, değil mi? Diye söylenmiş dev anası.

Çuvaldaki ses kesilince dev anası çuvalı açmış. Ama ne görsün? Sevgili buzağısı et ve kemik yığınını haline gelmiş!

Dev anası kızgınlıktan saçını başını yolup ağlamaya başlamış.

Sopasını eline alıp Keloğlan'ın peşine düşmüş.

Bir ırmağın kenarında Keloğlan'la kız kardeşini görmüş. İki kardeş ırmağın öte tarafında duruyorlarmış.

Dev anası:

-Keloğlan! Oyunları yaman oğlan! Sen bu ırmağı nasıl aştın? Diye seslenmiş.

Keloğlan:

-Bak orada kırık bir araba var. Tekerini karnına bağla ve yürüyerek geç, demiş:

Dev anası Keloğlan'a inanmış.

Arabanın tekerini karnına bağlayıp ırmağa girmiş. Ama arabanın tekeri demirdenmiş. Dev anası, tekerleğin ağırlığından dolayı ırmakta boğulmuş.

Böylece Keloğlan'la kız kardeşi, dev anasından kurtulup sevinç içinde evlerine dönmüşler.

Keloğlan ve Devler

Keloğlan'ın tembelliğinden bıkan annesi bir gün:

-Hadi oğlum, al eline torbanı ve gidip kendine bir iş bul . Para kazan! Demiş.

Annesinin bu sözleri üzerine Keloğlan, torbasını sırtına vurup yola düşmüş.

Bütün gün yürüdükten sonra bir çiftliğe varmış. Çok yorgun olduğu için çiftlikteki eve girip dinlenmeye karar vermiş.

Keloğlan eve girer girmez, çeşit çeşit yemeklerle donatılmış kocaman bir masa görmüş. Çok aç olduğu için hemen masaya oturup yemek yemeye başlamış.

Keloğlan yemek yerken, içeriye büyük bir gürültüyle üç dev girmiş. Devlerin heybetinden çok ürken Keloğlan:

-Bu ne gürültü? Ne oluyor burada? Diyerek devleri korkutmaya çalışmış.

Devlerden biri:

-Ben taşı bir sıkısam, üç damla su çıkarırım! Demiş.

Keloğlan, bir kurnazlık düşünmüş ve annesinin torbasına koyduğu yumurtayı çıkarmış:

-Ben taşı sıkırsam, seninkinden daha fazla su çıkarırım! Demiş.

Bunun üzerine, önce dev bir taşı sıkmış ve üç damla su çıkarmış. Ardından keloğlan elindeki yumurtayı sıkmış ve daha fazla su çıkarmış. Devler buna çok şaşırılmış ve korkmuşlar.

-Evimize girdin, yemeğimizi yedin. Her hâlde artık gidersin demişler.

Keloğlan:

-Bana bir torba altın verirsiniz giderim. Yoksa kalıp başınıza bela olurum, demiş.

Devler, aralarında konuşup Keloğlan'ı, akşam uyurken dövüp öldürmeye karar vermişler. Sonra Keloğlan'a dönüp:

-Bu akşam burada kal. Biz sana yarına kadar altınları toplarız, demişler.

Keloğlan, devlerin kendisine tuzak kuracaklarını tahmin etmiş. Yatağı yastıklarla doldurup tavan arasına çıkmış ve devlerin ne yapacaklarını izlemeye başlamış.

Keloğlan'ın uyuduğunu düşünen devler, sopalarla odaya girip yatağa vurmaya başlamışlar. Artık öldüğüne karar verip çıkmışlar.

Sabahleyin Keloğlan odasından çıkınca devler çok şaşırılmışlar. Keloğlan'a rahat uyuyup uyumadığını sormuşlar.

-Uyudum ama, pireler beni ısırp rahatsız ettiler, demiş Keloğlan.

Devler, o kadar sopayı pire ısırtığı gibi hissedenden Keloğlan'dan daha çok korkmaya başlamışlar.

-Artık altınlarımı verin de gideyim, demiş Keloğlan.

-Biz altınları tam toplayamadık. Bu gece de kal, demiş devler.

Akşam olunca Keloğlan odasına geçmiş. Yine yatağına yastıkları yerleştirip tavan arasına çıkmış.

Geceleyin devler, ellerinde sopalar ve kaynar su dolu bir kazanla Keloğlan'ın odasına girmişler. Yatağı bir güzel dövmüşler, sonra üzerine kaynar suyu döküp odadan çıkmışlar.

Sabahleyin Keloğlan odasından çıkıp:

-Kahvaltı hazır mı? Diye sormuş.

Keloğlan'ı ayakta gören devler, çok şaşırılmışlar. Keloğlan'a çekinerek rahat uyuyup uyumadığını sormuşlar.

-Rahat uyudum ama, pirelerin ısırdığı yerleri kaşırken çok terlemişim, demiş Keloğlan.

Devler, döktükleri kaynar sudan sadece terleyen Keloğlan'dan çok korkmuşlar ve ondan kurtulmak için bir torba altını vermişler. Hemen gitsin diye de at vermişler.

Keloğlan altın torbasını alıp ata binmiş. Çiftlik kapısına geldiğinde devlere dönüp:

-Aptallar! Yatakta dövdüğünüz ve kaynar su döktüğünüz sadece yastıktı! Diye bağırması.

Keloğlan, altınları alıp evine dönmüş. Annesiyle beraber mutlu ve rahat bir hayat sürmüşler.

Keloğlan ve Komşuları

Bir gün Keloğlan, anasına:

-Ana, gel şu öküzü keselim ve bütün komşuları davet edelim. Güzelce yiyip eğlenelim. Sonra sırayla onlar bizi davet ederler, böylece geçinip gideriz, demiş.

Keloğlan ile anası tüm varlıkları olan öküzü kesmişler, komşuları da çağırmışlar. Yemişler, içmişler, eğlenmişler.

Gel zaman git zaman, aradan günler geçmiş ama, kimse Keloğlan'la anasını yemeğe davet etmemiş.

Keloğlan buna çok öfkelenmiş:

-Elbet bir gün sizden bunun acısını çıkarırım, diye söylenmiş.

Keloğlan aç kaldıkları için öküzün derisini, pazara satmaya götürmüş. Tüccarın biri, deriyi satın almış. Keloğlan'dan deriyi evine götürmesini rica etmiş. Keloğlan, deriyi eşeğinin sırtına yüklemiş ve tüccarla beraber evin yolunu tutmuşlar.

Eve geç vakitte vardıkları için, tüccar Keloğlan'ı yemeğe alıkoymuş. Yemekte Keloğlan'ın önüne su gibi bir tas çorba, bir de taş gibi ekme koymuşlar.

Keloğlan, önündeki yemeği yemeye çalışırken, eşeği anırmaya başlamış.

Tüccar:

-Eşeğin niye bağıyor? Diye sormuş.

-Dolapta mis gibi kızarmış tavuk dururken, sana bu çorbayı veriyorlar diyor, demiş Keloğlan.

Tüccar şaşırmış, karısı utanmış. Koşup dolaptan tavuğu çıkarıp Keloğlan'ın önüne koymuşlar. Eşek tekrar anırmış. Anırdıkça evdeki bütün yemekler sofraya gelmiş. Bu durumdan etkilenen tüccar, tüm varını yoğunu Keloğlan'a verip eşeği satın almış.

Keloğlan, evine dönüp komşularına:

-Hiç sormayın, kart öküzün derisi bir para etti, bir para etti ki, deyip gülmüş.

Keloğlan'ı duyan komşular, hemen öküzlerini kesmişler, derisini yüzmüşler ve pazarın yolunu tutmuşlar.

Akşam olmuş ama, öküz derilerini satamamışlar. Keloğlan'ın kendilerini kandırdığını anlamışlar. Kendi aralarında konuşup Keloğlan'ı öldürmeye karar vermişler.

Bir gün Keloğlan'ı bir köşede yakalamışlar. Torbanın içine koyup ağzını bağlamışlar. Tam dereye atacakları sırada aralarından biri:

-Aman, namaz vakti. Önce namazımızı kılalım, demiş.

Torbayı derenin yanında bırakıp abdest almışlar ve biraz uzakta namaza durmuşlar.

O sırada Keloğlan'ın bulunduğu yersen sürüsüyle geçmekte olan bir çoban, torbayı fark etmiş. Çoban torbayı açınca Keloğlan'ı görmüş ve çok şaşırmış:

-Ne işin var torbanın içinde? Diye sormuş.

Keloğlan:

-Komşum beni zorla kızıyla evlendirmek istiyor. Kabul etmiyorum diye namazdan sonra beni dereye atacaklar. Eğer benim yerime girersen, güzel bir kızla evlenebilirsin, demiş.

Çoban evlenme hayaliyle Keloğlan'ın yerine torbaya girmiş. Keloğlan da sürüyü önüne katıp evinin yolunu tutmuş.

Bu sırada komşular gelip torbayı almış. Torbadaki çoban:

-Beni dereye atmayın, kızınızla evleneceğim, demiş.

Bu sözlere komşular iyice sinirlenmişler. Torbayı dereye atıp köye dönmüşler. Köyde Keloğlan'ı görünce çok şaşırmışlar.

Keloğlan:

-Derenin içinde bir koyun var, bir koyun var sormayın. Ne iyi ettiniz beni dereye atmakla, demiş ve gülmüş.

Bunu duyan komşular koşmuşlar, dereye atlamışlar. Derinin derinliğinde tek tek boğulmuşlar.

Keloğlan da sürüye çobanlık yaparak hayatına mutlu bir şekilde devam etmiş.

Keloğlan ve Kurt

Keloğlan ile anası küçük bir evde yaşıyorlarmış. Evleri köyden biraz uzakmış ve çok da fakirlermiş.

O yıl kış uzun sürmüş. Köyde kıtlık başlamış. Kurtlar bile açlıktan dolayı köye inmeye başlamışlar.

Biraz tembel olan Keloğlan, sobanın başında uyuyormuş. Evlerinde hiç yiyecek kalmamış. Bunun üzerine annesi:

-Keloğlan'ı uyandırırım da, gitsin bize yiyecek bir şeyler bulsun, diye düşünmüş.

Keloğlan'ı dürtüp:

-Hadi oğlum kalk. Köye gidip bize yiyecek bir şeyler al, demiş.

Keloğlan gözlerini ovuşturup:

-Ah anacığım, ne güzel rüya görüyordum, demiş.

-A oğlum, biz açlıktan öleceğiz burada, sen rüyalarla yaşıyorsun.

-Söz anneciğim, yarın sabah erkenden kalkıp köye gideceğim.

-Yarın köylüler ormana odun toplamaya gidecekler. Gelip seni de alacaklar, tamam mı? Demiş anası.

Keloğlan:

-Tamam anacığım, deyip yeniden uykuya dalmış.

Ertesi sabah erkenden köylüler gelmişler. Anası Keloğlan'ı zorla uyandırmış.

Keloğlan, köylülerle beraber ormana doğru yola koyulmuş.

Yolda karşılarına vahşi bir kurt çıkmış. Herkes çok korkmuş ve arkalarına bile bakmadan kaçmışlar.

Keloğlan korkudan kaçamamış. Kurtla bakışmaya başlamışlar. Keloğlan, kaçmazsa kurda yem olacağını anlamış.

-Gel, seninle biraz dolaşalım, diyerek koşmaya başlamış.

Keloğlan önde, kurt arkada uzun süre koşmuşlar. Keloğlan artık çok yorulmuş. İleride bir kulübe görünce çok sevinmiş. Kulübeye doğru koşmaya başlamış. Kurdun Keloğlan'ı yakalamasına az kalmış.

Keloğlan kendini kulübeye zor atmış. Yorgunluktan neredeyse bayılacaktı. Kulübeye bakınmış ve kendisine saklanacak bir yer aramaya başlamış.

Bacaya saklanmaya karar vermiş.

-Eğer kurt arkamdan gelirse, ben ona yapacağımı bilirim, demiş kendi kendine.

Keloğlan, başlamış bacaya tırmanmaya. Açık kalan kapıdan da kurt içeri girmiş. Keloğlan'ın peşinden bacaya çıkmaya çalışmış.

Keloğlan bacadan dama çıkmış. Oradan inip bacanın içini çalı çırpıyla doldurmuş. Kurt bacanın içine sıkışmış.

Keloğlan, bir ip bulup kurdu iyice bağlamış ve sürükleyerek köye gitmiş.

Kendisini kurdun yanında bırakıp kaçan köylülerin yanına gitmiş.

Köylüler şaşkın şaşkın:

-Kurtulduğuna çok sevindik Keloğlan. Bu kurdu nasıl yakaladın? Diye sormuşlar.

-Bu kolay şeyi niye anlatayım, diye cevap vermiş Keloğlan.

Köylüler:

-Az kalsın bizi parçalayacaktı! Neresi kolay bu kurdu yakalamanın? Demişler.

Keloğlan gururla:

-Kurda, gel seni gezdireyim, dedim. Sonra da kulağından tutup bağladım, demiş.

Köylüler iyice şaşırmışlar ve Keloğlan'ı köye davet etmişler.

Keloğlan'ın bu cesareti padişahın da kulağına gitmiş. Padişah bir kese altın göndermiş. Keloğlan, bu altınlarla köyde bir ev yaptırmış. Anasıyla bu evde mutlu bir hayat sürmüşler.

Keloğlan ve Marifetli Tavşan

Bir varmış, bir yokmuş. Çok eskiden köyün birinde Keloğlan'la yaşlı anası yaşarmış. Keloğlan çok akıllı ve çok sevimli bir oğlanmış.

Keloğlan bir gün, pazara bir kaz götürmüş ve:

-Kaz satarım! Darı yer, gümüş lira çıkarır, kaz satarım! Diye bağırmaya başlamış.

Sonra kazın kuyruğunun altına gizlice bir gümüş lira sıkıştırmış.

Pazar yerinin meşhur bir cambazı varmış. Bu cambaz, çok düzenbazmış ve köylülere kötülük yaparmış. Bu yüzden kimse onu sevmezmiş. Keloğlan'ı duyan cambaz, hemen onun yanına koşmuş.

Cambaz, kazı iyice incelemiş. Kuyruğunun altındaki gümüş lirayı görünce Keloğlan'a inanmış ve kazı satın almış. Evine gidince kazın önüne bir çuval darı koymuş. Hayvana zorla yedirmiş. Zavallı kaz o kadar fazla darıyı yiyince çatlayıp ölmüş.

Kaz, gümüş para çıkarmayınca cambaz kandırıldığını anlamış. Keloğlan'ın evine yollanmış.

Keloğlan cambazın geleceğinin tahmin ettiği için hazırlık yapmış. Çarşıdan birbirinin eşi iki tavşan almış.

Keloğlan anasına:

-Bugün evi düzelt, bir tavuk kesip pişir. Yanına da bir güzel pilav yap. Ben tarlaya gidiyorum. Cambaz gelip beni sorarsa, onu sakın içeri alma. Yanıma, tarlaya gelsin. Şu tavşana da iyi bak, sakın kaçmasın, demiş.

Keloğlan, tavşanın birini evde bırakmış, diğerini yanına alıp tarlaya gitmiş.

O gittikten sonra cambaz, Keloğlan'ın evine gelmiş. Keloğlan'ı sorunca anası, onun tarlada olduğunu söylemiş.

Cambaz tarlaya koşup Keloğlan'ı bulmuş:

-Beni kandıran Keloğlan! Bana sattığın kaz, çatlayıp öldü. Gümüş lira da çıkarmadı. Paramı geri ver! Diye bağırmış.

Keloğlan:

-Aman ağam, ben dün pazara yanlış kazı götürmüşüm. Gümüş para çıkaran kaz, kümeste kalmış. Hemen onu vereyim, demiş.

Cambaz, kandırılmaktan korkmuş:

-Ben kazdan vazgeçtim. Paramı isterim, demiş.

Keloğlan:

-Olur, ama paran evde. Önce bizde yemek yiyelim sonra paranı vereyim, demiş.

Cambaz bu teklifi kabul etmiş. Keloğlan, yanındaki tavşanı karşısına almış:

-Benim akıllı, marifetli tavşanım. Şimdi doğru eve git, anneme misafirimiz olduğunu söyle. Tavukla pilav yapsın bize, demiş.

Cambaz, Keloğlan'ın tavşanla konuştuğunu görünce, onun aklını kaçırdığını sanmış. Ama bir şey dememiş. Keloğlan, "Haydi!" deyince, tavşan fırlamış ve dağlarda kaybolmuş.

Öğlen olunca, Keloğlan'la cambaz eve gelmişler. Keloğlan'ın anası evi düzenlemiş, pilavı ve tavuğu sofraya koymuş, bekliyormuş. Keloğlan'ın her dediğinin yapıldığını gören cambaz çok şaşırılmış. Duvarın dibindeki tavşanı görünce bunu tarladaki tavşan sanmış.

Keloğlan'ın iki tane tavşanı olduğunu bilmeyen cambaz:

-Aman Keloğlan, bu nasıl iş! Ben kazdan da paradan da vazgeçtim. Sen bana bu marifetli tavşanı sat, demiş.

Keloğlan önce nazlanmış:

-Olmaz, bu tavşan benim en büyük yardımcım. Ben onsuz ne yaparım?

Cambaz, beş altın teklif edince Keloğlan razı olmuş.

Cambaz, tavşanı alıp yola çıkmış. Bir yerde durup tavşana evinin yolunu tarif etmiş ve:

-Benim hanıma söyle, akşama tavuk, pilav ve cacık yapsın, demiş ve tavşanı salmış.

Akşam evine gelen cambaz, dediklerinin hiç birinin yapılmadığını görmüş. Karısına çok sinirlenmiş. Karısı:

-Ne tavşanı? Ne yemeği? Demiş.

Karısının yalan söylediğini sanan cambaz, onu dövüp öldürmüştü.

Bunu öğrenen padişah, ferman buyurup cambazı astırmış. Böylece Keloğlan ve köylüler kötü cambazdan kurtulmuşlar.

Keloğlan ve Padişah'ın Kızı

Padişahın biri, kızını ülkenin en akıllısı ile evlendirmek için bir yarışma düzenlemeye karar vermiş. Bu kararını bütün ülkeye duyurmuş. Ülkenin dört bir tarafından, bu yarışmayı kazanıp padişahın kızı ile evlenmek isteyen herkes, saraya akın etmiş.

Bunu duyan Keloğlan'da, "Benim başım kel, padişah bana kızını vermez ama, aklıma diyecek yok!" diye düşünüp sarayın yolunu tutmuş.

Sonunda yarışma günü gelmiş. Padişahın kızı ile evlenmek isteyenler, sarayın avlusunda sıraya dizilmişler.

Padişah, vezirleri ve kızıyla birlikte avluya çıkmış. Yarışmacıları dikkatle süzdükten sonra:

-Eh, aranızda pek kızıma layık biri yok ama, hayırlısı olur inşallah, demiş ve yarışmayı başlatmış.

Yarışmacılara dönerek, ilk sorusunu sormuş:

-Söyleyin bakalım bana, gökte kaç yıldız var?

Her yarışmacı bir sayı söylemiş ama, padişahı tatmin edememişler.

Sıra Keloğlan'a geldiğinde padişah:

-Sen söyle bakalım, tüysüz!.. demiş.

Keloğlan:

-Padişahım, kusuruma bakmayın ama, soruyu bilirim kelliğime bakmadan kızınızı vereceğinize yemin eder misiniz? Diye sormuş.

Padişah söz verince, Keloğlan:

-Gökteki yıldız, başınızdaki saç kadardır. Varın siz sayın! Demiş.

Padişah, akla yatkın cevap aldığını duyunca şaşırılmış. Vezirlerine bakmış, vezirler başlarıyla cevabı onaylamışlar.

Kızını kel birine vermek istemeyen padişah, Keloğlan'a

-Geriye iki soru kaldı. Onları da bilersen kızım senin, demiş.

İlk soruyu bilemeyen diğer yarışmacılar elenmişler. Padişah, Keloğlan'a ikinci sorusunu sormuş:

-Söyle bakalım tüysüz, dünyanın merkezi neresidir?

Keloğlan biraz düşünmüş, kel kafasını kaşımış ve:

-Padişahım, dünyanın merkezi ayaklarımın altıdır! İnanmazsanız siz ölçün! Demiş.

Padişah çok şaşırılmış, vezirlerine bakmış. Vezirler cevabı onaylayınca, padişah da çaresiz kabul etmiş. Kendi kendine, "Nasıl olsa üçüncü soruya cevap bulamaz, böylece kızımı bir kele vermekten kurtulurum." Diye düşünmüş.

Padişahın kızı, Keloğlan'ın bu akıllı cevaplarına hayran kalmış. Keloğlan'a içten içe vurulmuş. Üçüncü sorunun zor olduğunu bildiğinden dolayı babasına:

-Babacığım, artık başka soruya gerek yok. Akıllı olduğunu yeterince ispatladı, demiş.

Padişah, kızının bu sözlerine çok öfkelenmiş:

-Sen dur hele! Bu bizim işimiz! Demiş.

Padişah, Keloğlan'a dönmüş. Elindeki düz ve uzun tahtayı göstererek:

-Şimdi söyle bakalım, bu tahtanın hangi tarafı daha kalın? Diye sormuş.

Keloğlan, tahtayı alıp incelemiş ama, işin içinden çıkamamış.

Keloğlan düşünmüş, taşınmış, çevresine bakınmış ve sarayın avlusundaki havuza gözü çarpmış. Hemen tahtayı havuza atmış. Avluda bulunanlar Keloğlan'ı şaşkınlıkla izliyorlarmış.

Keloğlan, tahtanın suya batan tarafını işaretlemiş ve:

-Tahtanın kalın yeri, suya batan yanıdır padişahım, demiş ve işaretlediği yeri göstermiş.

Padişah ve vezirler şaşkınlıktan ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Padişah soracak başka bir soru da bulamamış.

Padişah, böylece kızını Keloğlan'a vermiş. Kırk gün, kırk gece düğün dernek yapılmış, yenilmiş, içilmiş.

Keloğlan'la, Padişah'ın kızı muratlarına ermişler ve hayatlarının sonuna kadar mutlu yaşamışlar.

Keloğlan'ın Saflığı

Çok eski zamanlarda, Anadolu köylerinin birinde Keloğlan ile anası yaşarmış.

Fakat anası oğlu çok saf olduğu için, ister istemez Pazar yerlerine gider, alış veriş yaparmış. Çünkü ne tembih etse, Keloğlan hemen unuturmuş.

Bir gün, bu fakir fukara kadıncağız, biraz hastalanıp çarşıya pazara gidememiş. Evde ocakta, yiyecek namına bir şey kalmayınca zorunlu olarak oğluna biraz para vermiş tembih etmiş:

-Ay benim Keloğlan'ım, hem de akıllı yavan oğlanım, şu akçeyi al, pazara git ve kurtardığı kadar "pirinç" al gel demiş. Fakat, Keloğlan, bu kelimeyi anında unutmuş ve "hiç" olarak bellemiş.

Evinden çıkıp ellerin çırpı çırpı, bacakları bir o yana bir bu yana, zik zaklar çize çize uzaklaşıp gitmiş. Hem yürür, hem de unutmamak için "hiç, hiç" der dururmuş. Epey bir vakit gelmiş, bir göl kenarına inmiş.

Birkaç kişi burada misina ile balık tutarlarmış. Bu manzara bizim saf oğlanın çok hoşuna gitmiş, öylece bakıp durmuş. Bakıp dursa iyi, bir yandan ağız hiç durmaz "hiç, hiç" der dururmuş.

Zaten o ana kadar hiç balık tutmayan balıkçılar, bir de şu Keloğlan'ın başlarına dikilip de, "hiç, hiç, hiç," diye bir nakarat tutturmasından dolayı, çok rahatsız olmuşlar. Birisi, "sus ulan, sus!" diye önce bir uyarı yapmış. Lakin, bizimkisi safmış ya, sanki bu laflar kendisine söylenmiyormuşçasına, ha bire tekrarlamış, aynı kelimeleri.

Oldukça sinirli mi sinirli olan balıkçının biri, kalkmış ayağa ve Keloğlan'ın kulağından yakalayıp çekmeye başlamış:

-Ulan demiş bize inat mı yapıyorsun? Şansızlığımız zaten yetti hepimize. Anlaşıldı, senin kel kafanı kırayım gör! Diye konuşan balıkçı, pata küte yıkmış Keloğlan'ı yere. Allah yarattı dememiş başlamış, tekme tokat vurmaya. Ötekiler, ancak acımak ne, arkadaşları gibi erişmişler saf oğlana.

Ağzı burun kanlar içinde kalan Keloğlan, neye uğradığını anlayamadan balıkçılar homurdanmaya devam etmişler.

-Ulan süt çocuğu, bize garazın ne? Akılsız herif, öyle “hiç, hiç,” denir mi?

Neden sorma, aklı başına gelen Keloğlan, ağlamaklı sormuş, balıkçılara:

-Peki be ağalar, ne diyeyim ya? Bana onu söyleyene...

-Allah sayısını çoğaltsın, Allah sayısını çoğaltsın.

Yediği onca tekme tokatın şiddetli ağrısını ve acısını unutmaya çalışarak yürüyüp yoluna gitmeden Keloğlan, bir taraftan da, “Allah sayısını çoğaltsın, Allah sayısını çoğaltsın!..” demeyi ihmal etmezmiş.

Bir mahalle içinden geçerken, bir de ne görmüş? Evlerden birinden bir tabut çıkıyormuş. Etrafında bir sürü insan varmış. Aptal aptal izlemeye başlamış. İzlemeye başlamış ya, o deminden beri tekrarlayarak ezberlediği “Allah sayısını çoğaltsın, Allah sayısını çoğaltsın!..” nakaratını sürdürmüştü.

Adamakıllı üzgünmüş insanlar. Ne de olsa bir ölü çıkıyormuş evden. Saf Keloğlan, bunu hiç dikkate almadan, yüksek sesle konuştukça, insanların sabrı taşmış iyden iyiye.

Cenaze sahiplerinin tepesi atmış. Bu münasebetsiz oğlana iyi bir ders vermek istemişler. Tabutu bile bırakmamışlar bir tarafa, almışlar Keloğlan'ı ortalarına. Yer misin, yemez misin kabilinden, döve döve haşat etmişler.

Birincisinin acısı geçmeden, ikincisi ile iyice dengesini yitiren Keloğlan, yüreğinden gelen bir acı ile söylenmiş:

-Etmeyin eylemeyin, beni daha fazla dövmeyin, ne deyeyim öyleyse bana söyleyin!

Onca yasına rağmen cenaze sahiplerinden biri, kel kafasını tutarak Keloğlan'ı kendisine çekmiş:

-Allah rahmet etsin, geride kalanların başı sağ olsun! Diyeceksin demiş.

Canını kurtardığı için sevincinden bütün acılarını unutmuş, Keloğlan. Hoplaya zıplaya yoluna devam etmiş. Tabi, yeni öğrendiğini ha bire söylemiş.

-Allah rahmet etsin, geride kalanların başı sağ olsun!

Keloğlan yürüyüp dururken, burunu tutmaya başlamış. Pis bir koku bütün keyfini kaçırmış. Bir yandan da hala aynı kelimeleri söylüyormuş. Burnunu tuta tuta bu kokunun neresinden

geldiğini anlamak için sağa sola bakınmış. Gördüğü şey gerçekten tiksindiriciymiş. Bir köpek leşi ve üstünde bir sürü kurtçuk ve böcek varmış. Bizimki hala söylenip dururmuş.

-Allah rahmet etsin, geride kalanların başı sağ olsun!

Tam da o anda köpeğin üst tarafından birkaç kişi geçmekteymiş. Keloğlan'ın ne dediğini iyice anlamak için kulak kabartmışlar. Aaa, bir de ne duysunlar:

-Allah rahmet etsin, geride kalanların başı sağ olsun!...

Hiç böyle bir garipliğe tanık olmayan bu insanlar, şaşırılmışlar, “bu çocuk deli mi ne?” demişler.

Hala, kırık plak gibi söylenip dururmuş Keloğlan. İçlerinden birinin sabrı taşmış. “Ulan görgüsüz, kaba saba oğlan!..” diyerek üstüne varmış, yakalanmış kolundan, yüzüne bir şamar aşketmiş. Ötekiler de birkaç tekme tokat vurmuş.

-Oy anam, vay kafam, diye ağlarmış Keloğlan.

Birisi, “ulan demiş, ne aptal çocuksun sen, hiçbir köpek leşine Allah rahmet etsin” Denir mi?”

-Durun ağalar, durun ağabeyler, durun amcalar! Vurmayın artık! Bana ne demem lazım, onu söyleyin diye yalvarmış bizimki.

Yapışmış kulağına bir adam: “Amma pis, amma da kötü kokuyor” diyeceksin, diye tembihlemiş. Buradan da canını sağ salim kurtararak pazara gitmek için yola koyulan Keloğlan, gide gide bir çamaşırvhanenin önüne gelmiş.

Kadınlar çamaşırlarını yıkamışlar iplere asarlarmış. Hiç ağzı durur mu Keloğlan'ın:

-Amma pis, amma da kötü kokuyor!...

Bu sözlerin kendilerinin aleyhine söylendiğini sanmış kadınlar. Önce kaale almamışlar ama durmadan aynı sözleri duyunca, kadınlık gururları incinmiş. Genç bir hanım, kötü kötü bakmış Keloğlan'a:

-Ananın çamaşırlarıdır lan pis pis kötü kötü kokan. Gidinin doğurduğu... diye de söylenmiş.

Motor gibi hem bakar, hem söylenirmiş Keloğlan. Nihayet, kadınlar topluca üşüşmüşler oğlanın başına. Tırnaklarıyla üstünü başını yırtıp, çimdikleriyle mosmor etmişler her yanını.

Kaçıncı kere dayak yediği halde, hala dersini almamış görünen saf çocuk, moraran yerlerini tuta tuta demiş ki:

-Ablalar ne günahım var benim, ne yaptım ben size?

Oğlanın oldukça aptal ve iyi niyetli olduğunu artık anlayan bir bayan, acımış, bakışlarını Keloğlan'a çevirerek, akıl vermiş.

-Şabalak oğlan, sen galibe ne dediğini bilmiyorsun, bizim çamaşırlarımız çok temizdir. Hiç, öyle: Amma da pis, amma da berbat kokuyor denir mi?

Şaşkın şaşkın tekrar sormuş bizimki ötekilere sorduğu gibi:

-Beni döveceğinize, ne diyeceğimi söyleseydiniz ya hanımlar. Şimdi ben anama ne derim? Oy kolum, oy bacağım!...

Kadınların hep birlikte bir kahkaha koy vermeleri bile aklını başına getirmemiş bizimkinin.

Akıllı uslu hanımın birinin yüreği dayanamamış:

-Ne kadar harika, ne kadar temiz, ha ne hoş! Demeliydin, diye iyice uyarmış.

Hanımların gülüşlerini ardına bırakarak orasını burasını tuta tuta, acıdan sızlana sızlana yürümüş gitmiş Keloğlan. Bir yandan da:

-Ne kadar harika, ne kadar hoş, dermiş. Ne kadar temiz, demeyi çoktan unutmuş.

Pazar yolu bitmek de bilmezmiş bir türlü. “Ha vardım ha varacağım, derken, yol boyunda, birkaç kişinin şiddetli bir şekilde birbirleriyle kavgalaştıklarına tanık olmasın mı? “Bu gün, belalar, hiç başımdan eksik olmuyor.” Diye de söylenirmiş arada bir. Hem saf saf seyredermiş kavgayı, hem de söylenirmiş:

-Ah ne kadar harika, ah ne kadar hoş.

Adamlar, kavgalaşmayı bırakmışlar, kanlı gözlerler oğlana bakmışlar.

-Ne diyorsun sen be, anasının kuzusu, diye bağırılmış biri.

-Ah ne kadar harika, ne kadar hoş! Nakaratını, hiçbir şey yokmuşçasına tekrar edermiş saf çocuk.

-Sen bizimle alay mı ediyorsun, süt çocuğu? Şimdi gösterelim sana dünyanın kaç bucak olduğunu... diyen kavgacılar, sille tokat girmişler, avanak çocuğa. Eşek sudan gelinceye kadar bir güzel dövmüşler.

Kanlar içinde debelenen Keloğlan:

-Söyleyin ağalar, söyleyin, ne diyeyim ya? Demiş.

Kara kuru biri, iki kulağından yakalamış Keloğlan'ın:

-Olmayacak yerde, olmayacak laf etme, avanak oğlan. Böyle bir kavga gördüğünde, “yapmayın, yakışmıyor size” demelisin. Yoksa başına, bela satın alırsın! Diye uyarmış. Dayak yiye yiye posta dönen Keloğlan, burada da kurtulmuş ve yeni öğrendiği kelimeleri sık sık söyleyerek gitmiş bir zaman.

Bir otlaktan geçermiş. Bir de bakmış ki, iki tane koç birbiriyle tolaşıyorlar. Pek hoşuna gitmiş, unutmuş yürümeyi ve çekilmiş bir kenara, seyre koyulmuş. Hiç unutur mu nakaratını:

-Yapmayın, yakışmıyor size!

Koçların sahibi olan iki çoban, Keloğlan'ın sözlerine hiç aldırış etmemişler:

-Besbelli aklınca, eğleniyor, diye düşünmüşler. Ama bir yandan da, bu saf oğlanı izlemeye devam ederlermiş.

Fakat bizim oğlanın habire aynı şeyi söyleyip durmasına önce bir mana verememişler ama, sonra sinirleri depreşivermişler. İnmişler yanına:

-Yahu, demişler, senin aklından bir zorun mu var? Ne konuştuğunun farkında değil misin?

Öylesine laf ederlermiş gibi bir duruşu varmış Keloğlan'ın. Hem “yamayın, yakışmıyor size!” demiş, hem de toslaşan koçları keyifli keyifli seyredermiş.” Hiç öyle dalga geçer gibi konuşulur mu?” diyerek, çobanlar ellerindeki değneklerle iyi benzetmişler zavallı oğlanı.

Zaten, acıdan sızım sızım sızlanan Keloğlan, yerlerden kalkmaz olmuş, yediği dayaktan dolayı. Dudaklarının arasından akan kanları inleye inleye silerken:

-Ya ne söyleyeyim? Etmeyin, çoban kardeşler, bir de siz vurmayın! Dermiş.

Çobanlar doğrusunu söylemişler.

-Vah yazık, çok yazık.

Sabahtan beri çok varta atlayan Keloğlan, bir daha böyle durumla karşılaşmayı umarak, yoluna yürümüş. Bir müddet gittikten sonra bir köyün içine girmiş. Bakmış ki, birkaç tane delikanlı kendi aralarında şakalaşıyorlar, latifeli fıkralar anlatıyorlarmış.

Keloğlan geçerken, yeni öğrendiği sözleri söylemiş:

-Vah yazık, çok yazık!...

Filinta gibi delikanlılar bu lafları duyunca, küplere binmişler.

Öyle ya, gururlarına dokunmuş. “Ne demekmiş, vah yazık, çok yazık...”

Tutmuşlar Keloğlan'ı iyi bir meydan dayağı attıktan sonra:

-Bu sana ders olsun, bir daha böyle konuşma! Diyerek, defolup gitmesini istemişler.

Yırtılan kulağını tutan Keloğlan, şaşkın şaşkın demiş ki:

-Kocaman delikanlısınız, benim gibi bir garibe niye dayak atarsınız? Şunun şurasında kendi kendime söylenip dururum. Hiç olmazsa şimdi deyin bana bir yol, ben ne diyeceğim?

-Bravo size, aferin, bayıldım, diyeceksin, demişler.

Aksiliklerin bir türlü yakasını bırakmadığı fakir bir ananın Keloğlan'ı kafasını tuta tuta, uzaklaşmış. Yine bir mahalleye girmiş.

Bir adam, karısının saçlarından tutup çekermiş. Kolay kolay görmediği böyle bir durum karşısında, yine duralamış Keloğlan hep söylenmiş:

-Bravo size, aferin, bayıldım!

Adam:

-Be münasebetsiz çocuk, zaten tepem atık. Gebertirim seni, sonra boylarsın cehennemi. Ne demek öyle “bravo size, aferin, bayıldım.” Ha, ne demek be aptal kuzu?

Şaşılacak derecede saf oğlan Keloğlan, yediği dayaklar yetmezmiş gibi, hala söyleniyormuş:

-Bravo size, aferin, bayıldım!..

Sinirleri iyice tükenen adam, yine de acımış Keloğlan’a. Sert bir tonla şunları söylemiş:

-Hiç, hiç, hiçbir şey demene gerek yok. Buradan hemen çek git.

Bu sözler, Keloğlan’ın aklını başına getirmiş. “annem bana “hiç getir” demişti. Oh, tamam, işte şimdi hatırladım.

Dayak yemediği için oldukça sevinen Keloğlan, hoplaya zıplaya, arada bir kirli külahını sallaya sallaya inmiş pazara.

Kime sorduysa “hiç” bulamamış. Bir de bir sürü laf işitmiş esnaftan.

Akşam karanlığında evinin yanına yaklaşıncı anasına ne cevap vereceğini düşünürmüş. Hava büsbütün kararmış, korkusundan eve girmiş.

Anası sabahtan beri yolunu gözlediği oğlunun geç de olsa gelmesine elbette sevinmiş. Ne de olsa ana kalbiymiş. Lakin, eline hiçbir şey olmadığını görünce, birden bire sinirlenmiş ve sormuş:

-Keloğlan’ım, keleşoğlanım, hani haftalık erzakım?

-Bulamadım, ana, demiş Keloğlan, aramdık sormadık yer bırakmadım, inan.

Şaşırmış kadın:

-oğlum, neyi bulamadın? Pirinç her yerde bulunur.

Keloğlan, kendi kendine bir şaplak atmış:

-Tüh be demiş, tüh! Gördün mü sen ana. Ben “hiç” sormuştum.

Açlıktan midesi kazınan kadın, almış eline süpürge sapını, bir güzel çalmış oğluna.

Keloğlan, bir süpürge sopası yiyişinde, havalara sıçrayıp, odanın etrafında dört dolanırmış...

Keloğlan ve Nurlu Nine

Dünya yüzünde bir çok köy varmış. İşte bu köylerden birinde Keloğlan diye bir fakir genç yaşarmış. Daha yeni yetmemiş.

Fakirliği aslındanmış.

Anası, hiç bolluk nedir bilmemiş. Kendine değil anasına acırmış. Hemen hemen her gün aynı şeylere yerlermiş: yumurta, süt, çökelek vs...

Keloğlan sadece fakir olsa iyiymiş. Bir de safmış. Aptal olmaktan ziyade, kalbi temizmiş yani. Kolayca kanarmış da. Ama, herkese iyilik etmeyi çok severmiş.

Kurnazlık bilmezmiş hiç. Hele başkalarına kötülük düşünmek, yedi sülalesine uğramamış bir mikropmuş.

Anasının birkaç tane tavuğu, bir de iskeleti çıkmış ineği varmış. Evleri de çok küçük ve hışırılmış. Her tarafından yeller girermiş. Bu yüzden kışın çok üşürlermiş, ama yazın da çok serinlik olurmuş.

Keloğlan, sabahları önüne katarmış kara kuru ineğini otlatmak üzere gidermiş bahçelere, kırlara akşama kadar bir başına gezinir, mırıldanır, evine dönermiş gün batarken. Bazen de hepten kayıp olduğunda. Azık götürdüğü zamanlar, tek başına yemez, başka bir çobanla birlikte yermiş. Hem, çok manalı türküleri varmış kendisinin uydurması. Saflık, temizlik, garibanlık ve gönül zenginliği tütermiş türküleri buram buram. Tıpkı Anadolu gibi.

Her evden çıkışında olduğu gibi, her eve gelişinde de küçük tahta sofrada aynı şeyler görürmüş ve tabii, mecburen yermiş, hem de anasının üzülmesini de istemezmiş.

Hem anasının, hem kendisinin içi dışı süt olmuş, yoğurtta boyanmış, yumurtalara karışmış bu yüzden.

Anası aslında çok ince kalpli, pek ziyade duygusalmış. Konu komşu çocuklarının taze Pazar ekmeği, portakal, helva yediklerini işittikçe, kahırlanmış. Gönlü zenginmiş ama, nihayet bir insanmış sonunda. Epece de yaşlıymış. Gözleri hepten yuvalarına çekilmiş.

Öyle bir gün gelmiş ki, Keloğlan da hep aynı şeyleri yemekten, vakitli vakitsiz yumurtayla karnını doyurmaktan bıkip usanmış. Lakin, aklı yetmediği için, anasının da, kendisinin de bu fakirliğe bir çare bulamazmış.

Günlerden bir gün, Keloğlan, her zamanki gibi ineğini katmış önüne ve yaylıma götürmüş.

Hayvan bir müddet gönlünce yayılmış çayırda.

Keloğlan da çayırlarda bir güzel uyumuş. Uyandığında da ineğin güneşte baygın düşüp yattığını görmüş. Kendisi gibi ineğinin de susadığını düşünene oğlan, dereye inmiş. Hem yeni yetme başı kel delikanlı, hem de ineğin, sudan kana kana içince, cana gelmişler. Keyfi yerine gelen inek, bir ceviz ağacının dibinde yatıp gevişlemeye başlamış.

O esnada garip garip düşünürmüş keloğlan: “Anacağım, bir koca ömrün, fakirlik, yoksulluk içinde geçti. Sana üzülüyorum ama elimden bir şey gelmiyor. Allah’ım, bana yardımcı ol” şeklinde mırıldanmış.

Olmaz olmaz diye bir kural yoktur.

Birden bire önünde nur yüzlü bir nine belirmiş. Derin bakışları ile oğlanı etkilenmiş. Sonra, şunları söylemiş

-Çok temiz bir kalbin var evladım, ananla ilgili olarak çok üzülmehtesin.

Sana bir şey söyleyeceğim, ama, hiç kimseye söylemeyeceksin.

-Söyler miyim hiç, demiş Keloğlan, seni dinlemekteyim candan.

Nurlu Nine, bir ağacı göstererek:

-Şu ceviz ağacına iyi bak, diye konuşmuş. İşaret edilen yere saf saf bakakalmış bizimki.

Devam etmiş Nurlu Nine:

-İşte, bu ceviz ağacının şu orta dalının cevizlerinin içi tamamen altındandır. Her sene keseler dolusu altın olur. Ben, böyle senin gibi zemiz kalpli insanlara, söylerim bunu. Sakın unutmayın ki, bu cevizleri sadece gece toplamalısınız.

-Ama, diye bir endişesini getirmiş Keloğlan, ben çok korkarım. Geceleri buraya gelemem. Gelsem bile ağaca çıkamam.

Nurlu Nine, onun bu düşüncesine de şöyle karşılık vermiş:

-Yok be evladım, korkmana gerek yok. Sen tam ortaya vardığında bir ışık inecek ve sana yol gösterecek, ve önünü aydınlatacak.

Böyle demiş ve kaybolmuş.

Akşam olmuş. Keloğlan büyük bir heyecanla ceviz ağacına çıkmayı bekliyormuş. Çıkmiş ağaca, orta dalının üzerindeki cevizlerden birini koparmak için elini uzatmış ve anında geri çekmiş. Sanki elini ateşe dokundurmuş gibiymiş.

İnmiş ağaçtan.

Gecenin biraz ilerlemesini ve ayın biraz daha yükselmesini beklemiş.

Ay ışığı ortalığı aydınlatmasına rağmen, yukarıdan aşağı bir ışık topu, ceviz ağacının en ucuna konmuş. Böylece daha bir aydınlanmış ağaç.

Keloğlan, tırmanmış ağaca, bir sürü ceviz toplayıp torbasına doldurmuş. İneğiyle birlikte gece yarısı evine varmış. Anası meraktan çatlamış.

-Nerede kaldın ey oğlum, kafası dazlak oğlum, hiç bu kadar geç kalınır mı? Demiş.

Cevizleri torbasından dökmüş keloğlan. Hepsi de yemyeşil kabukluymuş. Şaşırmış kalmış. Eline bir tokmak alıp kabukları ayıklamış, sonra cevizleri bir bir kırmış.

Anasının gözleri fal taşı gibi açılmış. Kendi kendine mırıldanmış:

-Ay oğlan, saf oğlan, cinler, periler mi okudu seni. Yoksa, ben mi okunmuşum. Yoksa, yoksa altın mı bunlar, ha Keloğlanım, altın mı? Böyle demiş ve olduğu yere devrilmiş.

Birazdan kendine gelmiş.

Oğlu, o günkü ve o akşamki başından geçenleri, iyice masal anlatır gibi nakletmiş.

Altınları torbaya doldurup inmişler pazara. Canları ne istemişse, hepsini alıp heybelerine doldurduktan sonra evlerine dönmüşler.

Komşular, onlardaki bu bolluğu görünce, hayretlere düşmüşler. Ama her yerdeki gibi o köyde de çekemeyen, haset insanlar varmış. Bir de gözü başkalarının malında mülkünde olanlar.

İşte öyle biri, bir gün inek yayarken Keloğlan'ı bulmuş:

-Söyle be Keloğlan, demiş, aslansın, sen, nereden buldun bunca altını? Bize de göster yerini. Çok hayır alırsın.

Köyümüz, köyümüz kalkınır, senin sayende zenginleriz.

Kalbinde hiç kötülük taşımayan Keloğlan, adamın kötü niyetinden habersiz, tutup götürmüş adamı ceviz ağacının yanına. Anlatmış her şeyi. "Kimseye söylememelisin." Uyarısını çoktan unutmuş.

Akşam olmuş.

Adam sabırsızlanmış.

Keloğlan, sabır tavsiye etmiş adama. "gebe olmalı gayri boşa gelmez oluruz." Demiş.

O kadar beklemişler ki, gökyüzü ıslıl ıslıl yıldızlarla donanmış. Kurtlar, kuşlar uykuya varmışlar. Aşağılardan dererini gizemli sesi, kulaklarını okşarmış.

Hasetçi tırmanmış ağaca. Ama karanlık olduğu için araladığı dalı bulamamış.

Neden sonra, hatırlamış Keloğlan:

-Dur Hasan emmi demiş, dur! Işık bekleyelim.

Adam, Keloğlan'a bozuk çalmış:

Delirdin mi be Keloğlan? Ne ışığından bahsediyor sen?

Ellerini oğuşturup saf saf gülmüş bizimkisi:

-Sen bilirsin emmi, öyleyse çek git!

-Ulan, şimdi şaplaklarım bak seni, demiş Hasan.

Benimle alay mı etmekteyin?

-Madem bana inanmıyorsun, bildiğin gibi yap emmi? Diyerek, fazla göstermiş.

Biraz sonra, bir ışık topu görünmüş havada. Ağustos böceği gibi yıp yıp edermiş. Ama, bir türlü ağacın tepesine konmazmış.

-Acaba niye bu ışık inmiyor, diye biraz düşünmüş adam. Bir fikir gelmiş aklına. Kendisi inmiş ve Keloğlan'ı çıkarmış ağaca. Işık topu yine inmemiş. “Ben bir garip çocuğum, in anam ışığım... der demez ışık ağaca konmuş.

Keloğlan, torbasını cevizlerle doldurmuş. Işık da kaybolmuş.

Keloğlan'a hiçbir şey dememiş adam. Altınları da olmamış.

Bir sonraki gece adam tek başına gitmiş ceviz ağacının yanına. Sisli, yağmurlu bir geceymiş.

Işık görünmemiş.

Adam Keloğlan'ın sesini taklit ederek seslenmiş:

-Ben bir garip çocuğum, aman in ışığım...

Yıpıl yıpıl inen ışık topu, ağacın tepesine konmuş.

Sepetini içi altın cevizlerle doldurmuş Hasan.

Birkaç gün sonra, altın ceviz toplamak için giden Keloğlan eli boş dönmüş. Fakat, cevizleri kimin topladığını hemen anlamış.

Aç göz Hasan, bir yolunu bulup Keloğlan'ın evindeki altınları da çalmış.

Zavallı anası, üzüntüsünden yataklara düşmüş.

Kıskanç adamı ceviz toplamaya götürdüğü için, çok kızmış oğluna.

Bir anası, bir başı, yine fakirliğe talim etmeye başlamış.

İneği önde, elinde bir çubuk kendisi ardında, her zamanki gibi türkü söyleye söyleye gitmiş çayırlara, meralara ormanlara. Yayımış bir müddet ineğini. Güneş tepesine dikilmiş, inek de, kendisi de, öyle susamışlar ki, zorunlu olarak, inmiş o her zaman ki dereye. İnek de, kendisi de kanasıyla su içmişler. İnek, varmış bir gölgeliğe yatmış keyifli keyifli geviş getirmiş. Yüzüne gözüne su çalmış Keloğlan, ama hala hararetiymiş. Terlere boğulmuş. Üstünü çıkarıp, derenin serin sularına girmiş, bir güzel yüzmüş.

O ceviz ağacı az ilerdeymiş. Gitmiş oraya doğru, şöyle ah çeke çeke başını kaldırıp bakmış ceviz ağacına yukarı. Söylenmiş kendi kendine:

-Hey büyük Allah'ım, ağlamakta her gün anam, halimiz, yaman mı pek yaman!..

Nur yüzlü Nine, yine gelip durmuş yanına. Çok içten gülümsemiş. Elindeki kavalı vermiş Keloğlan'a, sonra da bir şeyler demiş:

-Bu kavalı daima yanında bulundur Keloğlan. Hiç kaybetme. Her hangi bir sıkıntının olduğunda, ayda bir kere olmak üzere, güneş tam batarken, üfle. Başka zaman çalma kavalı, yoksa büyüsü bozulur. Bu kavalı üflediğin zaman, hemen birkaç koyun gelir yanına. Bu koyunları gider hayvan pazarında satarsın. Böylece ananla geçinip gidersiniz. Sırrını hiç kimseye söyleme, sonra kalakalırsın ortalıkta...

Bir sevinmiş, bir sevinmiş ki Keloğlan. Naralar çekmiş, ellerini ayaklarını oynatmış, kel başını kaşımış, kollarını yanlarına açmış:

-Hay yaşa be nineciğim, Allah senden razı olsun!

Bir de varıp elini öpecekmiş ama, çoktan buhar olup gitmiş.

O akşam, evine dönünce, anasına bu müjdeyi haber vermiş:

-A benim canım anam, ağlama artık kurbanım olam. Bir nine geldi yanıma geldi yanıma bu gün. Şu gördüğün tılsımlı kavalı verdi bana. Ayda bir kere üflersen koyunlar gelir yanına, onları satarsın, güzel güzel geçinip gidersin, dedi. Ya anacığım, gördün mü kel kafalı oğlunu.

Annesi sevinmiş sevinmesine de, yine bir saflık yapmasından endişe duymış. Sıkı sıkı tembih etmiş:

-Ay oğlanım, kafası dazlak, aklı da yavan oğlanım. Yeni birilerinin seni kandırmasından korkarım, bir daha böyle bir hata yaparsan, seni dövmek için sırtına tahta sararım. Aman dikkatli ol bu sefer. Gözünün bebeği de olsa, kimseye sırrını söyleme.

Bir eşeği, bir ineği, varmış otlaklara Keloğlan. Gözleri güneşte imiş. Hemen akşam olsun istemiş. Çünkü, ilk kez deneyecekmiş kavalını. Oradan bir köylü geçermiş. Keloğlan'ın elindeki kavalı görmüş:

-Ula Keloğlan; öttürsene kavalını, dağıtsana başındaki dumanı... diye seslenmiş:

Bu sefer dikkatliymiş Keloğlan:

-Yok be emmi, diye konuşmuş, her şeyin bir zamanı vardır. Şu sıcakta kaval mı çalınır mı? Hadi yürü git sen işine, bırak beni kendi kendime.

Nihayet güneş batmak üzere imiş.

Büyük bir heyecanla kavalını eline almış. Keloğlan, akşamının o tatlı serinliğinde, öyle içten içten öttürmüş ki kavalını. Hemen dört besili, iri koyun meleyerek yanına gelmişler. Keloğlan'ın etrafında pervane olmuşlar. Her biri diğerinden güzelmiş koyunların.

Bizim Keloğlan'ı daha kim tutar? Onlar gibi başlamış fır fır dönmeye, neşeli türküler söylemeye:

-Hoş geldiniz, sefalarla geldiniz, Keloğlan size kurban olsun, tam akşam olsun. Sonra birlikte ineriz köye, ardında da yarın sabah pazara. Hah hah haaa!!!

Keloğlan, koyunlarıyla birlikte, kendisi eşeğinin sırtında, ineği önünde akşam namazından çok sonraları bir vakte gelmiş evine.

O gece hiç uyumamış sevinçten. Anası da çok neşeliymiş.

Sabahın erken saatlerinde inmiş hayvan pazarına. Herkes, bu güzel koyunlara bayılmış. Bunu çok iyi değerlendirmiş Keloğlan. Bire, üç fiyatına satmış.

Aklına ne eserse, hepsini de almış, üç eşek yüklemiş ve dönmüş evine. Yine bolluk günler gelmiş eskisi gibi. Anası durup dinlenip oğluna dualar edermiş. Lakin içinde, hep bir kuşku varmış. Oğlunun boşboğazlık yapıp, kavalının ya çaldırmasından, yahut birilerinin bu sırrı keşfetmesinden dolayı geceleri bile uyuyamazmış.

Adı Sefer olan bir kıskanç adam, Keloğlan'ın kavalını sıradan bir kaval olmadığını anlamış.

Nasıl ele geçirebileceğinin hesabını yapmaya başlamış. Çok uzak bir kasabada, iyi bir kaval yapan usta varmış. Onu bulmuş. Keloğlan'ınkinden benzer çok güzel, albenili bir kaval yaptırmış.

Şimdi, bütün hainliğiyle Keloğlan'ı kıstırmak için takibe başlamış. Bir gün meralarda hayvan otlatırken, bulmuş Keloğlan'ı. Varmış yanına, sırtkanca katılmış:

-Ne haber aslan Keloğlan, ne alemdesin?

Bu yılışık, bu samimiyetsiz konuşma hiç sarmamış Keloğlan'ı:

-Nereden buldun be Sefer dayı beni, başka işin yok mu senin? Diyerek terslemiş:

Fakat, tabii adam da utanma namına bir eser yokmuş. Çünkü kavalı almayı kafasına koymuş. Pişkin pişkin söylenmiş:

-Canım kaç yaşındaki adamım ben, seni sevmesem hiç buraya gelir yanına oturur muyum Keloğlan?

-Ben senin sevgini mevgini istemem, diye tekrar çıkmış bizim Keloğlan, yürü git işine, ben bana yeterim...

Adam yanındaki kavalı göstererek:

Şu kavalları değiş tokuş edelim seninle demiş.

Kafasını, hayır manasına bir o yana bir bu yana sallamış Keloğlan, sonra diyeceğini demiş iyice:

-Hiç boşuna uğraşma Sefer dayı, sonra derim kocaman ayın. Kafamın tasını attırma, elime taşı aldırma. Yıkıl git yanımdan...

Fakat, adamın içinde daha derinlerde öğrenmek istediği şey, bu kaval sıradan bir kaval olmadığı için sırrını öğrenmekmiş. Çünkü, bu kavalı eline alalı beri, Keloğlan'ların evinde, fakirlik kalmamış. Bunu bilirmiş Sefer. İşte bu sırrı öğrenmek için, çaktırmadan, usul usul konuya girmiş:

-Hem demiş ne böyle kıymetlendiriyorsun ki kavalını. Bak aynısı ben de var. Güya hava atıyorsun.

Keloğlan, bu sözlerle sinirlenmiş. Gururu ile, kavalı ile dalga geçilmesine fena derecede alınmış. Aptal aptal söylenmiş:

-Altının değerini sarraf bilir, demiş, senin gibi kalın kafalılar, benim ince kavalımın hünerlerini nereden bilecek?

Adam, pek bir şey anlamaz görünmüş:

-Yok canım, demiş, bak sen hele. Kimi kandırırıyorsun sen Keloğlan?

Kaçın kurasıyım ben. Kaval nihayet seninki de. Bir ağaç parçası.

Bir kahkaha atmış Keloğlan:

-Sen  yle san, ama hiç boşuna uğraşma sana kavalımın sırrını söylemem.

Zavallı saf ocuk.

İşte en gizli sırrını böyle açığa vurmuş.

Sefer, için için sevinmiş. Muradına ermek için acele etmemiş:

-Hadi oradan demiş Keloğlan’a, hadi bakayım. Alemi kandırabilirsin ama, beni hiçbir zaman. İçi delik bir odunu, kime yutturmaya kalkışacaksın ki. Sır mır, bunlar hikaye oğluk, hikaye.

Bizimkinin tepesi atmış:

-Eğer nurlu ninem ve anam tembih etmeseydiler de göreydin sen bu kavalın sırrı neymiş. Hah hah haaa!

Bakmış ki bu sırrı kolay kolay söylemeyecek Keloğlan, bu kere başka bir yönteme başvurmuş ve kendisine acındırmak için söylenmiş:

-Allah, ah demiş. Gözlerini de sanki yaşlanmış gibi silmiş. Ah dünya!... yirmi tane çocuğum var. Bunların erzakı, ben bir haftada tüketiyorum canım Keloğlan’ım. Değişelim mi şu kavalları. Yeni olsun, altı ay sonra geri veririm. Fakat, tabii bana sırrını söylemezsen, ben ne yapayım kavalı?

Saf oğlanın kalbi sızlanmış. Adama acımış. Daha doğrusu çocuklarına. Kendisi de fakirliği çok iyi bilirmiş. Bu yüzden yavaş yavaş razı olacak gibiymiş.

Biraz daha yalvarmış Sefer dayı.

Kavalına şöyle derin bir sevgiyle bakmış Keloğlan, uzatmış adama:

-Al demiş, ver seninkini. Bilesin ki sana değil, çocuklarına acıdığım için veriyorum. Ama altı ay sonra geri alırım.

Kavalını çok sevdiğini birini  per gibi  p p adama vermiş.

Adam, kavalı kaptığı gibi, şaşına başına bakmadan el çırparak, ayak sallayarak savuşup gitmiş. Keloğlan ardında bakakalmış.

Bir şey söylemeyi unutmuş. Hemen seslenmiş adama.

Geri gelmiş Sefer dayı.

Keloğlan:

-yahu, demiş, aldın gidiyorsun ama, bunun sırrını öğrendin mi?

Kafasına vurmuş adam, kendi kafasına:

-Tüh be, tüh!... demiş. Söyle şunun sırrını da gideyim.

Keloğlan:

-Bu kavalı, ayda bir kere üfleyeceksin. O da satece güneş batarken. Yanına birkaç koyun gelir. Gerisini sana bırakıyorum.

Anasına olup bitenleri anlatmış. Tabi kadın küplere binmiş. Nar çubuğunu kaptığı gibi, düşmüş oğlunun peşine, vurdukça vurmuş: “Git diye bağırılmış, git gözümün önünden.”

Keloğlan almış başını gitmiş.

Bir daha dönmemeye kesin kararlıymış. Ya zengin olacak öyle evine dönecekmiş, ya da gurbet ellerde ölüp gidecekmiş. Diyar diyar dolaşmış nice zamanlar. Bir gün, köylerden birine girmiş, karnı çok acıktığı için, bir kapıda vurmuş tık tık. Bir kadın çıkmış, biraz ekmekle biraz tuz almış, bir de çeşme başına varmış. Ekmeği tuza bandıra bandıra yemiş. Bir de su içmiş, biraz kendine gelmiş.

-Allah’ım sana şükürler olsun, tuz ekmek de olsa, bu garip keloğlan’ın rızkını verdin.

Daha sözünü bitirmeden Nurlu Nine, durmuş karşısına Yine gülümsemiş ve konuşmuş:

-Bak Keloğlan, esas hazineyi şimdi alacaksın!

Keloğlan, bir sevinç narası atmış.

Nurlu Nine üç öğüt vermiş.

-Sırrını sakın söyleme dostuna, bela alırsın başına...

İkincisi, büyük sözü dinle.

Üçüncüsü ise, her sakallıyı dede sanma.

Yoldan dönmüş Keloğlan. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra evine varmış.

-Ana demiş, bundan sonra kimseye sırrımı söylemeyeceğim, her yanıma yanaşanı dost bilmeyeceğim.

Hep senin sözünü dinleyeceğim.

Anası çok mutlu olmuş ve oğlunun kel başını öpmüş.

Keloğlan’ın Sazı

Bizim bilmediğimiz çok eski olmayan zamanların birinde, köylerden şirin mi şirin bir köyde, yaşamakta olan ailelerden biri de Keloğlan ile anasıymış.

Fakirlik adeta yazgılarıymış.

Onca yıl, anası bu fakirlikten kurtulmak için çok uğraşmış, ama, bir türlü kurtulamamış.

Keloğlan ne mi yaparmış?

Birkaç keçi ile bir de eşeği varmış. işte her gün, gün doğarken eski püskü evinden çıkar, meralara, çayırlara uzanır, eşeği ve keçilerini bir güzel doyurduktan sonra, türkülerle, şarkılarla evine dönermiş.

Keloğlan'ın arkadaşları, kendisini her gördükle rinde:

-Yaşlı kadının Keloğlan'ı, eşeğinin bile yoktur palanı, diyerek dalga geçerler, bir de kahkahalarla kendilerinden geçerlermiş.

Her keresinde, şikâyet dilli olarak, bütün bunları anasına aktarınca, işittiği sözler ekseriya şöyle olurmuş:

-A benim biricik oğulcuğum, ne yapalım? Bizim de kaderimiz böyleymiş. Gelen giden ne olsa söyler. İnsanların ağzı torba değil ki büzeyim. Üzme tatlı canını, hem de bu ihtiyar ananı.

Keloğlan, bu sözlere itiraz etmiş:

-Hayır ana, arkadaşlarımın lafları çok dokunu yor bana. Yarından tezi yok ineceğim kasabaya. iş bulacağım kendime, çok para kazanıp döneceğim evime. Görsünler neymiş Keloğlan...

Ne yapsın, ne desin anası:

- Peki oğlum, madem öyle düşündün. Bildiğin gibi yap, ama, beni de unutma. Yolun açık olsun.

Vurmuş kasabaya Keloğlan. Tuvalete gitmiş, bekçinin yerinde olmadığını görmüş. Fırsatı değerlendirmiş. Gelenlerden aldığı parayı cebine atmış. On beş kuruş, para kazanmış. Bir miktar yiyecek ve yün almış. Evine gelmiş.

- Ana, demiş, işte yiyecekler. Şu da yün. Eğir, çorap yap, satayım.

Şikayetlenmiş anası:

Gözlerim görmez oldu Keloğlanım. Yapamam, anla beni.

Tabii, nihayet anası. Susmuş.

Hâlâ arkadaşları takılırlarmış.

- Yaşlı kadının Keloğlan'ı, eşeğinin bile yoktur palanı.

Bu gibi laflara, artık daha Fazla dayanamayan Keloğlan, ne yapıp edip, şu fakirlik belasından kurtulmaya yemin etmiş. Birçok plan, program yapmış, amma bunların hemen hepsi kocaman birer hayalmiş.

Bir akşam köyde bir düğün varmış.

Keloğlan anasından izin alıp düğüne gitmiş.

Bir delikanlı, elinde sazı çok güzel türküler söylemişti. Halk adeta keyfinden yerlere yatarmış. Türküler bitmiş, herkes delikanlıya bahşış vermiş. Bir bohçayı dolduran delikanlı, bu türkülerin üstüne bir türkü da ha söylemiş.

Keloğlan, bayılmış bu işe.

Bu sazıcı gibi saz çalıp türkü söylemeye heveslenmiş. Böylece çok bahşış atıp anası ile birlikte fukaralığa son vermek istemiş. Önce, bir saz gerekiyor tabii. Parası yokmuş ki, gidip bir saz alsın. Arkadaşı yokmuş ki ödünç istesin. Dedesinden kalma bir dut ağacı varmış. En kalın dalını kesmiş, götürmüş bir saz ustasına.

- Ustam, demiş, büyük hayır alırsın, bana bir saz yap, işte dut dalı.

- Önce para, önce para Keloğlan, diye söylenmiş adam.

Yok, karşılığını vermiş bizimki.

- Öyleyse, benden de saz yok, hadi yaylan bakalım, diyerek, sözünü bağlamış adam.

Lakin, kafayı bir kere takmış ya Keloğlan, üstelemiş.

- Bir sazlık dal getireyim sana, olur mu?

- Hah demiş, kelini şimdi çalıştırdın, beni de razı ettin. Sazını üç gün sonra gel ol. Ama gelirken de bir sazlık dut dalı getirmeyi unutma, yoksa avucunu yalarsın.

Hopla zıplaya çıkıp gitmiş Keloğlan, şimdiden eline aldığı değneklerle saz çalma provaları yapmış. Üç gün sonra, dut dalını da alıp saz ustasının dükkanına varmış. Ama saz çalmayı bilmediği için, yalvarmış.

- Ey ünlü sazıcı, gel de bana acı. Budur derdimin ilacı, hem de başımın tacı. Kurbanın olam senin, şu sazı öğret...

Usta:

- Ulan Keloğlan, iyi günüme denk geldin, illaki beni mecbur ettin... Otur bakayım şuraya, demiş ve tarif etmiş.

Saz çalmayı kısa sürede öğrenen Keloğlan, her sabah önüne kattığı keçileri ve eşeğiyle akşamlara kadar saz çalıp, türkü söylemişti. Tın tın tellere vurur, hop oturur hop zıplarmış.

Fakat henüz köylüleri, onun ne güzel saz çalıp, türkü söylediğini bilmezlermiş. Bu nedenle hep alay ederlermiş.

Keloğlan, böyle söyleyenlere şöyle dermiş:

Gölün ey insanlar siz gülün

Ne getireceği belli olmaz yarınki günün

Gölün ey insanlar siz gülün

İyi bir saz ustası olayım da görün.

Sabrın elinden ne kaçabilir!.

Keloğlan, artık yavaş yavaş düğünlere gitmeye, saz çalıp türkü söylemeye başlamış.

Hâlâ ciddiye almayanlar varmış. Onlara da şöyle demiş:

Alay etmeyin öyle benimle

İşim olmaz artık sizinle

Sazımı alacağım bakın elime

Paraları atacaksınız cebime.

Yine kahkahalar, köyün semalarında dalgalanmış. Buna sinirlenen keloğlan, almış sazı eline, vurmuş yanık teline.

Ben bir garip Keloğlanım

Eşeğimin yok palanı

Varım yoğum doğruluktur

Hiç de sevmem ben yalanı.

Tabii, bir süre sonra bahşişler gelmeye başlamış. Cepleri almaz olmuş.

Doğru anasına koşmuş. Anası nasıl sevinmesin ki...

Böyle düğünlere gide gide, artık ünlü bir türkücü ve sazcı olmuş Keloğlan.

Anası bir gün,

- Ah Keloğlanım, görüyorsun artık perişanım, demiş. Gözlerim görmez, ellerim tutmaz oldu. Ocağımızda bir gelin olsa da, ben bir kenara çekilsem. Ha! Ne dersin dazlak kafalı oğlum?

Keloğlan acımış anasına.

- Benim öyle biri aklımda yok ana, senin varsa söyle, demiş.

Anası bir kızı önermiş:

- Küpçü Ali'nin kızı tam bize göre...

- Olmaz ana, diye karşı çıkmış oğlu, olmaz. Küpçü Ali çulsuzun biri. O dediğin kızı kendime karı, sana gelin yapmayacağım.

Anası, boynunu bükmüş:

- Ah saf oğlanım, vah Keloğlanım! Zengin kapısı bize açılmaz. Bırak bu ham hayali, görüyorsun işte bu halimi.

Ne yapsın Keloğlan, anasından geçememiş.

- Peki, sırf seni kırmamak için, ses çıkarmıyorum. Nasıl biliyorsan öyle olsun.

Kadıncağzı belini tuta tuta gitmiş, Küpçü Ali'nin kapısını tıklatmış.

- Allah'ın emri, peygamberin kavli ile kızını oğluma eş, kendime gelin yapmaya geldim, demiş.

Küpçü Ali, kötü kötü sırtmış.

- Bak sen bizim Keloğlan'ın anasına. Var git işine be kadın. Yemeye ekmeğiniz yok, bir de gelmişsin kapıma kız istiyorsun.

Bu sözleri kapı aralığından dinleyen kız, çok üzölmüş. Çünkü bir düğünde saz çalıp türkü söylerken gördüğü Keloğlan'a aşıkmiş. Ama, hiçbir şey diyememiş, çünkü babasından çok korkarmış.

Kadın, evine dönünce halinden anlamış oğlu ve konuşmuş.

- Ana ne bu halin, vermedi mi yoksa kızını Küpçü Ali?

Ağlamış ihtiyar kadın:

- Kovdu beni, sen önce yemeye ekmek bul, dedi.

Keloğlan, bu olaya üzölmemiş doğal olarak. Fakat, zenginlik neymiş, nasıl olurmuş, gösterecekmiş Küpçü Ali'ye.

Eşegini çıkarmış ahırdan, sazını vurmuş omzuna, öpüp anasının ellerinden, duasını almış.

Eşegine binip yollara düşmüş

Tam Küpçü Ali'nin evinin önünden geçerken, bir türkü tutturmuş:

İyi dinle Küpçü Ali

Bugün günlerden salı

Hor gördün beni ve anamı

Anlayacaksın biraz bekle zamanı

Fakir deyip kızını vermedin

Güya kendince kibirlendin

Küçük gördün beni ve anamı

Anlayacaksın biraz bekle zamanı.

Küpçü Ali, peşi sıra bakınıp homurdanırken, kızı, bostandan kederli kederli seyretmiş Keloğlan'ı. Bakakalmış öylece...

Köyünden çıkan Keloğlan, gitmiş gitmiş, eşegi yorulunca inmiş, yularından tutmuş, yolu çok uzakmış. Kimsenin bilemeyeceği kadar çok bir zaman yol almış. Yollarda görenler, "bir garip oğlan, kim bilir hali ne yaman, elinde var bir sazı, yüzünde görünüyor bir sızı derlermiş.

Haftalar mı desem, aylar mı, belki de yıllar mı; vara vara kocaman bir şehre ulaşmış Keloğlan.

Şehir mehir dememiş, zaten bağı hasretten yanarmış, almış sazı eline, vurmuş garip garip teline, asılmış en güzel türküsüne. Bir sarayın önünden geçermiş ama, nereden geçtiğini bile bilmezmiş. Giderek sesi açılmış ve herkesi meraklandırmış.

Padişahın kızı, pencereye yanaşıp sesli sesli türkü söyleyen yabancıya dikkatle bakmış.

Şöyle bir türkü söylemiş o anda Keloğlan:

Kocakarı bir anam var,
Birkaç tavuk bir de inek,
Her gün konar kel kafama,
Evsiz kalmış birkaç sinek.
Keloğlanım budur özüm,
Haram malda yoktur gözüm,
Garip hakkı yiyenlere,
Elbet vardır birkaç sözüm.

İnce gönüllü, dünyalar güzeli prenses bayılmış, sanki kendinden geçmiş...

Hem de güneşin vurup ayna gibi parlattığı kel kafası, öyle hoşuna gitmiş ki, sorulmasın. Bir demet kırmızı gül atmış, o da Keloğlan'ın kel kafasına düşmüş.

Keloğlan, yukarı kaldırıp başını, bir de ne görsün?

Periler kadar güzel bir kız kendisine bakmıyor mu?

Üstelik, bir de el sallarmış. Utana sıkıla karşılık vermiş Keloğlan.

Prenses, pencereden çekilmiş.

- Galiba gündüz düşü gördüm, diye diye yürümüş de gitmiş Keloğlan. Bir zaman sokak aralarında dolaşmış, olmuş akşam. Nerede kalsın Keloğlan. Bulmuş bir han. Üç beş kuruşu varmış. Çorba içmiş, kendine gelmiş. Hep aklında prenses varmış, inadına çıkmazmış. “Ham hayal benimkisi”, diyerek, almış sazını eline, vurmuş garip garip teline.

Hancı çıkagelmiş:

- Ey yabancı oğlan, eli sazlı, gönlü yanık oğlan!..

Nedir bunca yolu tepmenin sebebi?

Aşık mısın? Kaçak mısın? Gezgin misin? Nesin? Diye sormuş.

Memnun olmuş bizimki:

- Sağ olasın Hancı baba, ne sen sor, ne de ben söyleyeyim. Derdim çoktur, hangisini anlatayım? Gelir gelmez bir kor düştü içime, bir dert daha yüklendi garip gönlüme...”

Hancı bu çocuğu çok sevmiş, üstelik nedense acımış da. İyicedeşmek istemiş derdini.

- Bir kıza mı aşık oldun ay Keloğlan? Halin pek yaman!

- He ya, Hancı baba, diye içlenmiş, fakat, boşuna bir aşk benimkisi.

Nedenini sormuş Hancı:

- Niye bu kadar ümitsizsin a be Keloğlan? Ümit olmadan yaşanmaz bilmez misin bunu?

Ne varsa aklında dökmüş ortaya Keloğlan:

- Saray penceresinden bana bakan kim olabilir Hancı baba? Olsa olsa bir prenses olur değil mi ya? Gül attı, düştü kel kafama, sandım ki bir peri kızı girdi rüyama...

Hancı hayretlere düşmüş:

- Vay be, olacak iş mi be yahu? Keloğlan, amma da şanslıymışsın ha, desene ki, prenses sana aşık oldu. Yoksa, o kimseye gül atmaz, ben çok iyi bilirim.

Yine ümitsiz konuşmuş Keloğlan:

- Kel kafam tuhafına gitmiştir be Hancı baba, ne aşık olması. Hem de bilemeden düşürmüştür gülü...

Hancı, merhametli biriymiş, şöyle demiş:

- Bu handa istediğin kadar kalabilirsin Keloğlan. Yemek de yiyebilirsin, yatabilirsin de. Bunları dert edinme, yüzü pak, gönlü ak oğlan...

Böyle birkaç zaman geçmiş.

Sarayın etrafında dönermiş Keloğlan, hemen her gün.

Prens de, her keresinde onu izlermiş, pencere arkalarından, tabii ki kimselere sezdirmeden. Her izleyişinde biraz daha yanar kavrulurmuş. Fakat, tabii, koskoca bir padişah olan babası, şu yabancı, şu kel kafalı oğlana kız mı verirmiş? O yüzden prenses, pek umutsuzmuş... Bir Allah'ın kuluna hiçbir şey dememiş.

Bir keresinde Keloğlanla göz göze gelmiş. Sanki birbirlerine “seviyoruz”, demişler ikisi de.

uyuyamıyormuş artık prenses.

Keloğlan, arada bir sazı alıp, hanın penceresini açar, prensese türküler yakarmış.

Sabahlara kadar, pencerelerde kalan Padişah kızı, neredeyse verem olacaktı.

Hâlâ hiç kimseye bir şey diyememiş prenses.

Şu dünyada ne olmadık işler olur, ne beklenmedik olaylar gelişir... Sapasağlam padişah, bir gün aniden ölüp gitmiş.

Prens hem üzölmüş, hem sevinmiş.

Sarayda ve şehirde tam kırk gün yas tutulmuş.

Keloğlan artık iyiden iyiye ümitlenmeye başlamış, kızın gözlerinden de bunu anlamış. Eşeğinin sırtına binip, sazını eline almış, sarayı dört tarafından dolaşmış. Türküleri ile

prensesi yine dertlendirmiş. Ama, saray görevlileri, Keloğlan'ı yaka paça tutup getirmişler saraya.

Fakat yeni padişah henüz gelmemiş. Çünkü, şehzade, uzak bir seferdeymiş. Bu yüzden, mecburen Vezir'in huzuruna çıkarmışlar.

Vezir pek merhametli bir adammış.

-Nerelisin [Keloğlan](#)? Ne gezinip durursun sarayın çevresinde? Deli misin? Divane misin? Yoksa, bir bilinmez casus musun, diye sormuş.

Kel başını bir kaşımış, iki kaşımış, ağzını burnunu eğip bükmüş, nihayet cesarete gelmiş ve şöyle konuşmuş.

-İşte gördüğün gibiyim Vezir hazretleri. Uzaklardan, çok uzaklardan gelmiş bir garibim. Gördüğünüz gibi bir eşeğim, bir de sazımlayım. İş arıyorum, ne ki akla karayı seçtim, ama hala bulamıyorum.

Vezir:

- Sen hangi işten anlarsın be çocuk?

Keloğlan:

- Çok güzel saz çalarım, çok güzel de türkü söylerim. Yetmez mi?

Vezir memnun olmuş:

- Öyleyse sana güzel bir iş çıktı Keloğlan.

Sultan Hanım, Padişah Efendimiz öleli beri ne gülüyor, ne konuşuyor. Seni, O'nu neşelendirmek için görevlendiriyorum. Becerirsen, çok büyük ödül alacaksın. Beceremezsen Cehennem Vadisi'ne atılırsın.

Keloğlan, hemen bir türkü söylemiş, Sultan Hanım'ı bir güzel neşelendirmiş.

Bütün bu konuşmaları ve türküyü dinleyen Prenses, sevinçten uçmuş. "Kismet ayağıma geldi" demiş.

Bir akşam üstü, saray bahçesinde gezinen Prensese gören Keloğlan, omzunda tuttuğu sazını almış eline, oturmuş bir ağacın dibine, bir türkü dillendirmiş

Bir eşeğim var, bir de sazım

Kendimden başkasına geçmez nazım

Çoktan beri açlıktan kokar ağzım

-Bana bir saray kızı lazım.

Keloğlan'ın kendisine naz yaptığını anlayan Prenses, beklemiş ki yanına gelsin, aşkını söylesin, evlenme teklif etsin. Nerede? Çünkü bizim garip oğlan, çok utangaçmış. Yanına bile yaklaşamamış.

Hizmetçi kızlardan birini el işaretleriyle yanına çağıran Prenses:

- Git, şu Keloğlan'ı tut kolundan, al getir bana. diye emir vermiş.

Keloğlan, utana sıkıla gelmiş:

- Buyursunlar Prensesim beni emretmişsiniz. İşte geldim.

Hizmetçi kıza git işareti yapmış Prenses, Keloğlanla biraz konuşmuş.

Sonra esas istemini söylemiş. Düşündüm taşındım seninle evlenmeye karar verdim. Kel kafan öyle güzel parlıyor ki. İçim açılıyor seyrettikçe. “Vezir, sana ne istediğini soracak. Prensesi istiyorum de...

Rüyalarda olduğunu sanmış Keloğlan. Bir ara şüphelenmiş kafasını bir ağaca vurmuş, rüyada olmadığını anlamış. Koşa koşa yürümüş, sarayın bir kapısından girip kaybolmuş.

Veziri çağırımış huzuruna:

- Söyle bakalım muradını Keloğlan, demiş, Sultan Hanım, artık iyi oldu. Bundan sonra sarayda kalmana gerek yok.

Dobra dobra mırıldanmış Keloğlan:

- Prensesle evlenmek istiyorum...

Sultan Hanım hiç itiraz etmemiş. Hemen düğün hazırlıklarına başlanmış.

Keloğlan, prensesi tek başına bir kenara çekmiş ve diyeceğini demiş.

- Ben seni köyüme götürürüm.

işte, bunu kabullenmemiş prenses. Hemen ret cevabı vermemiş, verememiş açıkçası:

- Güneş doğarken kararımı sana söylerim, demiş.

Sabaha kadar, ne cevap vereceğini düşünen prenses, inmiş havuz başına gün doğarken, kuşların sesine bayılmış, saçlarını da suya bakarak bir güzel taramış. Bu arada, Keloğlan, karşısına çıkmış. Kel kafası sabah güneşiyle ayna gibi parlarmış.

- De bana, demiş dobra dobra, benimle köyüme gelecek misin, gelmeyecek misin?”

- Ne manasız bir teklifin var senin Keloğlan, diye çıkmış prenses. Hiç akıl yokmuş sende. şu görkemli saray hayatı bırakılır da köye gidilir mi? El alem türkü yakar bana. Hem Sultan anam izin de vermez.

Boynunu büküp inlemiş Keloğlan:

- Bir garip anacığım var. Aklım hep O'ndadır. Ne yer, ne içer kaç senelerdir. Belki de ölmüştür.

Prenses, bu sözlerden sonra sarsılmış, bir acayip olmuş. Çoktan vazgeçecekmiş ama, Kel kafasının ışıltısını nasıl unuturmuş?. Hele o güzel türkülerini...

Yine kararsız kalmış prenses. Yarın sabah gün doğarken yine aynı yerde son kararını söyleyeceğini bildirip bir gölge gibi sessizce süzölüp gitmiş.

Keloğlan iki arada bir derede kalmış. Kafası atmış, o gece gizlice saraydan kaçacakmış. Fakat tam o esnada, bir ihtiyar belirmiş birden bire karşısında. Şöyle demiş:

- Hata yapma Keloğlan, sağdır anan acele etme, prensesin, bekle kararını.

Hayırlı ise olsun değilse bitsin, de...

Gece yarılana kadar uyuyamayan prenses, vazgeçmemiş Keloğlan'dan. Gizlice kaçarsa, şehzade ağabeysinin peşinden geleceğinden korkmuş. Varıp Sultan annesini uyandırmış:

- Keloğlan, pek yaman, Sultan anne. Bir köye gidelim lafı tutturmuş, akşam sabah karga gibi ötüp duruyor. Ne ettim, ne dedimse de, burada kalmaya razı edemedim. Gönlüm gitmek ister, izin ver bana. Gün olur dönerim saraya...

Anası öyle ağlamış ki, gözyaşları sel olmuş:

- Sana mutluluklar dilerim sevgili kızım. Yeter ki sen saadetli bir ömür sür. Çok sıkılırsan, bırakır gelirsin, demiş.

Çok neşeli, çalgılı sazlı, bir düğün yapılmış, en çok sazı çalan, en güzel türküleri söyleyen de Keloğlan olmuş.

Almış prensesi yanına, düşmüş köyünün yollarına.

Eşeği ikisini birden götüremediği için yaya yürümüş Keloğlan.

Yolda Prensesi görenler:

- Dünyanın sonu geldi galiba, hiç böylesini de görmemiştik, derlermiş. Nice dağları, sayısız köyleri, birçok kasabaları ine çıkıp köye gelmişler.

Keloğlan'ı bir prensesle birlikte karşılayan anası, o kadar sevinmiş ki, ne yapacağını şaşırmış.

Bir zaman sonra anası ölmüş Keloğlan'ın.

Dünya bu. Neyin ne olacağı belli mi olur?

Dönmüşler tekrar saraya...

Darısı, muratsızların başına...

VI. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Keloğlan, asırlar önce Türk insanının düşünce yapısını yansıtan güçlü bir masal kahramanıdır. Keloğlan Masalları, çocukların gelişimi bakımından önemli kaynaklardır. Bu yüzden araştırmamızda Keloğlan Masalları'nı bilişsel gelişim açısından inceledik. Araştırma örneklerine geçmeden önce masal bilgisi, masal çeşitleri, masalların genel özellikleri, masallarla ilgili yapılmış bilimsel çalışmalar, J.Piaget ve Bilişsel Gelişim hakkında bilgi verdik.

Keloğlan'ın masal kahramanı olarak belirlediğimiz genel özellikleri şunlardır:

- 1) Keloğlan, anası babası olmayan öksüz bir çocuktur. Bazı masallarda ise yalnızca anasının olduğundan söz edilir. Keloğlan'ın bir de kızkardeşi vardır.
- 2) Keloğlan, Anadolu'nun bir köyünde yaşar. Geçimini hayvancılıkla sağlar. Çobanlık yapar. Çoğu zaman tembel oturur. İşsizdir.
- 3) Masallarda Keloğlan'ın yaşı konusunda net bir bilgi yoktur. Okul çağında olduğundan söz edilir.
- 4) Keloğlan, masadaki bütün olayların çözümünde yalnızca aklını kullanır. Başka üstün meziyeti yoktur.
- 5) Keloğlan duygularını çokça belli eden bir çocuktur.
- 6) Keloğlan'ın, kimi masallarda saf mizaçlı olduğu belirtilmekte ise de genellikle çevresindekiler üzerinde etkin rolü olan bir çocuktur.
- 7) Olay örgüsü Keloğlan etrafında gelişir. Keloğlan, asıl kahramandır.
- 8) Masalın sonunda her zaman Keloğlan kazanır. Düşmanlarını yener.

Araştırmamızın asıl konusunu oluşturan Keloğlan tipinin bilişsel özelliklerini yansıtan dil özelliklerini incelediğimiz masallardan yola çıkarak tespit ettik. Buna göre Keloğlan'ın bilişsel özellikleri ve kullandığı dilin özellikleri şunlardır:

- 1) Keloğlan, akıllı , zeki ve kurnaz bir çocuktur. Keloğlan, egosantrik dil ile toplumsallaşmış bir dili bir arada kullanır.
- 2) Keloğlan'ın egosantrik dilinde tekrarlamalara yer verilir. Bu tekrarlar aynı zamanda egosantrik düşünme biçimini de yansıtır. Keloğlan'ın, tekrarlama yaparken yalnızca kendisini düşündüğünü, çevresindeki insanların görüşlerine önem vermediğini, sözcükleri yanlış telaffuz ettiğini , zevk ve oyun için tekrarlama yaptığını belirledik.

3) Keloğlan'ın monologlarını ezgili bir şekilde, manzum veya mensur şekilde söylediği, tasarı, niyet amacıyla kullandığı tespit edilmiştir. Monologların duyguları ifade etme ve çocuk eğitimi açısından önemli olduğu görülmüştür.

4) Karşılıklı monologların çocuklar için önemi belirtilmiştir. Keloğlan'ın karşılıklı monoloğu kullandığı belirlenmiştir.

5) Keloğlan, yalnızca egosantrik dili kullanmaz. Çocuk dilinin bir parçası olan toplumsallaşmış dili de kullanır. Araştırma örneklerinde toplumsallaşmış dilin özellikleri verilmeye çalışılmıştır.

6) Keloğlan'ın çevresindekilere bir şeyler öğrettiği 'uygun bilgi' kategorisindeki örneklerle gösterilmeye çalışılmıştır.

7) Keloğlan'ın bilişsel olarak 'kurnaz' olduğunu belirledik. Keloğlan'ın kurnazlığını 'uygun bilgi' örnekleriyle açıkladık.

8) Çocukların toplumsallaşmış dili kullanırken eleştiri ve alayı sıklıkla kullandığı bilinir. Masallarda Keloğlan'ın da eleştiri ve alayı kullandığı belirlenmiştir. Keloğlan'ın yalnızca kendisine kötülük yapanları eleştirip alay ettiği görülmüştür. Araştırmada, Keloğlan'ın egosantrik özelliklerinin çevresindekiler tarafından eleştirildiği, Keloğlan'ın görev ve sorumluluklarını yapmadığı için eleştirildiği sonucu çıkmıştır. Ayrıca eleştiri ve alayın çocuk diline etkisi ile ilgili yorumlar yapılmıştır.

9) Keloğlan'ın toplumsallaşmış dilde emir,dilek, tehditleri kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmada toplumsallaşmış dilin bu özelliklerinin çocuk diline etkisi verilmeye çalışılmıştır.

10) Keloğlan'ın toplumsallaşmış dile göre, soru ve cevapları gruplandırılmıştır. Bu soruların çocukların aklını ölçen bilişsel düzeyde sorular olduğu görülmüştür. Ayrıca bazı sorularda Keloğlan'ın kurnazlığını gösteren sorular da vardır. Bunlar da Keloğlan'ın zekasını göstermektedir.

11) Sonuç olarak; Keloğlan Masalları'nın dili egosantrik ve toplumsallaşmış dili yansıtır. Masalları okuyan çocuklar kendi dilleriyle konuşan bir kahramanın sözlerini daha iyi anlar ve onu kendilerine örnek alırlar.

6.2 Öneriler

1) Keloğlan Masalları , çocukların özellikle dil gelişimi açısından önemli bir materyaldir. Çocuklara masal uygulamaları yapılarak dil gelişimlerine katkıda bulunabiliriz.

2) Keloğlan Masalları'nda yer alan soruları çocukların seviyelerine göre bilişsel ve duyuşsal gelişimleri açısından yorumlanıp tekrar sorulabilir.

3) Keloğlan'ın monologlarına benzer konuşmalar drama tekniğinde kullanılarak çocukların duyuşsal özellikleri açığa çıkartılabilir.

4) Çocukların sosyalleşmesi açısından Keloğlan Masalları'ndaki 'uygun bilgi'den örnekler verilerek bilgilerini birbirleriyle paylaşması istenebilir.

5) Anadil öğrenilirken Keloğlan Masalları'ndaki tekrarlamalardan, atasözü, deyimlerden ve çocuğun anlamını bilmediği kelimelerden istifade edilebilir. Çocuğun böylece dil hazinesi genişler.

6) Yetişkinler için de Keloğlan Masalları önemli birer kaynaktır. Büyükler Keloğlan Masalları'nı okurken zevk alırlar.

7) Keloğlan, olumlu bilişsel özellikleri açısından çocuklar için rol model olabilir. Bununla ilgili çizgi filmler, görsel sunumlar hazırlanabilir.

8) Özellikle ilköğretim düzeyindeki çocuklar için Keloğlan Masalları metin incelemeleri yapılırken önemli bir kaynak niteliğindedir.

Araştırmamızın sonucunda; halkın içinden biri olan, onlar gibi konuşan, Türk insanın kendine özgü düşünme yapısıyla düşünen Keloğlan'ın çocukların bilişsel gelişimi açısından olumlu bir masal kahramanı olduğu görülmüştür. Keloğlan'ın aklıyla her zorluğun üstesinden gelmesi çocuklara aklın önemini kavratacaktır. Keloğlan'ın kullandığı dil ile çocukların dilleri arasındaki benzerlikler çocukların Keloğlan Masalları'nı daha iyi anladığını gösterir. Çünkü çocuklarla konuşurken seviyelerine uygun konuşmalıyız. Gelecek nesillere Türk insanının bırakacağı en güzel miraslardan bir tanesi de Keloğlan Masalları'dır.

KAYNAKÇA

- AÇA E.ve A.M(2004). *Anonim Halk Edebiyatı, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ank.Grafiker Yayınları.(23-89)
- Akarsu, Bedia,(1998) "*Dil Kültür Bağlantısı*", İstanbul, İnkılap Yayınevi.(30)
- Aksan, Doğan, (1998) "*Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*", Ankara Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu, .Türk Dil KurumuYayınları(56)
- Alangu, T.(2005), *Keloğlan Masalları*, İst. Akvaryum Yayınları(96sayfa)
- Alptekin A. (1982) "*Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması*"
Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum(50-100)
- Alptekin A.(1991), *Hayvan Masalları*, Ank. Kültür Bakanlığı Yayınları (90)
- Arıcı, A.F (2001), *İlköğretim Üçüncü Sınıf Ders Kitaplarındaki Masalların Öğrenci Eğitimine Katkıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum(90-97)
- Aslan, Akif(2004), *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Eğitimdeki Yeri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Erzurum(89-100)
- Aytaç, P. (1996). *Eğitim, Gelenek, Çocuk ve Masal*. Bilge Dergisi, Sayı: 9. (9-11).
- Bacanlı Hasan, 2000, *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara, Nobel yay(60)
- Bascom, W. (1963). *Four Functions of Folklore. The Journal of American Folklore* Sayı:67. (333-349).
- Başaran, M. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Öğretmenlerin Türkçe Derslerinde Öğretim Materyalleri Kullanma Durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri EnstitüsüAnk.(45-68)
- Baş göz, . (1996). *Protesto: Folklorun Beşinci işlevi (Fonksiyonu)*. Folkloristik Prof. Dr. Umay Günay Armağanı (Hz. Özkul Çobanoğlu-Metin Özarslan). Ankara(90-100)
- Bacon F(2010). *Denemeler*, (Çeviri:Göktürk),, İst. Yapı Kredi yayınları(25)
- Bilkan, Ali Fuat, 2001 *Masal Estetiği*, İst Timaş Yayınları, ., (16).
- Boratav, P. N. (1959). *Zaman Zaman İçinde* . İstanbul Gerçek Yayınevi (35-56)
- Boratav, P. N. (1988). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. (5. Baskı). İstanbul: Gerçek Yayınevi(57-89).

- Boratav, P.N.(2009) *Az Gittik Uz Gittik*, İst, İmge Yayınevi(55-87)
- Boratav, P.N.(2009) *Zaman Zaman İçinde* , İst, İmge Yayınevi
- Canan, İbrahim(1987), *Eğitim, Ruhi Gelişme ve Oyun, Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, İst. Gökyüzü Yayınları.(35)
- Çelebioğlu, Amil(1998), *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İst. Milli Eğitim Basımevi(26)
- Çelikkol, N. (1986). *Annemin Masalları*, İstanbul. Özal Matbaası, (90-100)
- Çobanoğlu, Ö. (1999). *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları. (12-45)
- Dursun, Aysun(2008), *Keloğlan Masallarının Tespiti ve Tasnifi* [The identification and classification of Keloğlan folk tales], Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla(200)
- Ekici, M. (2004). *Araştırma Yöntemleri*, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. (Edt. M.Öcal Oğuz). Ankara: Grafiker Yayınları.(90)
- Ekici, M. (2004). *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*. Ankara: Geleneksel Yayınları. (12-45)
- Ekinci, Ümran ,(2004) *Türk Dünyası Masallarında Çocuk Eğitimiyle İlgili Unsurlar* Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Erzurum(12-45)
- Elçin, Ş. (1981,1986,1993). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.(23-45)
- Emre, A. C. (2004). *Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı*. (2. Baskı), İstanbul Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi:.(15-39)
- Emiroğlu Seyit (1996) *Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerinde Bir İnceleme*, Konya Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya(90)
- Erden, Münire. (2005). *Gelişim Ve Öğrenme*, Ankara: Arkadaş Yayıncılık (4-5).
- Ferit Devellioğlu (haz.) (1962)*Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat* Ankara s.747
- Glazer, J. I. (2000). *Literature for Young Children. (4th Edition)*, Pearson Education: USA-New Jersey. 67-89)
- Günay, U. (1992). *Masal, Türk Dünyası El Kitabı 3* (2. Baskı). Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. (67-89)
- Günay, U(1975) *Elazığ Masalları*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Basımevi(90)
- Günay; Umay (1992), *Türk Dünyası El Kitabı*, “Masal” mad., c. III, TKAE Yay., Ankara(78)

- Günçe, Gülseren (1971) “ *Jean Piaget ve Temel Kuramsal Fikirleri*” Ank. Üniv. Eğitim Fak. Dergisi, Cilt 4, No:1-4, sf. 19-32
- Güney, Eflatun Cem(2005), *Evvel Zaman İçinde*, İst, Nehir Yayınları,(56)
- Gürel, Z. (1998), *Çocuk Edebiyatı Kavramı*. Kervan Dergisi, Sayı:4. (4-5).
- Hüseyin Kazım Kadri (1945)*Türk lügati* c.4. İstanbul:1945.:333.
- Jean Piaget(1999), *Çocukta Zihinsel Gelişim, Çeviren Hüsen Portakal*, İstanbul: Cem Yayınevi (70-80)
- Jean Piaget(2005), Çeviren: İsmail Yerguz *Çocuğun Gözüyle Dünya*, İstanbul : Dost Kitabevi, (10-45)
- Jean Piaget, (2007) Çeviren Sabri Esat Siyavuşgil *Çocukta Dil ve Düşünme*, , İstanbul: Palme Yayıncılık, (12-45)
- J.Piaget (1982) *çev.* Füsun Akatlı *Yapısalcılık*, Ankara, Dost Kitabevi.(24)
- J.Piaget (1984) *Genetik Epistemoloji*. Çev. Ali Cengizkan, Ankara, Birey ve Toplum Yayıncılık(65)
- Karakuş, (1995). *Çocuğun Eğitiminde Tahkiyeli Metinler*. Bilge Dergisi, Sayı:7 (10-12).
- Karatay, H. (2004). *İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Ortak Kelime Kazandırma Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.(100-127)
- Kaya A. (2007) *Eğitim Psikolojisi*, Ankara:Pegema Yayıncılık (100-130)
- Kara, Ruhi, (1996), *Erzincan Masalları İnceleme*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Erzurum(67)
- Kılıç, Muzaffer(1998), *Keloğlan (Çizgi film yapım teknikleri)* (2 cilt) [Film (VHS video kaset)],Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik, İstanbul
- Köksal, Hasan (1991), *Halk Masalları ve Halk Hikayelerinin Değişmez Karakteri, “Keloğlan ve Köse”*, T.Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, İzmir, Sayı:6, , s:241-251
- Köksal, Aydın(2003), *Dil ile Ekin*, İstanbul, Toroslu Kitaplığı.(70)
- Köse, Alper, (2004) “*Muş İli Malazgirt İlçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimine Katkısı*” Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (100-150)
- KÖKSEL, Behiye, (1995) *Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme*,Selçuk Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü , Basılmamış Doktora tezi, Konya(70-90)
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. (7. Baskı), : Ankara: Anı Yayıncılık (45-67)

- KÜÇÜKKARAGÖZ, H.(2004) *Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi*. Gelişim ve Öğrenme Piskolojisi, Ank. Pegama Yayıncılık(90)
- Okur, Alpaslan(2003), “*Hayvan Masallarının Anadili Öğretiminde Dil, Üslup ve Eğitim Yönünden Yeri ve Önemi*” Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir(35)
- Önay,Yılmaz(1995), *Van Masalları Üzerine Araştırma*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Van(76)
- Önalp, Ertuğrul(1998), *Pikaresk Edebiyat ve Keloğlan Masalları*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Ankara, C:5, sayı(2) , s.233-238
- Özcan, Akgül(1991) , *Eine Vergleichende studie der ausgewaehlten original türkischen "Keloğlan Masalları" von T. Alangu mit den neuen deutschen Versionen "Keloğlan der Bundesrepublik" und "Keloğlan ile Silvia" von Y. Feyzioğlu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Ankara(45)
- Qurakoca, Lazzat(2001), *Anadolu`daki Keloğlan Masalları ile Kazakistan`daki Tazsa Bala masallarının Mukayesesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Ankara. 23-33
- ÖZÇELİK, Mehmet, (1993), *Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya(90)
- Russell, D. L. (2004). *Literature for Children*. (5th Edition), Pearson Education:USA-Boston. (46-90)
- Sakaoğlu, S. (2002).*Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları. (50-90)
- Sakaoğlu, Saim (2002) *Gümüşhane ve Bayburt Masalları* Ankara: Akçağ yayınları (78-98)
- Saussure, de Ferdinand, (1985) "*Genel Dilbilim Dersleri*", Çev: Berke Vardar, Ankara BireyToplum Yayınları.
- Schultz, Duane (2001) , *Modern Psikoloji Tarihi*, İstanbul : Kaknüs Yayınları (100)
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme Ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Gönül Yayıncılık (50-79)
- Seyidoğlu, Bilge (1999) “*Erzurum Masalları*” Ankara: Akçağ yayınları (1-90)
- Şimşek ,Esmâ (2001) *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması*, Ank. Kültür Bakanlığı Yayınları, C:2 (79)
- Tezel, N. (1985). “*Türk Masalları I-II.*” ,İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları: (76-80)
- Türkçe Sözlük (1998), Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları:
- Ülgen, G. ve Fidan, E. (1997). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi: (8)

- Vendryes, (2001) çeviri berke vardar, **Dilbilim** , İstanbul Yayınları(30)
- Yavuz, M. H. (2002). **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.(55-89)
- Yavuz, Muhsine (1996) , “**Masalların Eğitim İşlevleri ve Dil Öğretimindeki Yeri**”
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmış Yüksek Lisans tezi, (125-330)
- Yardımcı, M. (2004). **Türk Halk Edebiyatında Nesir**. Ankara, Ürün yayınları, :(40)
- M.Şirin, (1998),**Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, Çocuk vakfı yayınları
- Hasan Güleriyüz(2003) , **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, Ank.Pegema Yayıncılık, s:27
- Yalçın A.ve Aytaş G., **Çocuk Edebiyatı**, s:54-55.

KISALTMALAR LİSTESİ

- a. **Çev.:** Çeviren
- b. **Der.:** Derleyen
- c. **Ed.:** Editör
- d. **Haz.:** Hazırlayan.
- e. **MEB:** Millî Eğitim Bakanlığı.
- f. **S:** sayfa
- g. **TDK:** Türk Dil Kurumu.
- h. **vb:** ve benzeri
- i. **ve diğer.:** ve diğer yazarlar
- j. **APA:** American Psychological Association
- k. **Ankara:** Ank.
- l. **İstanbul:** İst.